

Riksdagens protokoll

2005/06:60

Tisdagen den 24 januari

Kl. 13.30 – 15.48
18.00 – 21.27

Protokoll
2005/06:60

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 17 och 18 januari.

2 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 26 januari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Finansminister Pär Nuder, statsrådet Ulrica Messing, justitieminister Thomas Bodström, socialminister Berit Andnor och statsrådet Barbro Holmberg.

3 § Svar på interpellation 2005/06:178 om hyresgästers möjlighet att se på tv via parabol

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Stefan Attefall har frågat mig om dels vilka åtgärder som jag är beredd att vidta för att det ska vara möjligt för alla människor som bor i landet att ta del av de tv-program som de önskar, till exempel nyheter på sitt modersmål, dels vilka åtgärder som jag avser att vidta för att lägenhetsinnehavare inte ska kunna drabbas av vräkning på grund av uppsättande av parabolantenn.

Bakgrunden till Stefan Attefalls interpellation är att Svea hovrätt i ett avgörande nyligen ansett att hyresgästerna i tre lägenheter i Rinkeby i norra Stockholm, genom att ha installerat parabolantenn på visst sätt, har åsidosatt sina förpliktelser i så hög grad att deras hyresavtal ska upphöra.

Jag vill inledningsvis framhålla att jag beklagar att hyresvärderna och hyresgästerna i Rinkeby inte kunde finna en gemensam lösning beträffande frågan hur parabolerna skulle installeras utan att tvisterna i stället hänsköts till hyresnämnd och domstol och resulterade i att hyresgästerna förlorade sina hyresrätter.

Av Svea hovrätts avgörande framgår att en hyresgäst normalt sett har rätt att montera parabolantenn på sin balkong, om parabolen inte sträcker sig utanför fasadlivet. Det är först om parabolen installeras på sådant sätt

att den skadar fasaden eller sträcker sig utanför husets fasad som hyresgästen riskerar att förlora sin hyresrätt.

Det är i dag mycket ovanligt att tvister om installation av parabolantennar leder till uppsägning av hyresavtal och prövning inför hyresnämnd och domstol. I de allra flesta fall kan hyresgäster installera sina paraboler på ett sätt som är väl förenligt med hovrättens avgörande. Det förekommer också att hyresvärdar erbjuder sina hyresgäster möjlighet att installera paraboler på särskilda platser, till exempel på husets tak.

Av stor betydelse för möjligheten att ta del av tv-program, exempelvis från andra länder, är förstås tillgången till kabel-tv. Många hyresgäster har genom anslutning till kabel-tv-nät möjlighet att ta del av ett omfattande utbud av tv-program. Genom digitaliseringen har kabel-tv-företagens möjligheter att erbjuda olika tv-program ökat avsevärt.

Hyresgäster har, liksom andra, ett starkt och berättigat intresse av att kunna ta del av den information som de önskar ta del av, exempelvis utländska tv-program. I de fall som det inte är möjligt att installera parabol på ett sätt som är förenligt med hovrättens avgörande så är det enligt min mening rimligt att fastighetsägaren erbjuder alternativa lösningar, som möjlighet att installera enskilda paraboler på husets tak eller kabel-tv-lösningar. Jag vill alltså betona att jag anser att fastighetsägaren har ett särskilt ansvar för detta.

Mot denna bakgrund kommer jag att följa utvecklingen på området noggrant och är beredd att se över lagstiftningen om det skulle visa sig behövt för att värna hyresgästernas intressen. Till att börja med avser jag att bjuda in Hyresgästföreningen, Fastighetsägarna Sverige och SABO för att informera mig om hur man ser på frågorna och hur man avser att gå vidare.

Stefan Attefall har vidare tagit upp frågan om vilka åtgärder som jag avser att vidta för att det ska vara möjligt för alla människor som bor i landet att ta del av tv-program som de önskar. Detta är en fråga som i första hand berör Utbildnings- och kulturdepartementet. Jag vill dock, liksom Lars-Erik Lövdén gjort i ett tidigare svar på en interpellation av Stefan Attefall, framhålla att möjligheterna för språkliga och etniska minoriteter i Sverige att ta emot radio- och tv-sändningar på sitt eget språk har förbättrats successivt. De radio- och tv-företag som verkar i allmänhetens tjänst, det vill säga Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB, ska beakta språkliga och etniska minoriteters intressen i sina sändningar. Enligt sändningstillstånden ska företagens insatser på detta område öka under nuvarande tillståndperiod. Som jag tidigare har nämnt kan genom digitaliseringen frekvenser för tv-sändningar utnyttjas mer effektivt. Bredbandstekniken kan också skapa förutsättningar för att ytterligare förbättra tillgängligheten för utländska tv-program.

Anf. 2 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Mona Sahlin för svaret.

Det här är en fråga som en del kanske kan uppleva inte är så stor och viktig, men den är oerhört viktig för de människor som berörs. Det handlar helt enkelt om människor som bor på ett sådant sätt i ett hyreshus att de inte kan montera en antenn inne på sin balkong exempelvis därför att de bor i ett sådant läge att antennen behöver sticka ut en bit.

Vi har ett antal familjer som har hävdats sin rätt att se på den kabel-tv de önskar genom att montera sina antenner på ett sådant sätt att de har stuckit ut utanför balkongen, och fastighetsägaren har sagt att de inte får göra det. Så har det blivit en rättslig tvist om detta.

Då säger en del att det måste vara säkra monteringar. Vi vet att i de fall som har prövats i hyresnämnden och som fick okej från hyresnämnden har man haft säkra monteringar. Det har inte funnits några risker. Självklart har fastighetsägaren och även hyresgästen ett ansvar för att det är säkra monteringar. Det är inte där problemet sitter, utan det sitter helt enkelt i att man ska ha rätt att ta del av sitt hemlands nyheter, kultur och nöjesprogram. Men då säger man: Ja, men det finns kabel-tv. Problemet är att kabel-tv inte täcker alla kanaler. Finns de kanalerna kostar de ofta enorma summor i tilläggsavgifter. Det är sällan ett alternativ för många människor som vill följa sitt hemlands kultur och nyheter via kabel-tv genom att använda sig av kabel-tv-nätet.

Då har vi tre familjer i Rinkeby som har framhåvt, utifrån bland annat EU:s direktiv, sin rätt att ta till sig information på sitt hemlands språk och blivit hotade med vräkning. Hyresnämnden prövade detta och sade: Monterar man säkert, är det okej. EU-direktivet väger tyngre än 1917 års jordabalk, som fastighetsägaren hänvisar till.

Men Svea hovrätt har alltså prövat frågan och konstaterar att det är jordabalken anno 1917 som styr det. EU:s direktiv om rätten till information på sitt eget språk beaktar man inte ens i Svea hovrätts dom.

När jag tog upp frågan med Lars-Erik Lövdén, dåvarande bostadsministern, sade han att han var beredd att se över lagen om domen skulle bli annorlunda än vad hyresnämnden hade kommit fram till. Nu har domen blivit annorlunda. Jag hoppas i det här fallet att man löser det på något sätt. Jag har förstått att man har monterat ned dessa antenner, och kanske driver fastighetsägaren inte det till vräkning. Jag hoppas verkligen att de inte gör det.

Principiellt kvarstår dock problemet.

Mona Sahlin svarar välvilligt men kanske lite vagt enligt min mening. Min fråga till Mona Sahlin är fortfarande: Är du beredd att se över den jordabalk som styr det här regelverket och som gör att Svea hovrätt anser sig kunna döma på enbart ett visst sätt, det vill säga att fastighetsägaren har rätt att, så fort antennen sticker ut från balkongen, kräva att man ska plocka ned antennen för annars blir man vräkt?

Jag skulle vilja ha ett mera tydligt besked från samhällsbyggnadsministern om att ta ett initiativ till en översyn så att vi får en modernare lagstiftning som passar in i det mångkulturella samhället, ett samhälle med många människor med invandrarbakgrund och där parabolantennor är var mans egendom. Är statsrådet beredd att medverka till sådant, eller blir det bara att avvakta och titta?

Anf. 3 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att verkligen understryka det Stefan Attefall sade i början av sitt inlägg. Många kan tycka att det här är en liten och mindre viktig fråga. Det är en mycket stor och viktig fråga. Egentligen spelar det ingen roll hur många eller få som upplever att det finns hinder för att de ska ha den möjlighet som jag tror att vi alla tycker

att vi bör kunna ha var vi än bor i världen, nämligen att kunna följa tv-sändningar på det språk som vi själva vill. Där råder det ingen tvekan.

Vad jag pekar på i svaret är två delar.

Jag pekar på den mycket spännande kabel-tv-utvecklingen, som jag tycker är viktig att notera. Många kabel-tv-företag erbjuder i dag hundratal olika kanaler på språk från alla världens hörn. Det är en utveckling som vi också vet kommer att gå fortare och som digitaliseringen möjliggör på ett väldigt spännande sätt.

Jag valde också att verkligen betona fastighetsägarens ansvar för att aktivt finna lösningar för sina hyresgäster. Det finns många goda exempel på fastighetsägare som har gjort detta. Därför nämnde jag flera gånger möjligheten att till exempel placera enskilda paraboler på fastighetens tak, så att de kan riktas så att kanalerna kan tas in på ett säkert och nöjaktigt sätt för alla.

Men den här domen gör att det finns anledning att verkligen se över frågan. Där är Stefan Attefall och jag överens. Lagen är inte från 1917 utan från 1972. Den kan vara gammal nog, men det är en viss skillnad på 1917 och 1972.

Mitt svar – och jag hoppas att det är tydligt om det inte var det i svaret – på Stefan Attefalls fråga om jag är beredd att se över lagstiftningen är: Ja, jag är beredd att se över lagstiftningen. Som ett led i detta valde jag att skriva i mitt svar att jag till att börja med ska träffa Hyresgästförbundet, Fastighetsägarna och SABO för att verkligen informera mig om hur de ser på detta, vilka initiativ de har tagit och hur de ser på fastighetsägarens ansvar för att vara med och hjälpa hyresgästerna att finna lösningar.

Svaret på frågan om jag är beredd att se över lagstiftningen är ja. Men jag ber att få återkomma när jag har träffat de här tre intressenterna för att höra vad deras bedömningar är.

Anf. 4 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Grunden för lagstiftningen, jordabalken, är från 1917, men det är möjligt att det finns paragrafer från 1972 som också är med i bilden.

Det är riktigt att den tekniska utvecklingen går framåt. Det gör självklart att problemen kommer att minska. Det är också så att den lagstiftning som vi har när det gäller kabel-tv-nät omöjliggör för en enskild hyresgäst att välja ut de kanaler man själv vill prenumerera på och betala direkt till en kabel-tv-operatör, därför att fastighetsägaren har monopol på distributionen. Det är i sig ett intressant spår som Mona Sahlin gärna får ta med sig till regeringen. I annat fall får vi väl försöka ta tag i detta efter nästa val.

Sedan säger Mona Sahlin att det här är fastighetsägarens ansvar. Det är självklart, och vi vet att de flesta fastighetsägare har löst det här i samförstånd. Men problemet är just de fall som inte löses i samförstånd.

Vi har en omodern lagstiftning på det här området. Men vi har också EU-direktiv som tydligare betonar minoriteters rätt till underhållning, kultur, nöjen och nyheter på sitt eget språk, som också vägdes in när Hyresnämnden prövade detta men som Hovrätten inte anser är relevant på det här området.

Jag skulle vilja föreslå att Mona Sahlin, när hon träffar hyresgäster och fastighetsägare, undersöker också med EU-jurister på vilket sätt EU-direktiven på det här området kan bidra till att klara ut saker och ting. När det gäller enskilda människors rättigheter har vi mycket att lära av EU-lagstiftningen och Europarådets olika konventioner. Där finns en hel del att hämta. Den enskildes rättigheter väger ofta tyngre i de europeiska sammanhangen än i den svenska lagstiftningen, som varken bygger på den teknik som finns i dag eller på de många olika etniska grupperna med många olika behov.

Trots att den tekniska utvecklingen går framåt och även om man kan få in kabel-tv-kanaler från olika länder, är det oftast bara en bråkdel av utbudet som man kan få in. Den enskilda familjen har ofta behov av att få in utbudet från en viss del av världen. Det kanske handlar om åtta–tio kanaler från just det området och ett kabel-tv-bolag kanske täcker en av kanalerna. Parabolantennerna kommer det alltså att finnas behov av också i framtiden, särskilt när det gäller människor som kommer långväga ifrån och från andra kulturområden än just det västeuropeiska och det anglosaxiska.

Jag hoppas att Mona Sahlin nu inte bara träffar Hyresgästföreningen och Fastighetsägarna utan att hon också lyssnar på jurister som kan det här med EU-rätten och också ser över lagstiftningen utifrån det mångfaldssambälte vi har i dag. Det finns nya frågetecken, nya problem att hantera. Då krävs det också modern lagstiftning och därmed också ökade rättigheter för enskilda människor.

Anf. 5 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Det är en väldigt viktig interpellation som Stefan Attefall har ställt. Jag ställde själv en fråga till samhällsbyggnadsministern före jul, den 22 december. Jag har också anmält mig till debatten därför att jag faktiskt blev fundersam över vad samhällsbyggnadsministern avsåg att vidta för åtgärder och hur hon skulle följa utvecklingen. Jag tycker att det har klarnat betydligt i den här debatten.

Men jag vill också betona svårigheterna här. Det finns exempel på stora fastighetsägare som äger fastigheterna i en hel stadsdel och som sluter kabel-tv-avtal som gör att väldigt många boende inte ens har möjligheter att se de kanaler som de skulle vilja se. Ofta säger man: Men byt värd, flytta till en annan lägenhet! Men i de stora bostadsområdena är det inte ett alternativ.

Ett exempel är, som också samhällsbyggnadsministern tar upp i den här debatten, just språkliga och etniska minoriteter. Vi har också nationella minoriteter som också har rättigheter i dag enligt svensk lagstiftning. Då vill jag påminna om den debatt som har pågått i Sverige om stora kabel-tv-operatörer. Det är många finska nationella minoriteter som har blivit av med möjligheten att se på sina sändningar. Det är också en oerhörd viktig fråga. Visserligen kan man säga att tekniken och kabel-tv-utvecklingen ska göra det möjligt. Men som hyresgäst hos ett stort fastighetsbolag finns ändå inte möjligheten alla gånger att påverka.

Visserligen tycker jag definitivt att man ska se över lagstiftningen. Men det är också viktigt att betona, som samhällsbyggnadsministern gör, just fastighetsägarens ansvar om något skulle hända, om något skulle trilla ned. Det är ganska självklart. Vi har också haft problemet med

exempelvis nedfallande istappar med mera. Men det är också viktigt att ta hänsyn till hyresgästens intressen. Jag är benägen att säga att det visar på vikten av att vi har flera olika fastighetsägare i många olika stadsdelar för att därigenom skapa bättre möjligheter för de boende. Det andra är att det kanske finns skäl att också möjliggöra för boende att omvandla sina lägenheter till bostadsrätter för att de själva ska kunna få mer makt i den egna fastigheten. Det är också viktiga frågeställningar. Men det här löser inte problemet för väldigt många av hyresgästerna.

Jag delar samhällsbyggnadsministerns uppfattning att det är väldigt synd att man inte kommer längre i de enskilda ärendena, för det finns ju också goda exempel. Kanske skulle man också kunna fundera över om inte hyresvärdarna borde pröva att åtminstone förklara varför man inte har hittat någon annan anordning, varför det inte gick att sätta upp en parabol på taket till exempel. Här faller det helt och hållet över på de enskilda hyresgästerna.

Det är ju en väldigt allvarlig konsekvens att behöva bli vräkt på grund av att man vill kunna se på tv, inte minst i de fall där man flyttat in i en bostad där utbudet fanns men där man sedan har bytt leverantör. De förutsättningar som gällde när man flyttade in i bostaden gäller inte längre och kanalerna stängs av. Då är alternativet för den enskilde att flytta, för det här rör man inte på. Det här har som sagt varit en stor fråga för många av de nationella minoriteterna, inte minst den finska minoriteten. Här omveckan var det fyra turkiska kanaler som helt enkelt lades ned.

Det här är verkligen också en fråga om information om vilka rättigheter eller möjligheter man har som hyresgäst oavsett etnisk bakgrund och information om EU:s målsättningar.

Jag tycker att det bådär gott att samhällsbyggnadsministern nu är villig att se över lagstiftningen. Men jag tror också, och det vill jag verkligen framhålla, att i slutändan visar det också på hur utsatt en hyresgäst blir på grund av att det finns så stora fastighetsbestånd med en ägare. Då kan man inte ens byta fastighetsvärd för att få ett annat utbud.

Anf. 6 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag tycker att både Stefan Attefall och Nina Lundström hade goda exempel och bra infällsvinklar som jag till att börja med tar med mig till diskussionen med de tre intresseorganisationerna, för jag tror att det finns anledning att återkomma till frågan utifrån det bredare perspektiv som både interpellanten och Nina Lundström nu ger uttryck för.

För det första handlar det om minoriteternas rätt till sina egna minoritetsspråk i de svenska sändningarna. För det andra handlar det om tillgången till sändningar på det språk som man själv väljer att lyssna eller se på. För det tredje handlar det om den enskilde hyresgästens rätt och möjlighet att ha de anordningar i sin lägenhet som möjliggör detta. För det fjärde handlar det om fastighetsägarens ansvar för att medverka till och underlätta detta.

Det intressanta och svåra med den dom vi pratar om var, precis som Stefan Attefall redogjorde för, att det i just de här tre fallen inte handlade om säkerhetsaspekterna. Man konstaterade att när det gällde de här tre antennerna och anordningarna var säkerhetsaspekterna tillgodosedda. Det

handlade om hyresvärdens generella riskbedömning. Han har rätt att göra den.

Frågeställningen blir därför extra intressant och väsentlig.

Det är ingen tvekan om att vi alla har intresse av att beivra att man på fasader hänger upp anordningar som riskerar andra människors hälsa. För inte så länge sedan kunde vi i medierna läsa om just en parabolantenn som hade trillat ned på ett daghem.

I det här fallet handlar det snarare om hyresgästens rätt att kunna hålla sig informerad.

Jag tar med mig den här bredare infallsvinkeln och diskussionen om de olika kabel-tv-lösningar som kan finnas, och kanske framför allt fastighetsägarens ansvar för att vara med och underlätta. Om 1972 års paragrafer i hyreslagen behöver moderniseras återkommer jag efter träffen. Jag lovar att ta med den här vidgade och mer ansvarsfulla diskussionen om alla individers rätt att hålla sig informerade på det språk man själv väljer.

Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Jag tackar samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin för det. Man ska också komma ihåg att fastighetsägaren självklart har både rättigheter och skyldigheter som ska beaktas i detta avseende.

Vi har lagar som är skrivna i en annan tid och med andra förutsättningar som faktiskt får en diskriminerande slagsida på grund av att samhället ser annorlunda ut i dag. Det är bara människor med utländsk bakgrund med sådana här behov som drabbas av den här typen av rättstillämpning och lagar eftersom det i första hand är de som söker kanaler utomlands.

Vi ska komma ihåg att det handlar om tre barnfamiljer som bara har försökt driva sin fråga i rättsliga instanser och försökt att hävda sin rätt. De har trott att det har varit rätt utifrån bland annat EU-direktiv. Resultatet av deras process är att de har ett hot om vräkning över sig. Det är ett ganska kraftfullt artilleri som lagstiftningen ger fastighetsägaren i detta avseende. Det är inte riktigt rimligt i sammanhanget.

Jag förväntar mig ett agerande från samhällsbyggnadsministern i enlighet med vad hon har uttalat här nu. Jag hoppas att samhällsministern i det sammanhanget också tittar över distributionsmonopolet. Det kan vara ett sätt att komma vidare i den här frågan att man själv kan välja leverantör och vilka kanaler man vill titta på. I dag har vi ett monopol hos fastighetsägarna.

UPC och Comhem och allt vad de heter bestämmer ganska självsvåldigt vilka kanaler som ska finnas tillgängliga och vilka priser som ska gälla. Det gör att det är svårt för många människor med normala inkomster att ta del av de speciella kanaler som man är ute efter. Då får vår nuvarande lagstiftning en diskriminerande slagsida. Det är inte tanken. Därför måste man åtgärda det hela.

Vi följer frågan vidare och tackar samhällsbyggnadsministern så långt.

Prot. 2005/06:60
24 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 8 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Som Stefan Attefall säger ska avtal naturligtvis hållas. Har man som hyresgäst skrivit på ett avtal där det finns begränsningar måste det ju ha någon form av substans.

Det jag har saknat i debatten är att det finns hyresgäster som har skrivit på hyresavtalet och accepterat villkoret att man inte får montera upp paraboler eftersom det fanns ett utbud genom kabel-tv när man flyttade in. Därefter har det omförhandlats. Det kan komma in en helt annan leverantör eller man kan till och med begränsa utbudet. Jag har varit i kontakt med personer som har råkat ut för just detta. Då får man inte använda sig av parabol och man måste acceptera det nya utbudet. Många har förlorat möjligheten att exempelvis som nationell minoritet i Sverige se på finsk tv.

När det gäller avtal måste det finnas en ömsesidighet. Konsekvenserna kan bli helt andra än vad man hade avsett när man flyttade in.

Jag tycker att det lovar gott att samhällsbyggnadsministern kommer att fortsätta diskussionerna. Jag tror att det här är en väldigt viktig fråga för många hyresgäster. Det handlar om inflytande över boendet. Med all respekt för fastighetsägarnas viktiga roll att värna trygghet och säkerhet ska hyresgästerna, oavsett etnisk härkomst, språklig tillhörighet eller nationell minoritet få möjlighet att ha samma kvaliteter i boendet som andra. Man ska också kunna påverka sin tillvaro i boendet och själv kunna avgöra vad man vill se eller inte se.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellationerna 2005/06:163 och 169 om översyn av lagstiftning kring hets mot folkgrupp

Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Yvonne Ruwaida har frågat mig om jag avser att vidta någon åtgärd när det gäller motiven till 16 kap. 8 § brottsbalken om hets mot folkgrupp, om jag avser att vidta någon åtgärd för att säkerställa att regeringens lagstiftningsförslag, inom mitt ansvarsområde, fullt ut beaktar de konsekvenser som Europakonventionen om mänskliga rättigheter medför och om jag i övrigt avser att vidta någon åtgärd med anledning av en dom från Högsta domstolen angående hets mot folkgrupp meddelad den 29 november 2005.

Börje Vestlund har frågat mig vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta för att stoppa hets mot folkgrupp utifrån religiösa urkunder i framtiden.

Regeringen har länge betonat att kampen mot rasism, främlingsfientlighet och homofobi är en av de viktigaste samhällsfrågorna över huvud taget. Alla individer har lika värde och ska behandlas med samma hänsyn och respekt. Detta var också bakgrunden till att hets grundat på sexuell läggning kom att omfattas av straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp. Skyddet mot kränkande uttalanden måste dock alltid vägas mot yttrandefriheten och i vissa fall religionsfriheten.

När straffbestämmelsen ändrades och bland annat homosexuella lades till som skyddad grupp gjorde regeringen bedömningen att intresset av att skydda gruppen mot hot och andra uttryck för missaktning är förenligt med bestämmelserna om yttrandefrihet och religionsfrihet i såväl rege- ringsformen som Europakonventionen. Lagrådet liksom riksdagen god- tog regeringens bedömning. Även HD konstaterar i den nämnda domen att bestämmelsen om hets mot folkgrupp i och för sig ryms inom de ra- mar som Europakonventionen ger. Det HD gör är att i det aktuella fallet tolka bestämmelsen i ljuset av Europadomstolens praxis om konvent- ionsbestämmelserna. Vid en samlad bedömning har det i just detta fall lett till en friande dom.

Europakonventionen har alltså beaktats när lagändringen gjordes. En sådan bedömning görs alltid när konventionsbestämmelserna berörs av lagstiftningsförslag.

Ansvar för att tolka straffbestämmelser i enskilda fall ligger alltid på domstolarna. Bestämmelsen om hets mot folkgrupp måste fortfarande prövas i varje enskilt fall. Denna prövning ska ske i ljuset av såväl förar- betena som Europakonventionen. Konventionen gäller som svensk lag och ska tillämpas direkt av domstolarna. HD:s dom innebär inte att det är fritt fram att hetsa mot homosexuella eller andra grupper som omfattas av straffbestämmelsens skydd. Dessutom har riksåklagaren nyligen överkla- gat ytterligare en dom avseende hets mot homosexuella till HD.

Det finns anledning att behandla dessa frågor med försiktighet. En skärpning av bestämmelsen skulle kunna riskera att stå i strid med Euro- pakonventionen. Ett förtydligande av bestämmelsen riskerar att innebära en inskränkning av bestämmelsens räckvidd, vilket skulle kunna ge ett försämrat skydd för utsatta grupper. Det vill jag självfallet undvika. Dessutom kan HD komma att ge ytterligare vägledande uttalanden i mål om hets mot homosexuella och jag följer självklart utvecklingen.

Strafflagstiftningen är emellertid bara en av flera viktiga delar i kam- pen mot rasism och homofobi. Intolerans måste bekämpas på alla fronter. Exempelvis är insatser för att påverka attityder hos både vuxna och ung- domar, inte minst inom skolan, viktiga. Skolan ska förmedla alla männi- skors lika värde. Polisen är ålagd att ägna särskild uppmärksamhet åt brott med rasistiska och homofobiska inslag. Även andra myndigheter, till exempel Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Forum för levande historia arbetar mot homofobi.

Anf. 10 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman och alla som lyssnar! Lagen om hets mot folkgrupp inför- des för att skydda människor i vårt samhälle mot hatpropaganda och för att se till att de som utför hets kan straffas så att man motverkar hets och har en tydlig signal från samhället om att hets inte är något som är accep- terat.

Det var också en milstolpe när vi införde homosexuella i lagen om hets mot folkgrupp – en väldigt viktig milstolpe.

Det som har hänt med Åke Green-domen ger anledning till stark oro. Det är en oro som jag inte tycker mig se i justitieministerns svar. Det handlar om två olika frågor.

Den här domen innebär naturligtvis en praxis som skapar möjlighet för hatpropaganda när den sker i ett religiöst rum, oavsett om det är i kyrkan, synagogan, moskén eller andra kyrkliga rum.

Det får också konsekvenser på synen på hatpropaganda mot just homosexuella. En sak som tyder på det är domslutet vad gäller flygbladen från en ungdomsorganisation i Sverige som hade homosexpropaganda i flygblad som man delade ut framför en skola.

I tingsrätten – det var före Högsta domstolens beslut – fälldes man. Men i hovrätten friades man. Tingsrätten och hovrätten kom fram till samma slutsats, nämligen att dessa flygblad uttryckte åsikter som över-skred gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion rörande homosexualitet, var kränkande för homosexuella och gav uttryck för en sådan missaktning som inte ska tillåtas enligt lagen om hets mot folkgrupp. Men hovrätten friade med beaktande av domslutet i Högsta domstolen rörande Åke Green-fallet.

Detta tyder på att Åke Green-fallet får en konsekvens inte bara när det gäller vad som kan sägas i kyrkorum utan också när det gäller vad som kan sägas mot homosexuella som grupp. Och det är oerhört allvarligt.

Vi anser att det behövs olika saker. Bland annat efterfrågar vi en politisk markering från justitieministern att sådana uttalanden som Åke Green har gjort i kyrkorum inte är acceptabla. Det är en politisk markering som vi tycker att det är väldigt viktigt att justitieministern uttrycker eftersom justitieministern är ansvarig för att motverka hatpropaganda i vårt samhälle.

Sedan tycker vi också att man måste se över vilka åtgärder som ska vidtas för att säkerställa att den gemensamma intuitionen bakom lagstiftningen och som vi alla har, att hets mot folkgrupp inte ska kunna förekomma, ska säkerställas. Hur ska vi göra detta? På vilket sätt avser till exempel justitieministern att följa upp det som sker och hur praxis utvecklas inom domstolsväsendet genom att ta olika initiativ, till exempel att ha ett möte med Justitiedepartementet, UD och Europadomstolen där man diskuterar denna typ av frågor?

Jag återkommer senare, men jag skulle gärna inledningsvis vilja ha svar på dessa frågor.

Anf. 11 BÖRJE VESTLUND (s):

Fru talman! Jag vill först be att få tacka justitieministern för svaret. Jag kan inte påstå att jag på något sätt är nöjd med det här svaret.

Det allvarliga i den här frågan, förutom att det är fullt tillåtet för präster och prelater att hetsa mot homosexuella enligt den HD-dom som har kommit, är att man också gör en egen bedömning. Man vet inte om Europadomstolen skulle ha dömt på detta sätt, utan man gör en bedömning av hur man tror att Europadomstolen skulle ha dömt. Det är ännu allvarligare i detta sammanhang.

Jag vill inte påstå att jag är någon juridisk expert, men detta får mig att tänka på följande: Bör man då inte se över all lagstiftning för att se om den överensstämmer med Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna?

Nåväl, det är lite juridiska funderingar. Rent politiskt kan jag säga att när jag skrev den här interpellationen visste jag inte om den här domen från Hovrätten för Nedre Norrland där man friade ett antal nynazister som stått åtalade för hets mot homosexuella.

Jag har upprörts över domen mot Åke Green, men jag har ändå förstått att frågan om religionsfrihet och att kunna uttrycka sig fritt i sådana sammanhang kontra frågan om yttrandefriheten inte är helt lätt. Men när man sedan hänvisar till nämnda dom för att smånassar ska få hetsa mot homosexuella, då funderar jag på hur vi ska hantera detta.

Jag är medveten om att denna dom är överklagad. Men på något sätt måste frågan ändå ställas: Är justitieministern beredd att acceptera att Sverige ska bli en fristad för olika grupper som ska hetsa mot homosexuella? Jag måste ställa denna fråga, inte för att jag tror att justitieministern har den uppfattningen utan därför att man inte vidtar några åtgärder och inte föreslår att man ska gå vidare i dessa frågor. Den korrekta frågan vore egentligen: Vad tänker justitieministern göra för att det inte ska vara tillåtet att hetsa mot homosexuella?

Jag tycker självklart att det är domstolarna som ska tolka lagen och inte vi politiker. Men när domstolen nu har tolkat lagen måste vi också ta konsekvenserna av hur man har tolkat.

Jag kan spetsa till det ytterligare. Jag och mina homosexuella systrar och kamrater vill inte bli kallade för cancersvulster på samhällskroppen. Vi vill betraktas som människor. Det vill vi också ha respekt för. Vi ska inte behöva stå ut med att hanteras på det sättet i den allmänna debatten oavsett vilken bok som man har i handen. Det är detta som denna fråga handlar om. Vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidta för att vi ska betraktas som människor och inte som cancersvulster eller någonting annat?

Slutligen skulle jag också vilja säga att detta ändå visar att rättssystemet på något sätt har nått vägs ände. Man friar pingstpastorer, och hovrätten friar nynazister, och det finns exempel på skadegörelse på bland annat lokaler för homosexuella, men man anser inte att det är fråga om hatbrott trots att det påstås i förarbetena. Jag menar att det finns ett mönster i detta. Vad är justitieministern beredd att göra i det sammanhanget?

Anf. 12 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag kan utan några som helst problem tala om vad jag tycker om Åke Greens uttalanden. Jag tar bestämt avstånd från allt. Det är fullständigt förkastligt att uttrycka sig på det sätt som Åke Green har gjort.

Däremot ska jag inte recensera enskilda domar. Det är kanske det absolut viktigaste i frågan om vad som är den politiska och vad som är den dömande makten.

Huruvida enskilda riksdagsmän vill göra det har jag inga synpunkter på. Var och en får känna det ansvaret. Men jag som justitieminister ska inte göra det. Här talar vi alltså inte bara om en dom nyligen i Högsta domstolen, utan vi talar om ett pågående mål. Det gör det ännu mer allvarligt eftersom det inom kort ska fattas beslut om huruvida detta mål ska tas upp i Högsta domstolen. Och det vore djupt olämpligt om justitieministern skulle stå och tala om huruvida det borde tas upp eller inte.

Då befinner vi oss på ett gungfly där vi inte ska vara. Och det tjänar ingen på.

Jag har naturligtvis alltid starka åsikter när det gäller enskilda domar. Men jag respekterar ändå grundlagen på det sättet att jag håller det för mig själv. Men det är naturligtvis så att om man efter en viss tid ser att praxis utvecklas på ett sådant sätt att den inte följer ändamålet med lagstiftningen är det naturligtvis ingenting som hindrar att man gör de förändringar som behövs. Men däremellan måste man vara väldigt noga så att det inte blir på det sättet att varje gång som en domstol dömer fel enligt ens egen uppfattning – om det nu skulle vara så – ska man säga att lagen ska ändras.

När det gäller denna fråga har vi ett HD-avgörande. Ett avgörande från HD är alltid väsentligt. Vi har ett pågående mål. Men det är alldeles för tidigt att nu säga vilka åtgärder som kan komma att vidtas. Vi får faktiskt följa denna utveckling. Sedan får jag i vart fall behålla mina personliga känslor och behålla den professionalism som krävs av mig i det här fallet för att sedan se om det här är den utveckling som vi vill ha och som riksdagen har beslutat eller om det behövs några förändringar som i och för sig också ska vara i överensstämmelse med Europakonventionen.

Anf. 13 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Justitieministern talar om att han inte vill gå in och rensa domar. Men många jurister diskuterar i alla fall HD-domen mot Åke Green. Och det är ingen hemlighet att det finns en uppfattning om att HD-domen bygger på en hypotes och att man hypotetiskt bedömer hur Europadomstolen skulle bedöma Åke Greens uttalanden.

Det är heller ingen hemlighet att ett exakt likadant fall inte har avdömts i Europadomstolen. Det finns olika uppfattningar om hur Europadomstolen skulle bedöma det här fallet. Det finns en tradition hos Europadomstolen att döma till fördel för sexuella minoriteter och att vara bättre än olika länder i de domsluten.

Det var en hypotetisk bedömning som HD gjorde, men HD-domen får enorma konsekvenser. Thomas Bodström talar om att följa utvecklingen. Thomas Bodström säger också: Vi kan inte när domstolar dömer fel skapa en ny lag eller agera på en gång. Men lagen kom faktiskt till i ett konkret syfte. Jag anser att det är viktigt att vi ser till att säkerställa att man lever upp till det syftet.

Det är inte enkelt att hitta vägen framåt. Ska man göra en översyn av lagen? Ska man kanske göra förändringar i lagen? Vilka olika direktiv kan justitieministern ge? Vilken dialog kan man ha med riksåklagaren? Vet man vad riksåklagaren har för uppfattning om vad det kommer att få för konsekvenser för praxishänvisningar i framtiden? Kan man anordna ett seminarium som diskuterar frågorna om vad det får för konsekvenser?

Det finns säkerligen saker som man kan göra från politiskt håll som ger viktiga politiska signaler. Det kanske är så att man ska se över eller till och med göra om lagstiftningen. Vi tycker inte att man behöver avvakta med att påbörja det arbetet. Det arbetet i sig kommer att ta tid.

Det är oerhört olyckligt med diskussionen i samhället. Det är ganska uppenbart. Man kan titta på målet där det finns en dom i hovrätten. De har hållit sig väldigt nära vad Åke Green har sagt. De har liknande formuleringar. De lånar av varandra för att tänja sitt utrymme för vad de ska få säga. Det är en ganska medveten politisk kampanj. Även det Åke Green gjorde var en väldigt medveten politisk kampanj.

Man måste ha en väldigt medveten politisk strategi för att möta den kampanjen. Det är inte så att dessa uttalanden ligger lösa i luften och att det är en slump att flygbladen dök upp eller att Åke Greens tal dök upp. Det var väldigt medvetet. Då tror jag också att man måste ha en medveten motstrategi. Vi skulle gärna vilja höra vad justitieministern kan tänka sig att bidra med för denna motstrategi.

Anf. 14 BÖRJE VESTLUND (s):

Fru talman! Jag tycker liksom justitieministern inte att man kan uttrycka sig. Vi kan inte som politiker tala om eller ens andas om hur domstolar ska döma. De ska döma enligt de rättsprinciper som finns. Det är helt klart.

Nu har vi faktiskt en dom från Högsta domstolen, en praxis. Det är så här man ska döma i andra liknande fall, i andra underinstanser och i alla sådana sammanhang. Så måste man ändå tolka det. Det är då jag tycker att det finns anledning att fråga justitieministern: Vad tänker man göra?

Jag tror inte att det kommer att bli ett mindre hetsande genom att man inte gör någonting. Det handlar om att domarna har givits. Jag återoppar egentligen inte vad som kommer att hända i en eventuell framtida dom när det gäller målet från nedre Norrland om pojkarna som hetsade mot homosexuella. Jag menar faktiskt domen i Åke Green-fallet. Vad är man beredd att göra där? Man vet vad den domen säger.

Vi ska inte kommentera och göra egna bedömningar av om domstolar dömer fel. Domstolar dömer per definition aldrig någonsin fel. Man kan möjligen ha annan information. Jag menar absolut inte att vi ska göra det. Däremot kan lagstiftningen vara så vag att man behöver rätta till lagstiftningen. Det är möjligen det som jag ifrågasätter i det här sammanhanget.

Fru talman! Vi kan inte bara acceptera att möjligheten att kunna hetsa mot homosexuella personer i vårt land ska finnas som ett offer på religionsfrihetens altare. Det är vad principfrågan och den politiska frågan handlar om, fru talman.

Är det justitieministerns uppfattning att vi ska kunna få säga, just som ett offer på religionsfrihetens och yttrandefrihetens altare, att människor är cancersvulster på människokroppen? Är det den viktiga frågan? Tycker justitieministern så? Då tycker jag inte att vi ska ändra någon lagstiftning.

Tycker man att det är viktigt att man förändrar en lagstiftning så att man inte har möjlighet att uttrycka sig på det sättet tycker jag också att vi ska titta över på vilket sätt vi ska förändra lagstiftningen i framtiden.

Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är riktigt att HD:s domar är prejudicerande. Det är faktiskt varje HD:s dom på sitt sätt. Samtidigt ska vi komma ihåg att varje enskilt mål har sina speciella omständigheter. Därför ska man vara väldigt försiktig med, särskilt om man inte själv har varit med och dömt i

målet, att tala om exakt hur den tolkningen ska vara. Det vore mycket märkligt om vi varje gång HD dömer, vilket den gör varje dag, ska gå in och säga: Nu ändrar vi lagstiftningen, om det skulle vara så att vi inte uppfattar det på det sätt som vi själva skulle vilja att det skulle vara.

Nu säger i varje fall Börje Vestlund, men kanske inte Yvonne Ruwaida, att vi inte ska recensera hur HD har dömt eller hur hovrätten har dömt. Det är ett fåtal åskådare på åhörarläktaren som har följt den här debatten. Men de kan nog känna att det är precis vad ni faktiskt har gjort. Ni står och talar om hur det borde ha dömts och inte dömts, vad man borde säga och vad som inte har sagts, och att det ska leda till lagstiftning.

Detta är inte förenligt med regeringsformen. Vi kan ha synpunkter på det. Vi kan tycka att det är besvärande. Men jag har i varje fall den respekten. Det är särskilt olämpligt för mig som justitieminister att uttala mig om det. Jag har redan i mitt förra anförande talat om vad jag tycker om Åke Greens uttalande. Jag behöver inte upprepa det. Men vi måste vara lite försiktiga med att efter en enskild dom och under ett pågående mål tala om exakt hur vi ska göra. Det innebär inte att vi inte ska ha en fortsatt diskussion om det. Det innebär inte vi ska strypa debatten. Men det innebär att vi inte kan stå efter ett enskilt mål, särskilt inte i riksdagens plenisal, och vara väldigt nära en recension av enskilda domar.

Som jag också sade tidigare följer vi detta noga. Det är ingen tvekan om det. Det är trots allt jag som tillsammans med många andra som har varit med och drivit igenom lagen. Vi har arbetat mycket med det. Vi har naturligtvis en stark önskan att det ska kunna dömas på det sätt som vi själva vill, som vi har önskat och som var ändamålet med lagen. Men det är alldeles för tidigt att göra en helhetsbedömning av hur lagen ska tillämpas efter en enda dom från Högsta domstolen.

Anf. 16 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman och alla som lyssnar! Jag hör att Thomas Bodström säger att Åke Greens uttalanden inte är acceptabla, och det är bra. Jag bedömer också vad domstolarna har sagt på tingsrättsnivå, hovrättsnivå och Högsta domstolsnivå. Man anser egentligen att det Åke Green har sagt strider mot lagen om hets mot folkgrupp. Det strider mot lagen om hets mot folkgrupp, men det finns komplikationer på grund av Europakonventionen. Det är med beaktande av Europakonventionen som han frias.

Jag tycker någonstans att man borde vara lite konsekvent. Det Åke Green och de unga nazisterna har sagt är inte någonting som vi som har stiftat lagen vill att man ska kunna säga ostraffat. Då måste vi komma till rätta med det som är problemet. Man måste säga: Vi har ett problem, och vi måste hitta en motstrategi. Vi måste se till att ha åtgärder så att intentionen i lagen om hets mot folkgrupp ska följas.

Det är ju inte så att Högsta domstolen ens har sagt att det som Åke Green sade inte omfattas av intentionen i lagen om hets mot folkgrupp. Det säger ju Högsta domstolen. Den säger att det gör det, men det är Europakonventionen som Högsta domstolen hypotetiskt tror är problemet.

Jag tycker att jag har nämnt ett antal olika saker som man skulle kunna göra. Det gäller allt från att göra en översyn av lagen och kanske stifta en ny lag till att se till att ha seminarier om frågan och diskutera

den stort och brett. Man kan göra olika anvisningar för att följa upp vad som händer. Jag tycker att vi behöver en mer aktiv motstrategi.

Prot. 2005/06:60
24 januari

Anf. 17 BÖRJE VESTLUND (s):

Fru talman! Jag förstår faktiskt inte vad justitieministern menar. Jag har väl inte försökt att recensera vad Högsta domstolen gör under pågående domstolsprocess.

Däremot handlar det om hur praxis ligger och vad man faktiskt har lagt fast. Hur blev det? Var det på det här sättet det skulle vara när man lade fast det hela? Lagrådet sade att man skulle kunna döma för hets. Var det det som man sade? När man sade detta och Lagrådet var överens om det och denna kammare röstade för det – skulle det sedan bli omöjligt att göra detta i det sammanhang där man hanterade det när det gällde präster och prelater? Var det på det sättet man skulle ha det? Nej, det var det väl inte! Det var inte så vi resonerade när lagstiftningen genomfördes. Det är med utgångspunkt från detta som jag resonerar.

Jag tycker att Yvonne Ruwaida har redovisat ett antal sätt att kunna gå vidare med det här. Jag har en slutlig fråga till justitieministern. Han talar om att följa frågan. På vilket sätt då? Det kan man ju säga att man gör; det gör vi med alla lagstiftningsfrågor på våra respektive områden i hela riksdagens arbete. Men på vilket sätt, justitieministern, ska vi mer konkret möjligen göra så att homosexuella inte ska behöva höra att de är en cancersvulst på samhällskroppen? Det tycker jag är någonting som vi inte ska behöva uppleva, vare sig i dag, i går eller i framtiden.

Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Börje Vestlund har alldeles rätt; det ska ingen över huvud taget behöva få höra. Som jag sade tidigare handlar det inte om att vi inte ska göra någonting. Vi ska inte sitta passiva och inte fortsätta diskutera de här frågorna. Tvärtom – det ska vi göra.

Det jag har vänt mig emot gäller detta att vi måste ha en väldigt stark respekt för grundlagen. Vi får inte ens vara i närheten av att kommentera domar. I sak tror jag att vi har exakt samma uppfattning och exakt samma tankar om skyddsintresset. Det vore väl märkligt annars – det var ju vi tillsammans som genomförde lagen i samförstånd.

Börje Vestlund har alldeles rätt i att detta inte får innebära att man lägger något slags våt filt över det här i två år och sedan eventuellt avvaktar framtida HD-domar. Det tänker jag inte heller göra.

Därför ska jag nu som svar på den konkreta fråga som ställts berätta att jag redan den 7 februari kommer att träffa RFSL. Vi kommer att diskutera framtida eventuella åtgärder och eventuella lagstiftningsåtgärder, men också mycket mer som kan göras. Vi får inte bara luta oss tillbaka och tro att detta är en fråga för domstolen. Detta är en fråga för hela samhället, och det krävs ett betydligt större engagemang än så. Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

5 § Svar på interpellation 2005/06:165 om drogtest på barn

Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Peter Althin har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder dels för att garantera att barns säkerhet går före integritetsaspekter, dels för att möjliggöra användandet av mindre ingripande insatser, som drogtest och liknande, innan ett tvångsomhändertagande blir aktuellt. Han har vidare frågat mig om jag skulle omvärdera min ståndpunkt om flera experter skulle visa sig vara för en möjlighet till tvångsvisa drogtest på barn under 15 år.

De frågor som Peter Althin tar upp rymmer, som jag tidigare har framhållit, svåra avvägningar. Det är naturligtvis angeläget att barns narkotikamissbruk upptäcks i ett så tidigt skede som möjligt för att adekvata vård- och stödinsatser snabbt ska kunna sättas in. Samtidigt måste barns personliga integritet beaktas och skyddas i största möjliga utsträckning. Att noga överväga konsekvenserna av en utökad möjlighet till tvångsmedelsanvändning mot barn är nödvändigt i arbetet med att tillvarata deras trygghet och säkerhet.

Som jag tidigare har sagt avser regeringen att under våren lämna en proposition till riksdagen om ingripanden mot unga lagöverträdare. Bland förslagen finns åtgärder för att förebygga och utreda brott som har begåtts av barn som inte är straffmyndiga. Jag tänker inte här föregripa de överväganden som regeringen avser att göra i den propositionen.

Anf. 20 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Tack för svaret, Thomas Bodström! Det är inte med utgångspunkt från någon särskild glädje att debattera med just Thomas Bodström som jag tar upp den här debatten igen, även om jag inte har någonting alls emot debatten. Jag återkommer i den här frågan, som vi hade uppe i november i fjol, därför att jag brinner för saken.

Jag har sett alldeles för många unga människor fastna i ett livslångt eller i varje fall ett väldigt djupt och svårhanterat drogmissbruk. Det som återkommer gång efter gång är frågan från de här ungdomarna, fru talman: Varför gjordes det ingenting tidigare? Bara för att man är straffmyndig så börjar inte människor och ungdomar att begå brott just när de har fyllt 15 år. Många börjar dessvärre mycket tidigare. Det där vet Thomas Bodström också från sin tidigare verksamhet.

Då är frågan: Hur ska vi komma åt detta? Möjligheten att nå framgång är ju mycket större om vi ingriper tidigt. Jag tror och hoppas att vi har samma uppfattning där. Tidigt ingripande ger större och bättre resultat än när människor är inne i det här. Framför allt när det gäller opiater finns det många som har svårt att komma ur missbruket.

Det är alltså på grund av att jag brinner för frågan som jag återkommer. Det svar som Thomas Bodström nu mycket hastigt läste upp var mycket kortfattat. Jag undrar om det var någon som egentligen hörde eller kunde ta till sig det eftersom det gick så snabbt. För den som undrar vad Thomas Bodström egentligen sade kan jag tala om att det inte var särskilt mycket.

Det fanns egentligen inte något svar på de här frågorna, mer än två saker. Det ena är att det är svåra avvägningar. Det är självklart; hela tiden är integritetsfrågan ställd mot förebyggande åtgärder. Det andra är att

man måste noga överväga konsekvenserna för den utökade möjlighet som jag föreslår, nämligen att gå in tidigare med ett drogtest.

Jag har läst om ett ganska märkligt resultat. Vi förde en diskussion i november om att Thomas Bodström ville att man skulle klä av dessa unga människor på bara kroppen för att göra ett drogtest, vilket ju kanske inte är nödvändigt i sig.

Men jag fick inte något riktigt svar på min fråga. Vad vill Thomas Bodström göra för att förhindra och stoppa upp att dessa unga människor hamnar i ett livslångt elände? Det kommer ett förslag; det sade Thomas Bodström även i höstas. Nu vill justitieministern hålla alla på spänningens galler här. Vad kommer för någonting? Vad är det för någonting som vi har att förvänta oss?

Jag ställde en annan fråga också, som gick Thomas Bodström helt förbi. Flertalet experter säger att det här är ett mindre ingripande. Man tar ett snabbt drogtest, ett urinprov och ett blodprov på någon som är under 15 år för att få möjlighet att stoppa ett kommande djupt narkotikaberoende. Om det läget föreligger bland experterna i dag, Thomas Bodström, finns det då möjlighet att ändra det här och komma fram till samma slutsats som jag? Det vill jag gärna ha ett svar på. Möjligen kan justitieministern också lätta lite på vad som kan komma, så att vi kan vara förberedda på det och ha möjlighet att se om det kanske är lite av mina idéer som nu har smittat av sig i den propp som kommer.

Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Peter Althin får väl lyssna bättre, så hör han vad jag säger.

Jag tror att vi ska vara försiktiga med att starta något slags tävlan om vem som brinner mest för de här ungdomarna. Jag tvivlar inte på Peter Althins engagemang, men jag tror inte heller att han behöver betvivla mitt engagemang eller engagemanget från någon annan som arbetar med frågan.

Jag tror att vi också med ett minimum av ömsesidig respekt kan säga att vi båda är övertygade om att de åtgärder som behövs är till för att göra det så bra som möjligt för barn och ungdomar och inte falla efter för några andra intressen än just barns och ungdomars.

Jag har tidigare berättat – och jag kan säga det också nu – att det kommer att komma en ny lag som handlar om hur man ska ingripa mot ungdomar som hamnar i brottslighet. Det handlar alltså om att just ingripa tidigt, att komma med tydliga åtgärder och att komma med de åtgärder som är bäst för den unge. Det finns inte något annat intresse.

När det gäller frågan om drogtest mot den minderårigas vilja är varken Peter Althin eller jag de verkliga experterna. Vi arbetar inte med de här sakerna. Det bör vi kanske vara medvetna om i en viss självinsikt. Däremot träffar vi många. Jag träffade väldigt många som arbetade med barn och ungdomar när jag var advokat och arbetade med just de här frågorna om omhändertagande av barn och ungdomar. Jag träffade psykologer och läkare, och jag träffade just ingen som tyckte att det var detta som behövdes. Det kan många gånger vara till skada att tvinga den unge i en sådan situation, och nackdelarna överväger fördelarna.

Sedan är det inte så enkelt att allt är svart eller vitt. Utan det krävs naturligtvis en avvägning i varje enskilt fall. Men de experter som jag träf-

fade när jag arbetade som advokat var väldigt entydiga med att nackdelarna övervägde. Det tycker jag att man ska ha en viss respekt för även om vi i vår roll, jag som tidigare advokat och Peter Althin som advokat nu, träffar många personer som har hamnat i dessa situationer.

Anf. 22 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Jag läste utskriften från debatten i höstas, och Thomas Bodström har en förkärlek för att kalla mig för advokat i den här rollen. Jag försökte redan då förklara att min roll nu är att jag är riksdagsledamot för Kristdemokraterna och brinner för den här frågan. Jag tvivlar inte, Thomas Bodström, på att du också brinner för detta och har ett engagemang. Hade jag tvivlat på det hade det varit fullständigt meningslöst att stå här och diskutera. Då hade jag ägnat den tiden åt någonting helt annat. Jag tror att du har ett engagemang. Men jag tror också att du kan göra så mycket mer. Det händer ju ingenting. Nu kommer ju så småningom en proposition, och vi får väl se vad som kommer ut av den.

Vi är inte experter, säger Thomas Bodström. Nej, man kan ju inte vara expert på allting. Apropos de experter som Thomas Bodström hela tiden hänvisade till, tittade jag också på den förra debatten. Jag ska läsa upp vad han sade och kommer sedan med frågan: Vad är det för experter han pratar om?

Fru talman! Förra gången sade Thomas Bodström så här: När det gäller drogtest på barn under 15 år handlar det om en svår avvägning.

Allting är ju svårt. Hade det varit enkelt kunde ju någon annan ha tagit hand om det. Då behövde inte du och jag ägna tid åt det.

Vidare sade Thomas Bodström så här: Det här har prövats tidigare. Det har bedömts av människor som har skyhögt bättre kunskap om detta än vad både Peter Althin och jag har, nämligen psykologer, läkare och andra.

Då undrar jag vad det är för psykologer, läkare och andra som är underlaget för att Thomas Bodström, i alla fall fram till nu, inte vill lyssna på förslaget att förhindra det här livslånga lidandet. Vad är det för experter? Jag försökte få fram detta och tog naturligtvis del av det här betänkandet. Under tiden som jag har varit här i riksdagen har jag lärt mig att man kan gå till någon som heter RUT, alltså riksdagens utredningstjänst, och titta på detta. Vad är det för experter som Thomas Bodström pratade om i den förra interpellationsdebatten – och han pratar om dem nu också – som han har träffat i sitt tidigare liv och som är sådana motståndare till detta lilla ingrepp, ett blodprov eller ett urinprov, i stället för det livslånga lidandet? Jag skulle gärna vilja veta det. Jag vill gärna veta vad det är för mängd experter, läkare, psykologer och andra, som skulle säga att det är ett mycket större ingrepp att ta ett litet urinprov än att lite senare tvångsomhänderta de här ungdomarna när de har ramlat ned i gyttjan. Jag skulle vilja veta detta.

Som en liten parentes i detta kan jag säga att efter den debatt som vi hade i höstas var sjuksköterskor, poliser och andra mer vanliga människor, om jag uttrycker mig så, i kontakt med mig och sade: Försök att få regeringen att förstå att ett tidigt ingripande är bättre än att göra det när det är för sent!

Så, Thomas Bodström, vad är det för mängd experter som säger att det är värre att ta ett litet urinprov eller ett litet blodprov nu än att vänta tills det är för sent?

Anf. 23 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Tack, Peter Althin. Som sagt, jag träffade många, men nu är det några år sedan. Då var man väldigt entydig.

Sedan är ju inte det här Peter Althins fråga på något sätt. Den här frågan har varit uppe på många bord tidigare. Narkotikakommissionen gjorde en bedömning av den och kom fram till att nackdelarna övervägde. Ungdomsbrottsutredningen kom fram till samma sak.

Men eftersom Peter Althin frågar efter de uppgifter som jag nu nämner, kan jag berätta att jag besökte Maria Ungdom så sent som i fredags, och de var entydiga. Fördelarna med tvångsåtgärder när det gäller barn under 15 år överväger inte. Man var tvärtom väldigt kritisk till det.

Man berättade på Maria Ungdom att skolor ringer och säger: Nu har den här personen skolkat. Vi vill gärna att ni tvingar honom att göra drogtest.

Man berättade på Maria Ungdom att obligatoriska drogtest kan stöta bort den unga personen i en sådan situation.

Man berättade på Maria Ungdom att 13–14-åringar kanske provar narkotika, men ska man sätta in tvångsåtgärder på det här sättet kan det många gånger leda till att de faktiskt visar upp negativa resultat. Detta leder till att det blir färre ingripanden därför att man har hängt upp sig så mycket på just dessa tvångsåtgärder.

Och Maria Ungdom kan väl ändå inte vara helt obekant för Peter Althin. Och sade de detta så sent som i fredags, tror jag att de står för samma uppgift i dag, tisdag.

Men vi ska ändå vara ödmjuka. Jag har tidigare sagt att vi måste hålla den här frågan levande. Jag håller fullständigt med om att skulle det visa sig på annat sätt att fördelarna överväger och att man, framför allt ur ungdomarnas synvinkel, tjänar på detta, är det naturligtvis av största intresse för mig och andra som litar på de personer som arbetar med och träffar ungdomar varje dag.

Vi får se när detta ska presenteras och det blir en lagrådsremiss om ett par veckor. Diskussionen är ju redan i full gång. Då kommer vi att se hur vi ska kunna gå vidare med den här och andra frågor för att hela tiden kunna förbättra situationen för de unga.

Anf. 24 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Ödmjukhet är ju ett vackert mål som vi försöker leva upp till men som alla kanske inte alltid uppnår.

Jag vet naturligtvis vad Maria Ungdom är. Det vet ju Thomas Bodström också. Det var intressant att nu äntligen ha fått uppgift på i alla fall en av alla dessa experter som du hänvisade till tidigare.

Jag ska följa den här propositionen mycket noga när den kommer så småningom och se hur den ser ut. Thomas Bodström säger att det här inte är min fråga. Nej, det är säker flera som har varit inne på den, på samma sätt som det säkert har funderats på detta långt innan du blev justitieminister. Men vi måste gå på de frågor som vi tycker är viktiga och som vi själva brinner för, som jag sade tidigare.

*Svar på
interpellationer*

Jag har fått en väldig massa reaktioner efter den förra debatten som gör att jag med ännu större kraft, fru talman, om det går, kommer att följa den här propositionen och se var vi landar. Jag har fortfarande svårt att förstå hur man kan låta bli att ta hand om dessa unga människor. Det finns säkert de som reagerar på det sätt som Thomas Bodström säger, men det finns säkert många, vågar jag påstå, som i förlängningen kommer att vara mycket tacksamma för att någon ville göra någonting åt det när man upptäckte det.

Jag kan hota Thomas Bodström med att jag kommer att fortsätta med den här följetongen tills jag känner att vi har fått detta i hamn på det sätt som ändå är poängen med det, nämligen att rädda så många unga människor som möjligt från ett drogberoende.

Anf. 25 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Den här frågan handlar om en enskild sak. Det är inte den som är avgörande. Jag tror inte att vare sig Peter Althin eller någon annan tror att det bara är den som betyder något. Det är alldeles fel att säga att det inte har gjorts någonting. Vi har satsat hundratals miljoner för att se till att allt färre barn och ungdomar använder narkotika.

Och det har lyckats. Vi har fått ned narkotikabruket. Vi har bland de lägsta, kanske de allra lägsta siffrorna av alla stater i EU. Vi har fått en minskning på 30 % av ungdomars narkotikaanvändande. Detta har gjorts därför att den socialdemokratiska regeringen tillsammans med samarbetspartierna har satsat alla de här pengarna på just den frågan, eftersom den är angelägen, nämligen att barn och ungdomar ska minska sitt narkotikaanvändande.

Som sagt: Vi kommer att fortsätta bedriva det här arbetet, och vi kommer alltid att göra det för det som är det verkliga ändamålet, nämligen att se till att allt färre barn och ungdomar använder narkotika.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2005/06:199 om slutna och öppna kriminalvårdsanstalter

Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jan Ertsborn har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka antalet frigivningsförberedande platser på de öppna utslussningsanstalterna.

En liknande fråga besvarades av mig i förra veckan.

Jag delar Jan Ertsborns bedömning att det är av väsentlig betydelse att kriminalvården utnyttjar anstaltsbeståndet på så sätt att fler intagna får möjlighet att som ett led i utslussningen placeras i öppen anstalt. Regeringen har mot denna bakgrund nyligen uppdragit åt kriminalvården att i arbetet med att förbättra förberedelserna för de intagnas frigivning särskilt identifiera och undanröja hinder för den stegvisa utslussningen, så att intagna inte är placerade mer slutet än vad som är säkerhetsmässigt motiverat.

Regeringen har under de senaste åren vidtagit en rad viktiga åtgärder på kriminalvårdens område för att förbättra det frigivningsförberedande arbetet, till exempel genom införandet av utslussning med elektronisk kontroll.

Tanken att ännu fler ska bli föremål för frigivningsförberedande åtgärder utgör också en viktig del av Kriminalvårdskommitténs förslag till en ny kriminalvårdslag som överlämnades till regeringen i somras. Regeringen har för avsikt att inom kort lämna förslag i denna del.

Avslutningsvis vill jag säga att det är kriminalvården som beslutar i frågor om anstaltens lokalisering. Detta arbete kräver en avvägning mellan flera faktorer som klienternas behov, samhällsskyddet och en effektivt bedriven verksamhet. Jag är övertygad om att kriminalvården hanterar dessa frågor på ett ansvarsfullt sätt så att detta i förlängningen leder till en förbättrad verksamhet.

Anf. 27 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Jag tackar justitieministern så mycket för svaret. Det är mycket tillfredsställande ord som svaret innehåller, och det innebär också att vi i mångt och mycket, till den alldeles övervägande delen egentligen, är helt överens. Men något svar på den direkta frågan i interpellationen gav inte justitieministern.

Jag är fullt medveten om att justitieministern inte beslutar om anstaltens placeringar i det här landet, men låt mig ändå lite kort berätta om anstalten Singeshult, som är utgångspunkten för det här ärendet. Där finns 45 platser. Det är en gammal anstalt från 1920-talet som lades ned på 1990-talet och som togs till användning igen för ett par år sedan. Jag har besökt anstalten två gånger den senaste tiden och har kunnat konstatera att det bedrivs en väldigt bra verksamhet där. Anstalten är tyvärr överbelagd, precis som det är på slutna anstalter, med några intagna, men sysselsättningen är bra med verkstad och lite skogsarbete för ett gäng, man sköter sin egen matlagning och städning – allt sådant som jag vet att justitieministern och jag är överens om. Man har också en bra verksamhet när det gäller att ta emot anhöriga i en särskild lägenhet, och man har verksamhet för att speciellt bevaka det här med intagnas barn och den problematiken.

När man ser en sådan verksamhet blir man naturligtvis lite bekymrad när man får höra att det finns de som vill lägga ned den, och så börjar man fundera och se vad alternativen är. Då är det egentligen det geografiska avståndet som är det stora bekymret. De intagna som finns där i dag är nästan uteslutande från närområdet inom 15–20 mil. De kommer från södra och mellersta Halland, västra Småland och norra Skåne. De har möjligheter att åka hem på sina permissioner, och det är ganska lätt för deras anhöriga att komma till anstalten på besök.

Om det nu blir verklighet att man lägger ned de här anstalterna och de inte ersätts av någon annan anstalt inom det här området kommer, enligt vad vi kan förstå när vi tittar på detta, de här internerna sannolikt att placeras på Kolmårdens anstalt i Norrköping, och då blir avståndet faktiskt en fråga som blir besvärande för arbetet med utslussningen. Det finns visserligen en anstalt nere i Malmö, men den är väl belagd. Det finns också en öppen anstalt i Boråstrakten, men den är belagd med spe-

ciella klienter. Vad vi förstår av personalen kommer det att bli Kolmården.

Det som gjorde mig mest fundersam är att personalen inte har fått något annat skäl angivet än kostnadsskäl. Då handlar det inte om att det är speciellt dyrt med den här anstalten, utan det är i stället så att kriminalvården behöver pengarna för att utöka antalet slutna anstalter.

Det är därför jag ställde frågan på det sätt jag gjorde. Enligt min uppfattning är det så här: Om vi ökar antalet intagna totalt, och speciellt på slutna anstalter, så måste det rimligtvis öka antalet utslussningsfall också. Då behöver vi de öppna anstalterna, och enligt min uppfattning behöver de alltså ligga väldigt nära de hemorter dit de intagna ska komma efter sin frigivning.

Jag skulle alltså vilja att justitieministern preciserade detta att det behövs anstalter som har en geografisk närhet till de intagnas hemorter.

Anf. 28 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Jag vill anknyta lite till det Jan Ertsborn slutade med.

Vi har alltför många människor i dag som döms till långvariga fängelsestraff. De allra flesta av dem har en sak gemensamt, och det är att man förr eller senare kommer att lämna de slutna anstalter där man till en början tas in. Vi är också alla medvetna och övertygade om att justitieministern håller med om detta: Att vara intagen på en slutna anstalt och vara det under relativt lång tid innebär att man i stor utsträckning tappar kontakten med samhället utanför fängelset. Man tappar kontakten med det som är normalt, dagligt liv – i den mån man har haft den kontakten under många år. Det handlar ju ofta om människor som har en lång karriär i brottslighet bakom sig. Mot bakgrund av att vi nu har fler personer som sitter av långvariga fängelsestraff och att de förr eller senare kommer ut är det också viktigt att utslussningen av dessa människor till samhället sker på ett så bra sätt som möjligt.

Det här är ju en vinst för alla. Det är en vinst för den dömda och för hans nära och anhöriga därför att det ger en större möjlighet och chans till att bryta med kriminalitet och brottslighet och börja leva ett liv som en god samhällsmedborgare.

Det är en vinst för de människor som i framtiden slipper bli brottsoffer, därför att kriminalvården har lyckats med en av sina mest viktiga uppgifter, nämligen att se till att människor inte längre hemfaller till ett brottsligt beteende. Jag tycker att man alltför sällan, när man talar om att återanpassa brottslingar, lyfter fram det perspektivet. Det är viktigt för de människor som i framtiden slipper bli utsatta för brott.

Det är också en vinst för samhället som sådant, därför att vi vet ju om att personer som bedriver brottslig verksamhet på en rad olika sätt kostar mycket. Man kostar i lidande, man kostar i arbete, man kostar i pengar.

Hittills har man inom kriminalvården, när det gäller att slussa människor från slutna anstalter och relativt långa fängelsestraff och låta dem gå vidare till öppna anstalter, tillämpat närhetsprincipen. Det är viktigt för den intagne, det är viktigt för den intagnes familj, och det är viktigt för det samhälle som man kommer att leva i efter det att man har frigivits, att man gradvis återanpassas till samhället på ett bra sätt. Då är närhetsprincipen en viktig del.

Därför vill jag ställa i princip samma fråga som Jan Ertsborn har gjort: Kommer det att bli fler platser på öppna anstalter i framtiden, och är det på det sättet att när man tittar på lokaliseringen av de här platserna närhetsprincipen kommer att gälla?

Anf. 29 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är inte så ofta vi har interpellationsdebatter där vi kan vara helt överens i sak. Allt det som sades kan jag hålla med om. Som jag också sade framgår det av uppdraget till myndigheterna att man ska arbeta med överföring från slutna till öppna anstalter. Så långt är vi helt överens.

Sedan är det frågan. Om vi går in på frågor om ett enskilt fängelse, som Singeshult, så kan jag ha personliga åsikter om det, men precis som herrarna vet har jag ingen rätt att tala om huruvida den ska fortsätta sin verksamhet eller om man ska välja något annat. Och det vet jag att ni känner till. Det kan ju förstås vara så att det är lokala intressen som trycker på, och att herrarna är mycket väl medvetna om att jag inte kan ge något svar, men att man kan dra vissa fördelar av att jag inte kan göra det.

Oavsett vilket kan jag säga att vi är helt överens om hur viktigt det är med återanpassning, att gå från slutna till öppna anstalter. Jag är övertygad om att vi är helt överens om att detta inte är en fråga som ska avgöras av justitieministern i riksdagens plenisal. Det ska vi respektera.

Anf. 30 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Det vore oärligt att inte medge att justitieministern har rätt i att man blir påverkad av det som händer i ens närhet. Det blir alla riksdagsledamöter, och jag tycker att det faktiskt är en skyldighet som vi har gentemot våra väljare. Sedan är vi medvetna om att man inte i riksdagen ska besluta om de här frågorna, men nu tar vi ändå upp den principiella frågan. Vi ser att kriminalvården just nu lyckas bra när det gäller de slutna anstalterna. Vi är alla glada över att vi inte har dagliga rymningar, utan att folk som ska sitta inne också gör det. Samtidigt ser vi att utslussningsverksamheten inte följs upp, utan det finns risk för att folk kommer att få sitta på en sluten anstalt och därifrån bli tvungen att gå ut i friheten.

Jag kan berätta vad personalen sade om en person som kom från Tidaholmsfängelset. Varje gång han gick till en dörr stannade han och väntade på att någon skulle låsa upp den. Så skadad var han av sin långa vistelse på fängelset. Han behövde naturligtvis lång tid på en öppen anstalt. Många sitter kanske ett helt år där. Vi är alltså överens i denna fråga.

Vi fick för inte så länge sedan ett pressmeddelande från Justitiedepartementet om att man vill ha mer frigång. Det tycker jag är precis rätt väg att gå. Vi ska naturligtvis ge dessa människor alla möjligheter till att komma in i samhället igen, och det är då vi kommer in på frågan om närheten och om de anstalter som vi behöver ha runt om i landet. Vi behöver inte några stora öppna anstalter. De slutna anstalterna bör säkert vara stora av flera olika skäl, men de öppna anstalterna kan vara betydligt mindre. Jag hade hoppats att i denna debatt få medhåll av justitiemi-

nistern om att vi behöver lite mindre, öppna anstalter väl utspridda i landet.

Anf. 31 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Som den minnesgode åhöraren säkert kan erinra sig är jag den ende som hittills i denna interpellationsdebatt inte nämnt någon enskild anstalt vid namn. Det har jag inte heller för avsikt att göra. Jag måste dock i ärlighetens namn säga att även jag i viss mån kan stå under inflytande av lokala intressen. Jag vidhåller emellertid min principiella fråga, nämligen om det behövs fler platser på de öppna anstalterna där man kan hjälpa till att efter långvarig vistelse slussa ut människor till ett liv där de förhoppningsvis förmår bryta med kriminaliteten.

Också jag tror att vi alla är överens om att man inte kan gå direkt från ett långvarigt fängelsestraff, som i princip helt tillbringats på en slutan stalt, och tro att det blir bra om man släpps ut i samhället utan tillräckligt stöd.

Jag vill även höra från justitieministern om de mer principiella inställningarna när det gäller närhetsprincipen och var de öppna anstalterna ska vara lokaliserade. Ska det, i de flesta fall, vara möjligt för den som är intagen att ha en tillfredsställande nära kontakt med det samhälle och de anhöriga som man i framtiden, när man lämnar fängelsets murar bakom sig, kommer att bo i och leva tillsammans med?

Anf. 32 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag är fullt medveten om att vi påverkas. Det vore mycket märkligt annars; det vore rent omänskligt. Jag hoppas dock att interpellanterna visar respekt i den fortsatta diskussionen om det enskilda fängelset och upplyser de berörda om att detta inte är en fråga för justitieministern utan för Kriminalvårdsstyrelsen. Där är ju partierna representerade och kan driva dessa frågor.

Låt mig också säga att jag tror att Socialdemokraterna och Folkpartiet är överens i dessa frågor. Jag tror att ni har större problem med ert samarbetsparti Moderaterna. Vi har gjort saker och vi går i samma riktning. Det gäller naturligtvis att förbereda en person som sitter i fängelse att komma ut. Vi har bland annat använt intensivövervakning, och där kan vi se resultat. Vi hade 45 personer i november 2004, vilket mer än fördubblats till november 2005. Det förslag som vi nu lägger fram med tydliga incitament, men också hårdare konsekvenser för dem som missköter sig, går precis i den riktningen.

Självklart ligger det också i linje med det uppdrag vi ger till kriminalvården att vi ska gå från slutna till öppna anstalter. Där är närhetsprincipen en av flera viktiga principer. Jag tror alltså inte att det finns någon skillnad i de här frågorna. Vi har många andra frågor där vi inte är överens, men här tror jag inte att vi skiljer oss åt.

Anf. 33 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för detta. Jag följer arbetet i justitieutskottet, och också lite grann vad som händer i Justitiedepartementet, och kan naturligtvis hålla med om att Folkpartiet och Socialdemokraterna är överens i många delar. I denna debatt är vi synnerligen överens, och fastän vi inte explicit får det uttalande av justitieministern

som vi vill ha tror jag mig ändå kunna dra slutsatsen att justitieministern delar vår uppfattning att närhetsprincipen är oerhört viktig. Dessutom tror jag att vi kan räkna med att Kriminalvårdsstyrelsen tar del av den här debatten och kanske till och med tar hänsyn till vad vi har sagt. Det är i varje fall min förhoppning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2005/06:60
24 januari

Svar på
interpellationer

7 § Svar på interpellation 2005/06:181 om könskvotering till bolagsstyrelser

Anf. 34 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat statsrådet Jens Orback dels om han avser att lägga fram ett lagförslag om tvingande kvotering av personer av det underrepresenterade könet till bolagsstyrelser och om han i sådant fall avser att inkludera en bestämmelse om tvångslikvidation för de företag som inte når målet, dels om han avser att undanta vissa statligt och kommunalt ägda bolag från kvotering, dels vilka övriga åtgärder han tänker vidta för att bidra till jämställdhet i näringslivet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen har under en längre tid arbetat för att påskynda utvecklingen mot en jämställd könsfördelning i näringslivet. Trots detta går utvecklingen alldeles för långsamt. Det gäller nu för näringslivet att med all kraft fortsätta arbetet med att få till stånd en förändring. Ett steg i rätt riktning är att den nya koden för svensk bolagsstyrning, som förvaltas av näringslivet, föreskriver att en jämn könsfördelning i bolagens styrelser ska eftersträvas. Om näringslivets egna åtgärder visar sig vara otillräckliga finns det dock anledning att överväga lagstiftningsåtgärder.

Bakgrunden till Maria Larssons interpellation är det uppdrag som jag i somras lämnade till en utredare som ska utforma förslag till ändringar i aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av styrelseledamöterna i de stora aktiebolagen ska vara av vardera könet. Av uppdragsbeskrivningen framgår att utredaren ska överväga flera av de frågor som Maria Larsson tar upp.

Enligt uppdraget ska utredaren således ta ställning till hur kontrollen av efterlevnaden av en bestämmelse om viss könsfördelning bör ordnas och till behovet av sanktioner om bestämmelserna inte följs. Sanktioner som enligt uppdraget bör övervägas är viten och sanktionsavgifter.

Utredaren ska också – tvärt emot vad Maria Larsson påstår – ta ställning till om *samtliga* helägda statliga och kommunala bolag bör omfattas. Utgångspunkten för utredarens uppdrag är alltså att det kan finnas skäl att överväga *längre* gående regler om viss könsfördelning för sådana bolag. Jag kan beträffande de helägda statliga bolagen tillägga att den genomsnittliga andelen kvinnliga styrelseledamöter i dag överstiger 40 %. Detta har uppnåtts genom ett systematiskt nomineringsarbete.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2006. Regeringen kommer därefter att ta ställning till frågan om vilka åtgärder som bör vidtas. Jag vill avvakta med att svara på Maria Larssons frågor till dess att utredaren

är klar och remissinstanserna har yttrat sig över utredarens överväganden.

När det gäller andra insatser än lagstiftningsåtgärder vill jag peka på att regeringen har för avsikt att fortsätta diskussionen med näringslivet om vad som bör göras för att förändra situationen. Regeringen har också för avsikt att under våren 2006 lämna i uppdrag till en utredare att kartlägga fördelningen av kvinnor och män på ledande positioner inom olika sektorer av samhället, bland annat inom näringslivet. Kartläggningen är avsedd att ge en samlad överblick över läget samt ett underlag för vidare analys och eventuella åtgärder.

Anf. 35 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet. Det är hett i kammaren i dag med många interpellationsdebatter. Det tar naturligtvis mycket tid, men jag hoppas ändå att det inte tillämpas någon löpande-band-princip, utan att vi hinner prata en stund med varandra.

Jag har ställt interpellationen eftersom jag tycker att det här är ett ämne som är värt att diskutera innan vi kommer till ett lagstiftningsförslag, att så att säga mota Olle i grind. I vårt land, liksom i de flesta andra länder, är 50 % av befolkningen kvinnor, men i svenska bolagsstyrelser är endast 17 % kvinnor. Det tycker jag är alldeles för lite, och jag är övertygad om att statsrådet också tycker det. Värt att notera är ändå att andelen har ökat ganska mycket. Alla som sitter där sitter där på grund av egen kraft och egen kompetens. Det är viktigt.

Jag tycker nämligen att de direktiv som statsrådet har gett till utredaren Catarina af Sandeberg är felriktade – av flera skäl. Jag ska berätta om de skälen. För det första är det en nonchalans, och näst intill en oförskämndhet, mot det jämställdhetsarbete som har bedrivits under årtionden i Sverige. Det här tycker jag illustreras väldigt väl av Ruter Dams undersökning där de har tillfrågat 500 kvinnliga chefer i näringslivet. De har frågat dem: Tycker ni att man ska kvotera? 93 % av dem säger nej. Och varför gör de det? Jo, det är naturligtvis så att alla som har vunnit en position av egen kraft, egen kompetens, skulle ifrågasättas. De skulle misskrediteras genom ett sådant förslag. Det får närmast rubriceras under härskartekniken osynliggörande. Det är det främsta skälet till att jag säger nej. Det är ungefär som med Thamprofessorerna. Det misskrediterar alla kvinnor. Allas kompetens kommer att ifrågasättas om en kvotering införs.

Det andra skälet mot en sådan lagstiftning är att det faktiskt är ett grundskott mot äganderätten. Om vi följer det norska exemplet, och det säger Catarina af Sandeberg att vi ska göra, kan ett företag utsättas för tvångslikvidation. Min fråga är om statsrådet är beredd att faktiskt använda sig av det som en sanktionsåtgärd. Det är inte specificerat vilka sanktionsåtgärder det gäller, men utredaren har tydligt talat om att följa det norska exemplet, och där är tvångslikvidering ett av förslagen.

Jag fick ett litet citat från en företagare som hade sett på det här förslaget till utredning och presumtiv lagstiftning. Hon säger: Jag har ett aktiebolag. Tänk om staten bestämde vem jag skulle anställa? Ingen ska få bestämma vad jag ska göra med mitt bolag. Det är mitt och bara mitt. Det är mina surt förvärvade pengar som jag har slitit ihop tolv timmar om dygnet året runt i minst 13 år. Jag har inte haft semester på 13 år. Då ska

ingen få bestämma vad jag ska fatta för beslut i mitt bolag. Det bestämmer faktiskt jag över. I fråga om offentliga bolag och myndigheter kan man ha en tvångskvotering. Inom politiken är det också okej med lag om könskvotering. Men i privatägda bolag är det bort med tassarna, tack så mycket!

Det ligger mycket i det här. Det är ett grundskott mot den privata äganderätten. Det är inte första gången vi ser det. Det har funnits förslag om att socialisera äganderätten många gånger. Vi har haft förslag om löntagarfonder och annat. Det är ett oskick. Det är ett otyg. Vi ska inte ha det. Och inte är väl statsrådet beredd att tvångslikvidera Ikea? Det är jobb det handlar om.

Däremot tycker jag att det är fullt rimligt att man, när det gäller de statliga bolagen och de statliga myndigheterna, faktiskt går tuffare fram än vad statsrådet har föreslagit. Varför inte 50 %? Det är verksamhet som vi själva styr över. Där är den politiska klåfingrigheten fullt tillåten.

Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är riktigt att det har hänt saker. Regeringen har drivit de här frågorna väldigt hårt. Det är bara ett problem: Det går för sakta, och vi vet ännu inte hur det här utvecklar sig.

Det allra bästa vore ju om näringslivet självt kunde visa den utveckling som vi hoppas och tror på. Nu har vi hamnat i den situationen att vi inte är nöjda med utvecklingen. Vi har inlett det här arbetet för att kunna få fram förslag till åtgärder som vi eventuellt vill vidta. Men det vet vi inte i dag. Man kan inte tillsätta en sådan här utredning, om man ska ha ett minimum av respekt för den, om man under utredningens gång ska tala om att det här ska gälla och det här ska inte gälla. Så gör man inte.

Nu pågår det arbetet, och det kommer förslag i juni. Det blir utredningens förslag. Därtill hör att näringslivet trots allt naturligtvis har gjort vissa förbättringar även om det inte har gått så fort. Det kan naturligtvis förändra hela saken på ett sätt som gör att det över huvud taget aldrig ens kommer att uppstå en hypotetisk fråga. Men frågan om hur regeringen kommer att ta ställning till förslag som ännu inte är presenterade är nu, i januari, för tidigt väckt.

Anf. 37 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jo men, statsrådet, det måste väl ändå finnas en tanke bakom när direktiven är så tydliga. Man har ju specificerat direktiven i ganska hög utsträckning. Det gör att man mycket väl vet vilket svar man kommer att få fram. Man ger ju inte direktiv till en utredning som är så specificerade om man inte är beredd att faktiskt använda det här på något sätt och gå till handling med en lagstiftning. Annars har man mycket öppnare skrivningar i sina direktiv, och så har verkligen inte skett i det här fallet. Det är väldigt specifikt vad man ska göra och vad det är för förslag som ska läggas fram. Därvidlag har jag rätt. Om statsrådet läser noga är det så att när det gäller privata bolag är direktiven tydliga. Och utredaren kan också ta ställning till ”om”, ”huruvida”, alla helägda statliga bolag ska åtlyda detta. Det står ingenting om att anspråken ska ställas ännu tydligare.

Det är bra om statsrådet har gjort det förtydligandet. Det ser jag gärna. Att framgångsrikt arbete har bedrivits beror också, skulle jag vilja

säga, på att vi i oppositionen har skjutit på i detta arbete genom att lägga fram lönekartläggningar, genom att ställa krav i debatten. Vi är alla nöjda med det arbetet och med att regeringen har svarat upp mot det. Det ska ni ha all *credit* för. Jag tycker dock att vi ska gå ett steg längre när det gäller den biten. Men att göra ingrepp i den privata äganderätten är jag inte med på, och det är inte kvinnorna överlag i det här landet med på, skulle jag vilja säga. Därför tror jag att det är viktigt att faktiskt stoppa den här utredningen i tid. Tänk efter före!

Är statsrådet beredd att gå upp till 50 % när det gäller de statliga bolagen och myndigheterna? Är statsrådet verkligen beredd att göra ingrepp i det enskilda ägandet? Slutligen har vi frågan om övriga juridiska personer, som också ska inkluderas i den här lagstiftningen. Vad tänkte statsrådet på för exempel när han skrev det i direktivet? Vilka handlar det om? Handlar det om idrottsklubbar, AIK till exempel, som har en kvinna av elva i styrelsen? Handlar det om kvinnojourer, om politiska partier? Feministiskt initiativ – ska det vara tvångslikvidering där också? Jag tror att det behövs en specifikation på vad statsrådet har tänkt när han talar om andra juridiska personer som också ska kunna omfattas av lagstiftningen.

Linda Skugge säger så här i Expressen den 10 december 2005: ”Jag har missuppfattat allt. Jag är inte för längre. Jag är emot könskvotering! Varför har ni inte sagt nåt alla de gånger jag skrivit om kvotering, varför har ni inte berättat att jag missuppfattat innebörden av det ordet? Jag har varit så naiv. Jag trodde på fullaste allvar att kvotering betydde att man måste hitta en KOMPETENT kvinna och hitta man ingen så behöver man inte anställa en kvinna. För att kompetensen måste gå först. I min vildaste fantasi kunde jag inte tänka mig att företag skulle tvingas anställa människor som varken har den rätta kompetensen eller meriterna som krävs.”

Det är precis det här som händer. Statsrådets förslag till lagstiftning är ingen hjälp för kvinnorna. Det kommer faktiskt att innebära en *backlash* för jämställdhetsarbetet. Vi ska göra det inom det politiska kompetensområdet, när det gäller statliga bolag och statliga myndigheter. Men vi ska låta den privata äganderätten fortsatt vara i fred för den här typen av politisk klåfingrighet.

Anf. 38 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är stora ekonomiska föreningar och stora stiftelser som avses när det gäller andra delar än dem som vi nu har diskuterat. Jag tror att vi ska göra klart vissa saker. För det första: Det kvoterar i dag. Vi har kvotering. Det är ju bara att titta på vilka som sitter i de olika styrelserna så inser man att det finns en kvotering i dag. Frågan är om vi ska bryta upp den och på vilket sätt det i så fall ska ske. Det kan ju vara så att vi behöver genomföra lagstiftningsåtgärder. Det kan också mycket väl vara så att vi har gjort precis det som behövdes och att vi inte behöver göra något mer. Jag tror inte ens att Maria Larsson själv anser att det vore en lämplig väg att, när direktiven väl är skrivna, avbryta det här från riksdagens talarstol och säga: Det här ska vi inte göra. Vi ska naturligtvis ha de här åtgärderna. Det allra bästa är om det aldrig behöver införas några nya bestämmelser utan att det självregleras. Det har vi sett på andra områden, och jag har goda förhoppningar om att det kan ske. Men vi kan

inte bara sitta och vänta hur länge som helst. Vi måste också driva det här arbetet framåt. Men det allra bästa vore naturligtvis om man gjorde en självreglering.

Sedan till detta om det ska vara minst 50 %. Det är lite svårt rent matematiskt att ha minst 50 % för båda könen. Så det tror jag inte är lämpligt. Därför måste man ändå ha en gräns på ungefär 40 % på samma sätt som vi strävar efter fler kvinnliga poliser, där vi nu har uppnått det.

Låt oss alltså vänta och se. Vi följer den här frågan. Vi vet ännu inte hur det blir. Även om det finns styrningar i direktiven har utredaren ändå stor frihet. Framför allt är det utredarens uppfattning. Jag kan helt klart säga att jag inte har någon bestämd uppfattning om hur detta arbete ska bedrivas vidare. Det får utredningen visa, men ännu mer utvecklingen i sig. Det kan visa sig att just detta initiativ har varit fullt tillräckligt, och då är jag mer än nöjd.

Anf. 39 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jaha, så hela utredningsdirektivet var tänkt som ett skrämnskott för att få lite fart. Det var ju intressant att höra. Statsrådet är en minister som är duktig på att visa handlingskraft, och ibland sträcker sig handlingen bara så långt. Jag är glad om det är så. Då har vi inte anledning att fortsätta den här debatten särskilt mycket längre. Men jag tycker att hotet fortsatt ligger kvar. Jag förstår att statsrådet har drabbats av eftertankens kränka blekhet, kanske i likhet med Linda Skugge, och insett att detta kanske inte är bästa vägen att hjälpa kvinnor framåt i näringslivet, för liksom Thamprofessorerna kommer alla att ifrågasättas när det gäller deras kompetens och förmåga att ta sig fram av egen kraft. Den hjälpen är inte en hjälp som kvinnor vill ha.

Jag välkomnar att statsrådet anger en tveksamhet när det gäller om det är intressant att fortsatt gå vidare. Jag kommer att följa frågan noga. Jag hoppas att jag inte kommer att få anledning att en dag stå här och debattera ett lagförslag som har lagts på kammarens bord utan att det stoppar vid utredningen och inte går vidare, men jag kommer som sagt att följa frågan.

Tack så mycket för svaret, som antyder ett ganska stort mått av tveksamhet. Jag tolkar statsrådet så att det finns en stor tveksamhet inför att gå in med den typ av lagstiftning som finns i Norge. Det är bra i så fall. Jag tar det nästan som ett halvt löfte.

När det sedan gäller 50 % i statliga bolag är det naturligtvis något som jag tycker är eftersträvansvärt. Här tycker jag att vi borde kunna spänna bågen vidare från de 40 procenten. Här har vi makt och myndighet att själva manövrera, och det ska vi nyttja. Men vi ska inte ge oss på den privata äganderätten.

Anf. 40 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill bara göra ett kort förtydligande så att det inte missuppfattas: Det jag sade var att det kan komma att behöva vidtas åtgärder men att ingen vore gladare än jag om man slipper. Att det självregleras är alltid det bästa.

Det kan vara så att denna utredning har hjälpt till. Då har jag ingen som helst strävan att på något sätt försöka visa något slags handlingskraft

och vidta åtgärder som ännu inte behövs, utan då är jag mer än nöjd med den utvecklingen. Vi får vänta och se.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2005/06:193 om polisens verksamhet

Anf. 41 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jörgen Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka det lokala och regionala inflytandet över polisens verksamhet så att den polisverksamhet som bedrivs uppfyller målet om befolkningens känsla av trygghet.

Vi har redan i dag en polisorganisation med ett starkt regionalt och lokalt inflytande. Varje län utgör ett polisdistrikt, och i varje polisdistrikt finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten där. Varje polismyndighet ska för sin ledning ha en polisstyrelse.

Polisstyrelsen arbetar på uppdrag av regeringen, och styrelsens uppgift är bland annat att se till att polisarbetet bedrivs enligt statsmaktens intentioner. Polisstyrelsen avgör viktiga frågor om polismyndighetens planering och inriktning av verksamheten, ekonomi samt organisation. Polisstyrelsen ska också yttra sig i samband med att de högsta cheferna ska anställas vid myndigheten.

Polisen ska organisera och planera verksamheten så att de samlade resurserna används så effektivt som möjligt. Därför har de regionala enheternas verksamhet i vissa fall kompletterats med nationella stödfunktioner, till exempel Rikskriminalpolisen.

Avslutningsvis innebär regeringens satsningar på polisen förbättrade möjligheter att bedriva verksamhet på lokal och regional nivå. Det är därför angeläget att polisorganisationens förtroendevalda deltar i polisverksamheten med ett stort engagemang. Polisstyrelsens ledamöter har en betydelsefull roll att fylla, och deras inflytande på verksamheten innebär en vitalisering av polisen.

Anf. 42 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret på min interpellation. Jag hade förväntat mig ett något mer utförligt svar.

Vi kan konstatera att de flesta människor ser förekomsten av polis i samhället som det tydligaste tecknet på trygghet. Detta kan givetvis vara en falsk trygghet, men trots det upplevs det som en känsla av trygghet när man vet att det finns polis tillgänglig. Det är alltså viktigt att poliser syns och finns i vardagslivet.

Så var det före nedläggningen av de små myndigheterna inom polisen. Då fanns det patrullerande poliser på gator och torg. I dag, när vi har samma numerär av polis, har vi inte samma synlighet.

Den värdeglidning som skett inom polisen bidrar också till att den folkliga polisen försvinner. Här är uniformering, vapenfixering och andra saker bidragande orsaker.

Jag hade förhoppningen att arbetet inom polisens etiska råd snabbt skulle kunna bidra till en förändring. Den rapport som etiska rådet har

lämnat är bra. Man lyfter fram förhållanden inom polisen som måste åtgärdas. Nu kan man givetvis säga att förändringar tar tid, men jag blev något betänksam när jag såg rikspolischefens uttalande i tidningen om att poliser inte ska sprätta omkring på Östermalmstorg. Ur detta provocerande uttalande kan man härleda att vi inte ska ha några patrullerande poliser i framtiden. Detta visar en grundläggande felsyn, som jag ser det, på det förebyggande polisarbetet.

Än allvarligare framstår uttalandet av samma chef om att det för Rikspolisstyrelsen gäller att leva upp till kravet på att styra och leda ur ett nationellt perspektiv. Jag tycker att detta något motsäger det statsrådet svarade på min interpellation.

Synlig polis samt krav på brottsanmälan öga mot öga med polis och inte via telefon är några grundläggande faktorer i det förebyggande arbetet. Det får inte vara så att ett brott förpassas till att bli ett försäkringsärendet.

Att införa så kallade snattofoner, det vill säga att handlare ska agera polis i affärerna och ta snattare till en telefon där dessa ska samtala med en polis som finns någon annanstans i landet, kanske uppe i Kalix eller någonstans, är den senaste utarmningen av det förebyggande arbetet. En ung snattare bör ställas öga mot öga med en polis så att man inser att man har gjort någonting fel.

När man tar upp detta med polisen pratar de om effektivitet. Då kan man fundera: Effektivitet i vad då? Risken är uppenbar att vi med den inriktning vi nu har får ännu mer brottslighet. Då säger polisen: Vi ska hålla på med polisiär verksamhet. Detta svar andas tillslag, kommandoräder och liknande. Synen på det traditionella förebyggande polisarbetet håller på att utarmas. Åt detta måste någonting göras!

Ministern framhåller polisstyrelsernas viktiga roll ute i landet och behovet av aktiva ledamöter i styrelserna. Jag håller med om det. Jag vill också lägga till de brottsförebyggande rådets viktiga funktion ute i kommunerna. Jag har varit med i polisstyrelsen i mitt län sedan styrelsen bildades för drygt tioåret sedan. Jag har sett många uppgivna kommunalråd som suttit i styrelsen och sett sig som gisslan utan reell möjlighet att styra. Var finns rätten att ta beslut som påverkar verksamheten? Budget och riktlinjer är mycket hårt styrda.

Jag är medveten om behovet av att ha riktlinjer, men den erfarenhet av politisk ledning som finns ute i länen och i polisstyrelserna tas inte till vara. Styrelsen har blivit mera en form av informationsforum än en styrelse för att styra polisen. I stället tycker jag att det framstår allt tydligare att polisen styr sig själv, och då har någonting gått fel i samhällsutvecklingen.

Anf. 43 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tror att vi kan vara överens om en hel del av de saker som har sagts här. Jag vill dock understryka att det är viktigt att polisen utvecklar sitt arbete. Jag vill också understryka hur viktigt det är att polisen ägnar sig åt de uppgifter som verkligen är polisens uppgifter och inte andra saker. Det handlar om att förebygga brott, och det handlar om att utreda brott. När det gäller att utreda brott har vi vidtagit flera olika åtgärder och kommer under våren också att komplettera med ytterligare

lagförslag som ger polisen större möjligheter att klara sin verksamhet bättre.

När det gäller polisens organisation är det riktigt att vi hade ett väldigt stort antal myndigheter tidigare; jag tror att det låg på runt 120 stycken. Detta, har polisen själv sagt, var inte särskilt effektivt. Det kunde nog vara trevligt på sina håll, men det var inte ett särskilt effektivt polisarbete.

Vi vill att poliserna ska vara synliga. Vi vill att de ska fördelas i hela landet. För att börja med fördelningen i hela landet är det viktigt att alla medborgare som varit med och finansierat den stora satsning på flera miljarder i ökning som skett de senaste åren också får del av denna.

Vi har ett problem på det sättet att poliser söker sig till större orter. Då talar jag inte bara om storstäder utan om större orter inom de olika länen. Här har vi en uppgift. Det här kan vi inte bara låta polisen själv svara för.

En sak som i alla fall har bidragit till en förbättring är naturligtvis den utvidgning av polisutbildningarna som har skett. Nu finns utbildning i Umeå, Växjö och Stockholm, men det har också funnits polisutbildningar som man kunnat delta i från sin hemort. Det är någonting som vi ska fortsätta att satsa på. Vi har också sagt att det i den framtida polisutbildningen ska finnas fler utbildningsorter som gör att det blir en lokal förankring.

Det andra som tas upp här, nämligen synliga poliser, är någonting som innebär en viss avvägning. Vi vill gärna att poliser ska vara synliga för medborgarna. Det inger en trygghet. Men det som är ännu viktigare är att polisen är ute på gator och torg de tider de som bäst behövs. Det är faktiskt inte då den stora allmänheten är ute.

Det här har polisen genom egna överenskommelser anpassat sig efter, men det har också drivits på i den riktningen. Det är fredags- och lördagskvällar som polisen behövs mest ute på gator och torg och kanske till och med fredags- och lördagsnätter. Vi ska vara glada för den utvecklingen, att polisen nu arbetar på ett helt annat sätt och är betydligt mer flexibel än tidigare.

Vi får kanske acceptera att detta innebär att det inte finns lika många poliser ute på måndag förmiddag. Det kan i och för sig vara ett trevligt inslag och naturligtvis i sin tur medföra en ökad trygghet, men är kanske inte av så stor betydelse när det gäller brottsförebyggande arbete, än mindre brottsbeivrande arbete.

Trots allt måste man ändå se pragmatiskt på det här. Vi måste få ut poliser i alla delar av landet. Men vi måste framför allt använda polisen på det allra bästa och mest effektiva sättet.

Anf. 44 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag tror också att vi kan vara överens om en hel del. Det jag ser som det stora problemet i dag inom svensk polis är att det förebyggande arbetet helt har prioriterats ned. Vi kan ändå inte undgå de rubriker som har synts i tidningarna det senaste halvåret. Jag kan referera några rubriker: "Inkompetens och naivitet styr vår brottsbekämpning", "Polisen som komrade ut", "Gömmar sig polisen?", "Ljugande poliser sätter oskyldiga i fängelse" och så vidare.

Det är hela tiden negativa skrivningar. Man ska naturligtvis kritiskt granska det som skrivs och göra överväganden. Samtidigt kan vi ändå konstatera att det ligger någonting i det här. Frågan är om det inte är dags att göra en parlamentarisk översyn av polisens hela organisation. Jag tror att den är mer nödvändig än diskussionen om numerären. Vi diskuterar alldeles på tok för mycket numerär och för lite organisation. Som jag ser det bör det vara parlamentariker som gör översynen.

Jag tycker att etiska rådet har gjort ett bra arbete inom sin sektor. Men det innebär också att man från polisens sida tar till sig det arbete som presenteras, inte bara konstaterar att det här blev alldeles galet.

Sedan är det ett snedsprång här, som jag ser det. Snattofonen är ett tecken på att man totalt lämnar det förebyggande arbetet. En ung människa ska ställas öga mot öga med en polis, så att man inser att det man gjorde var fel. Att sitta med en handlare och på telefon prata med en polis som kanske sitter 50 mil därifrån ... Det är inte så vi skapar det förebyggande arbetet. Det är ett steg tillbaka, om inte ett antal steg tillbaka.

Jag är övertygad om att om vi skulle ha en parlamentarisk utredning som såg över det här skulle den typen av, som jag upplever det, stolligheter faktiskt förpassas till papperskorgen omgående. De platsar inte där vi ska ha ett förebyggande arbete. Vi måste ha en polis som både klarar den förebyggande delen och den direkt operativa, brottsliga delen. Det har vi inte i dag, tyvärr. När såg vi en polis på våra skolor senast? I min kommun är det ingen som minns när det var. Det är i alla fall inte under 2000-talet.

Min direkta fråga till statsrådet är: Delar inte statsrådet min syn att vi borde ha den parlamentariska utredningen, en översyn av polisens målsättningar och hur det hela ska organiseras?

Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Nej, jag tror inte på en ny omorganisation av polisen. Jag tror däremot på ett utvecklande av polisen, vilket också sker nu. Jag tycker också att det är ganska skönt att vi inte bara behöver diskutera numerären. Det har gjorts under kanske tio års tid. Det har varit hämmande för diskussionen om utvecklingen av polisen. Nu har det gjorts så stora förändringar och polisen har utökats så mycket att den frågan inte längre är relevant. Dessutom ligger partierna nära varandra, för att inte säga är identiska med varandra när det gäller hur man vill satsa på polisen. Det är befriande.

Men jag vill ändå bestämt säga att svensk polis aldrig har varit så bra som den är i dag, oavsett vad som skrivs i tidningarna. De här diskussionerna kanske kommer upp som ett resultat av att det just inte längre står i tidningarna exakt hur många poliser vi har i olika delar av landet. Som bekant är det många gånger mediernas roll att diskutera de situationer och problem som finns. Det handlar inte bara om polisen; det handlar om alla delar av samhället. Trots att vi lever i ett mycket bra samhälle är det de sakerna som dominerar tidningarna. Det är faktiskt mediernas uppgift att kritiskt granska saker.

Sedan kan jag hålla med om att det många gånger blir ganska enahanda att bara diskutera problemen. Vid väldigt få tillfällen lyfts de framgångar fram som polisen så väl förtjänar.

För polisens del handlar det om att fortsätta att utveckla sitt arbete. Det är viktigt att vi fortsätter att se till så att polisen blir en ännu mer öppen organisation. Med den generationsväxling som nu sker är det väldigt positiva signaler som kommer från polismyndigheten. Och vi har en helt annan polis än vi hade för några decennier sedan. Den utvecklingen tycker jag också att vi ska bejaka.

Anf. 46 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag kan nog hålla med om att vi har en bra polis inom vissa sektorer. Men vi har lämnat sektorer. Det jag är ute efter är att se det långsiktiga arbetet. Cirkeln ska slutas alltså. Det är den förebyggande delen som vi faktiskt har tonat ned, för att inte säga tonat bort.

Jag tycker ändå att införandet av snattofonen är ett misslyckande för staten som ordningsmakt. Man har mer eller mindre abdikerat när man inför den typen av verksamhet. Den förebyggande verksamheten innebär att vi får färre brott i framtiden. Jag tror att vi är mycket bra på att göra kommandoräderna. Men jag vet att vi inte är bra på att sköta det förebyggande arbetet.

Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska bara säga att snattofonen inte är något lagförslag. Den har diskuterats tidigare. Men jag vill ändå understryka hur många gånger vi har sagt att polisen ska prioritera det brottsförebyggande arbetet.

Tidigare nämndes de brottsförebyggande råden, där polisen har en central roll. Där har vi sett en dramatisk förändring av polisens uppgifter. Från början var man från polisens sida inte särskilt benägen att delta i det brottsförebyggande arbetet. Men där ser vi en helt annan aktivitet, också bland till exempel farsor och morsor på stan, som jag själv har deltagit i, men även på skolor. Däremot ska vi inte ha tillbaka den situationen där polisen stod för delar av undervisningen.

Vi har ett problem när det gäller polisen i skolan. Det är att många skolor inte är intresserade av att samarbeta med polisen, inte minst friskolorna. Där har vi problem. Det medger jag. De vill inte förknippas med polisen, för det associeras med problem. Det tycker jag är någonting som vi får fortsätta diskutera. Jag är väldigt mån om att polisen ska ha en aktiv roll i kontakten med ungdomarna, där skolan naturligtvis har en viktig funktion. Och det är viktigt att skolan också fullt ut, inte bara vissa skolor, inser fördelarna med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2005/06:195 om Justitiekanslerns kritik

Anf. 48 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Hillevi Engström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av Justitiekanslerns uttalanden, där han har framfört kritik mot det svenska rättsväsendet.

Rättsväsendet har ett särskilt ansvar för de enskildas rättstrygghet och rättssäkerhet. Att rättsväsendet fungerar väl är en förutsättning för hela samhällslivet. Rättssäkerheten innebär bland annat att den enskilde kan lita på lagarna, myndigheterna och domstolarna. Att värna rättssäkerheten och att säkerställa ett fungerande system för kontroll av rättsväsendets verksamhet är viktiga uppgifter för mig som justitieminister. Jag vidtar därför hela tiden åtgärder på detta område. Av bland annat den anledningen beslutade regeringen i december 2004 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera regleringen, organisationen och handläggningsrutinerna för brottsanmälningar mot anställda inom polisen och Åklagarmyndigheten, det så kallade internutredningsförfarandet. Uppdraget ska redovisas den 31 december 2006.

Jag vill understryka att jag anser att vi har ett väl fungerande rättssystem och rättsväsende i Sverige. Personalen har generellt sett en hög kompetens. Förutsättningarna för rättsväsendets myndigheter att bedriva verksamhet har förbättrats genom de ekonomiska satsningar som regeringen har genomfört de senaste åren. Samtidigt vill jag slå fast att reform- och utvecklingsarbetet ska fortsätta med oförminskad kraft.

Justitiekanslern har en viktig uppgift i att utöva tillsyn över bland annat rättsväsendet. Han får väcka åtal och vidta andra åtgärder mot tjänstemän som begår brott genom att åsidosätta vad som gäller för tjänsten. Jag förutsätter att han vidtar de åtgärder som han anser är nödvändiga för att fullgöra sina uppgifter.

Många poliser har i sin vardag en återkommande närhet till öppna konflikter och våld. Våldssituationer medger inte alltid betänketid, utan måste avgöras snabbt. Om en polisman då använder mer våld än vad som egentligen behövs är det naturligtvis allvarligt, inte minst för den det drabbar. Därutöver kan det innebära att poliser i efterhand måste vittna mot sina kolleger. Självklart ska de då säga sanningen.

Polisen arbetar aktivt med etiska frågeställningar som bland annat är kopplade till den här typen av situationer. Genom att diskutera etik och moral får personalen ytterligare ett redskap för att kunna hantera svåra interna och externa situationer.

Även åklagare och domstolar ställs i vissa fall inför svåra bedömningsfrågor. Det gäller inte minst i fråga om bevisvärdering. När man bedömer bevis förekommer det inte sällan att ord står mot ord eller att vittnen lämnar motstridiga uppgifter. Det är självklart att vissa bedömningar i komplicerade ärenden kan diskuteras. Det är positivt att vi i vår demokrati har en levande debatt i rättssäkerhetsfrågor. Enligt min uppfattning utför åklagare och domstolar generellt sett sina uppgifter på ett utmärkt sätt.

Jag vill avslutningsvis säga till Hillevi Engström att rättssäkerhetsfrågorna beaktas vid varje projekt som rör lagstiftning eller utveckling av verksamheten inom rättsväsendet. Om det framkommer skäl för att vidta ytterligare åtgärder för att förstärka rättssäkerheten kommer jag att vidta sådana åtgärder.

Anf. 49 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Tack för svaret.

JK:s uppgift är att utöva tillsyn och upptäcka systematiska fel och brister i den offentliga verksamheten som ytterst justitieministern ansva-

rar för, det vill säga polis, åklagare, domstolar och kriminalvård. Därför är den här debatten så angelägen. Det är viktigt för lagstiftaren och för svenska folket att veta om justitieministern håller med om den kritik som JK har levererat. Svaret som vi nyss hörde ger ingen tydlig bild.

Grunden i ett rättssamhälle är att vi kan lita på att våra myndigheter och tjänstemän agerar inom ramen för de lagar vi stiftar i kammaren. All offentlig makt utgår från folket, och den måste kunna kontrolleras.

JK säger i intervjun att han har innehaft ämbetet sedan 2001. Nu har han kommit till insikt om – alltså 2006, fem år senare – att det sitter oskyldigt dömda människor i våra fängelser. Jag undrar om justitieministern delar den uppfattningen. Om så är fallet, vad avser justitieministern att göra åt saken?

JK säger vidare att det finns fel i hela den svenska rättskedjan. Jag lyssnade på intervjun igen för att erinra mig vad han faktiskt sade. Han menade på att domstolarna inte tar beviskrav på allvar, att brottutredningar är alltför enkelriktade och inte utreder alternativa möjligheter, att vittnen och målsägare ljuger och poliser ljuger. JK säger att detta leder till felaktiga domar i kombination med att domarna är pressade, har ont om tid och ont om resurser. Som JK uttrycker det: Domare är lite blasé ibland. Vad betyder det? Vad avser justitieministern att göra åt saken? Instämmer justitieministern i JK:s analys?

Det är också intressant att veta hur länge kunskapen har varit känd. Hur många sitter oskyldigt dömda, om det är så? Det kan finnas enstaka fall, men det är oroväckande om det är ett systematiskt fel.

Domstolarna är politiskt pressade, menar JK. De har för lite tid och för dåliga resurser. Domarna är inte så eftertänksamma, och det brister i bevisvärderingen. Är det så?

Jag blev själv oerhört förvånad över JK:s uttalanden i generella svepande termer. Jag menar att det är tveksamt om de är underbyggda av fakta. Men kanske har jag en begränsad insyn i de ärendena. Vi moderater menar att det behövs väsentligen mer resurser till hela rättskedjan. Det är intressant som justitieministern sade tidigare att vi satsar lika mycket pengar. Vi satsar mer än 1 ½ miljard under 2006 i vår budget på rättsväsendet. Det skiljer ganska mycket.

Vi vill höja kvaliteten och förbättra polisverksamheten. Det finns ganska mycket som kan göras, men det är viktigt att veta om landets högsta ansvariga minister menar att det stämmer att det sitter oskyldigt dömda människor i fängelse. Det borde åtgärdas här och nu och inte avvaktas en utredning som tar många månader. Det är min fråga som jag förväntar mig ett tydligt klarläggande av.

Anf. 50 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det allra viktigaste i den här typen av diskussioner är att man inte generaliserar och säger att alla poliser är jättebra eller att alla poliser är jättedåliga. Det tror jag är det allra viktigaste. Det är också viktigt att man klargör att om man talar om enstaka fall det inte gäller andra. Tyvärr är det många gånger så vid diskussioner om poliser att om en enstaka polis har gjort fel vid ett enstaka tillfälle drabbar det inte bara den enskilda polisen utan det gäller poliser över huvud taget. Faktum är att man ofta säger att det är *polisens* fel. Det är en mycket märklig skuldbeläggelse eftersom man då talar om något slags stor organisation.

Det finns naturligtvis poliser som har gjort fel. Det sker varje år att någon enstaka polis av de drygt 17 000 som finns till och med begår en brottslig gärning. Det skiljer sig inte på något sätt från andra yrkesgrupper. Det är viktigt att detta inte på något sätt påverkar att andra poliser skuldbeläggs. Vi tolererar aldrig en generalisering av skuldbeläggandet i andra sammanhang, och vi ska inte heller göra det med poliser och naturligtvis inte heller när det gäller domare.

Det är också viktigt att klargöra att vi hela tiden ska fortsätta att ha en öppen och fri debatt. Det har vi även när det gäller polisen. Vi har också sett till att debatten kan fortsätta och fördjupas. Vi har tillsatt det etiska rådet, vilket jag naturligtvis tycker är bra. Då får vi upp frågorna. Inte minst poliserna själva är med i diskussionen på ett helt annat sätt än tidigare.

När det gäller Hillevi Engströms konkreta fråga känner jag inte till något enskilt fall där en oskyldig människa sitter i fängelse i Sverige. Vi ska dock vara så ödmjuka att i alla länder som inte kräver hundra procentig bevisning – vilket inte Sverige eller någon annan stat gör, vi har ungefär samma beviskrav, nämligen ställt utom rimligt tvivel – kan vi aldrig till hundra procent utesluta att en oskyldig människa aldrig någonsin döms. Fel begås helt enkelt, inte minst därför att olika människor har olika intressen och inte talar sanning.

Det här tror jag dock inte härleds i den här diskussionen om poliser. Däremot ska vi vara medvetna om den. Det här är inte nytt, annars skulle vi om vi anser att det aldrig skulle hända i Sverige inte behöva regler om resning. Vi ska vara ödmjuka och säga att det naturligtvis kan hända i Sverige liksom i andra länder. Det är något som naturligtvis inte ska få förekomma, men så länge man inte kräver absolut hundra procentig bevisning kommer det alltid att finnas en viss risk.

Det gäller dock att hela tiden eliminera risken genom att fortsätta att bedriva ett bra och öppet polisarbete, att domstolar naturligtvis också ser till att de dömer på allra bästa sätt efter bästa förutsättningar. Domstolarna har fått ordentliga tillskott, precis som polisen. Hillevi Engström tar plötsligt upp en ekonomisk fråga. Jag tar gärna den ekonomiska diskussionen, men då får ni från högeralliansen faktiskt samsas om gemensam budget. Då ska vi gärna diskutera ekonomin. Men så länge det spretar åt alla håll och finansieringen ska ske på ett sätt som andra partier inte accepterar blir det meningslöst att diskutera den saken.

Låt oss i stället säga att de här sakerna bör diskuteras vidare, att vi ska fortsätta att också våga diskutera etiska frågor inom polisen och det allmänna rättsväsendet samt att det ska ske på ett bra och nyanserat sätt.

Låt mig avslutningsvis säga att svensk polis aldrig har varit så bra som den är i dag.

Anf. 51 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Jag tycker att det var ett bra tillrättläggande. Vad får det för konsekvenser? Jag uppfattar justitieministern så att han inte delar JK:s kritik, som är svävande, skuldbeläggande och generaliserande. Det kan begås fel, och det har begåtts fel. Men att hävda att poliser ljuger i den omfattning som jag tycker att JK gjorde i tv och radio förvånade mig. JK är utsedd av regeringen som den främsta juristen att övervaka myndigheter och tjänstemän.

För att det inte ska råda något tvivel behöver det göras mycket inom rättsområdet. Vi moderater menar att det behövs mer resurser för att höja kvaliteten, öka effektiviteten och stärka rättsväsendet. Vi menar att brottsoffer måste få ett betydligt bättre stöd och att det behövs fler poliser – vi vill ha 20 000 poliser.

Det är också viktigt att kvalitetskraven tas på allvar, så att en skyldig hellre går fri än att en oskyldig person är inlåst. Därför menar vi att det är allvarligt för allmänhetens förtroende när JK uttalar sig som han har gjort, att det sitter oskyldiga människor inlåsta på grund av systematiska brister. Där tolkar jag justitieministerns svar som att han är av en annan uppfattning, och det tycker jag är bra.

Jag delar inte heller uppfattningen att det generellt är så att poliser ljuger för att sätta fast oskyldiga. Jag har en viss erfarenhet, och jag har aldrig varit med om det. Däremot finns det poliser som ljuger, som inte säger hela sanningen i domstol, i syfte att skydda kolleger. Det är allvarligt, och det ska vi försöka göra någonting åt.

För att få ett bättre rättsväsende satsar vi i årets budget 700 miljoner mer på polisen. Vi vill att alla poliser ska få en årlig återkommande vidareutbildning, och vi vill också att poliser ska få en bättre etikutbildning.

Sedan har vi ett förslag där vi vill att allmänheten ska kunna nå polisen genom en systematisk klagomåls- och synpunktshandling. Man ska kunna lämna klagomål och synpunkter på det som är oetiskt. Det finns inte i dag. I dag prövar man egentligen bara det som är olagligt. Jag tror att det börjar med det som är oetiskt, och sedan kan det leda vidare till reella brott. Jag undrar om justitieministern är beredd att pröva den möjligheten, att pröva de etiska övertramparna på ett systematiskt sätt.

Vi som sitter med i polisens ansvarsnämnd ser systematiska bekymmer. Bland de poliser som blir åtalade för brott, och sedermera kanske också blir avskedade, kan man se vissa mönster: vilka de är, hur gamla de är, hur länge de har jobbat och vad de har jobbat med. Jag tycker att det är viktigt att kunna förebygga de här brotten, de här etiska övertramparna. Det görs väldigt lite åt det i dag.

Det är inte heller sant att det pågår en etisk diskussion rent generellt inom alla polismyndigheter. Det visade sig senast när vi var tvungna att avskeda en polis som hade skrivit ganska skrämmande, obehagliga brev till högt uppsatta politiker. Den polisen hade jobbat 25 år i yttre tjänst, aldrig genomgått någon etikutbildning och ständigt jobbat på samhällets bakgård. Jag tror att han hade blivit överbelastad av negativa upplevelser. Då är det viktigt att jobba systematiskt med att förebygga övertramp och brott, innan det går så långt att man tvingas sluta i sitt arbete.

Avslutningsvis: Det är allvarligt, och jag tycker mig se tendensen att allmänheten är på god väg att tappa tilltron till polisen. Jag undrar vad vi ska göra åt den saken. Hur ska vi kunna förbättra och öka allmänhetens förtroende för polisen så att fler brott blir uppklarade?

De här uttalandena från JK har fått negativa konsekvenser, och jag undrar vad justitieministern avser att göra för att allmänheten ska återfå förtroendet i den mån det har minskat.

Anf. 52 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Låt mig först bara klargöra att om en polis inte berättar allting som bör berättas i en domstol, undanhåller uppgifter, är det inte

bara allvarligt utan ett mycket allvarligt brott. Det är mened. Oavsett om det inte är i syfte att sätta fast en oskyldig person eller en person som kanske är skyldig som man lämnar oriktiga uppgifter, utan det handlar om att skydda en kollega, är detta mened, ett brott som normalt ger sex månaders fängelse och ett omedelbart avsked.

Etiska frågor ska vi fortsätta att driva. Vi har, som sagt, tagit initiativ till det etiska rådet – det beslutades i juni 2004. Men det räcker inte. Stefan Strömberg har också tillsatt ett etikarbete, just för att lyfta fram de här frågorna. Polisfacket driver etikfrågor. Här pågår många saker. Framför allt är det en helt annan, öppen, debatt än det har varit tidigare. Det ska polisen tåla. Men vi ska inte acceptera generaliseringar, utan varje enskild polis som begår fel ska själv svara för felet och det ska inte gå ut över andra poliser.

Sedan ska vi fortsätta att göra de satsningar som behövs. Jag välkomnar, som sagt, gärna en budgetdiskussion när ni i högeralliansen tillsammans har ett finansierat förslag – ni säger att ni ska gå till val tillsammans. Innan dess är det ganska meningslöst. Men får ni ihop ett förslag ska jag vara den förste att ta en sådan diskussion.

Det finns förstås andra saker som kan göras fram till dess. Det gör vi också, genom att se till att polisen får bättre möjligheter och, som Hillevi Engström säger, kan klara upp fler brott. Vi har drivit de frågorna inte bara i Sverige utan också i EU.

Vi har sett till att polisen får möjlighet att behålla ett av sina absolut viktigaste redskap för att kunna bekämpa brott. Det säger Moderaterna nej till. Det är någonting som 25 länder, höger- och vänsterregeringar, har sagt ja till, utom de svenska Moderaterna. När man har ställt sig så utanför kan man inte bli trodd när man säger att man menar allvar med att bekämpa allvarlig brottslighet. Detta är ett av svensk polis viktigaste redskap, och om man ska behålla en trovärdighet i de här frågorna kan man inte säga nej till en så viktig sak.

Anf. 53 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Jag tycker att det är ganska oförskämt att ta upp den frågan. Jag tror att Moderaterna är det parti som har störst förtroende när det gäller brottsbekämpning när olika institut frågar allmänheten. Att lagra vanliga människors e-post och uppgifter om vilka sidor på Internet de är inne på – vilket vi inte vill – handlar inte om brottsbekämpning. Den diskussionen har vi tagit, och den kan vi ta igen.

Det är bra att justitieministern tar avstånd från JK:s generella, svepande kritik när det gäller domstolarna, bevisvärderingen och polisen och att vi gör någonting åt de konkreta problemen.

När det gäller polisen tror jag att vi måste vara mycket tydligare i fråga om chefs- och ledarskapsutbildning. Det är inte bra att myndigheterna i dag har en väldigt låg rörlighet. De 21 olika myndigheterna håller nästan ständigt på med internrekrytering för att hålla sina budgetar. Det gör att poliser blir chefer över sina forna kolleger, vilket gör det svårt att sätta gränser och gamla lojaliteter kan komma upp till ytan och påverka verksamheten.

Det borde vara så att man kräver chefs- och ledarskapsutbildning innan man får en chefstjänst, på samma sätt som inom försvaret, tycker vi moderater. Det krävs också att det satsas på chefsutveckling. Det krävs,

Prot. 2005/06:60
24 januari

som jag ser det, att man har en form av handledning, lika väl som socialtjänsten, psykologer och kuratorer har det. När man ständigt jobbar med människors problem måste man kunna avlasta sig, för att inte ta åt sig och bli cynisk. Det krävs att det införs etikutveckling. Det är inte så i dag om man frågar poliser på fältet.

Jag tror att det skulle vara bra att bredda rekryteringen för att få en spegelbild av samhället på ett mycket bättre sätt än vad som sker i dag.

Därutöver tror jag att polisen skulle må bra av att ha en sammanhållen ledning, en myndighet i Sverige, på samma sätt som Åklagarmyndigheten, Domstolsverket, Försäkringskassan med flera. Nu är det 21 olika chefer som gör på 21 olika sätt. Det är inte bra för rättssäkerheten, för den enskilde eller för brottsoffren.

Anf. 54 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Om Hillevi Engström tar upp frågan hur polisen ska kunna klara upp fler brott måste hon förvänta sig att få just det svar som nämndes, nämligen att den diskussion som har varit under denna vinter handlar om det viktigaste redskapet för svensk polis. Det har samtliga 25 EU-länder ställt sig bakom, en kraftig majoritet i riksdagen och en ännu kraftigare majoritet i EU-parlamentet. Mer demokratiskt än så kan det inte vara. Det handlar, som bekant, bara om misstänkta personer. Det är dem som polisen ska få uppgifter om. De svenska Moderaterna ställer sig helt avvisande. Jag kan garantera att det har väckt en mycket stor förvåning bland andra EU-stater.

Låt oss i stället fortsätta också det här arbetet med de frågor som Hillevi Engström tar upp. Det är ledarskapsfrågan, som är en mycket viktig fråga. Vi har redan börjat där, och gjort mer än så. Vi har mottagit förslag från Ann-Marie Begler som just tar upp de här ledarskapsfrågorna. Hillevi Engström har alldeles rätt i att det behöver göras mycket här. Chefsrekryteringen måste också gå till så att den inte bara bygger på ett visst antal år inom polisen, utan att det är just de personer som har de bästa förutsättningarna att bli chefer som ska bli det. De ska också få den utbildning som de behöver för att kunna fortsätta att utveckla svensk polis.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.48 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

10 § Svar på interpellation 2005/06:192 om strandskydd

Anf. 55 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Bengt-Anders Johansson har ställt en rad frågor till mig med anledning av Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementets utredning *Ett förnyat strandskydd*, som presenterades den 11 juli 2005, och det

reviderade förslaget angående formerna för ett differentierat strandskydd, som presenterades den 2 december 2005.

Bengt-Anders Johansson frågar mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att vända på perspektiven att all strandnära mark ska betraktas som byggbar och att mark kan undantas genom införande av strandskydd.

I utredningen har en översyn gjorts av de befintliga strandskyddsbestämmelserna som innebär såväl skärpningar som lättnader.

Att jag nu ser över strandskyddspolitiken innebär dock inte att jag vill ändra på det som i grunden är bra. Utgångspunkten för strandskyddspolitikerna bör vara ett generellt förbud mot nybyggnation inom 100 meter från strandlinjen. Det har gällt sedan 1975 och varit starkt bidragande till att hålla tillbaka exploateringen och värna våra stränder. Bostadsbyggandet längs stränderna var de 20 åren före införandet av det generella strandskyddet av dubbelt så stor omfattning som det har varit därefter.

Jag anser alltså att det generella strandskyddet behövs även i fortsättningen. Tillgängliga stränder är trots allt en begränsad och krympande resurs, en insikt som låg till grund redan för de första strandskyddsbestämmelserna på 1950-talet. Inom vissa områden kan jag dock tänka mig ett differentierat strandskydd i syfte att gynna landsbygdsutveckling.

Bengt-Anders Johansson har vidare frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att kommunerna ska kunna hantera strandskyddet inom den normala översiktsplaneringen.

När det gäller den kommunala översiktsplaneringen innebär nu ligande förslag till förändrad lagstiftning att den kommunala översiktsplaneringen blir ett betydelsefullt instrument i den lokala tillämpningen. Kommuner får enligt förslaget möjlighet att peka ut områden som kan omfattas av ett differentierat strandskydd. Översiktsplanen är ett instrument som är väl lämpat för att göra de övergripande bedömningarna om var sådana områden kan komma i fråga. Förslaget innebär således ett stärkt kommunalt inflytande genom medverkan i utformningen av det differentierade strandskyddet.

Samtidigt vill jag betona att jag inte har för avsikt att förändra strandskyddets karaktär av skyddslagstiftning. Ansvaret för juridiskt bindande beslut om de områden där differentierat strandskydd ska gälla ska därför fattas av länsstyrelsen.

Frågan om att reglera strandskyddet i plan- och bygglagen i stället för miljöbalken har väckts av flera kommuner. Jag menar att strandskyddet bör vara en generell skyddslagstiftning, eftersom det syftar till att värna den allemansrättsliga tillgången till stränder och att bevara det rika växt- och djurlivet i strandområden. Allemansrätten är något som ligger de flesta medborgare varmt om hjärtat. Att kunna utöva den rätten längs stränderna är viktigt, inte minst för alla dem som inte har möjlighet att köpa sig tillgång till stränder. Det behövs enligt min mening ett i grunden starkt skydd för att hävda de intressena gentemot de starka exploateringsintressena. Att överföra frågan om strandskydd till planlagstiftningen är därför inte lämpligt.

Bengt-Anders Johansson har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska vad han kallar trubbigheten vid tillämpning av glesbyggsbegreppet när det gäller bebyggelse i strandnära lägen.

Jag välkomnar en diskussion om vilka begrepp som är lämpliga att använda i en reviderad strandskyddslagstiftning som syftar till att möjliggöra en rumsligt differentierad tillämpning. Frågan om huruvida termen glesbygdsutveckling är lämplig har rests också vid remissbehandlingen. Jag anser att det viktigaste inte är vilket begrepp som används utan att det blir tydligt vilka områden som ska eller kan komma ifråga för lättnader. Den diskussion som har förts visar att termen landsbygdsutveckling kan vara mer lämplig i det här sammanhanget.

På Bengt-Anders Johanssons fråga vilka åtgärder jag avser att vidta för att ge rimlig tid för en kommunal remissbehandling av det reviderade förslaget vill jag börja med att konstatera att jag är medveten om att tiden för det reviderade förslaget om formerna för ett differentierat strandskydd har varit begränsad. Min bedömning är dock att formerna för remissbehandlingen ligger inom ramen för de krav som ställs. De synpunkter som har lämnats, bland annat från kommunerna, ger ett värdefullt bidrag till den fortsatta beredningen. Låt mig också understryka att det förslag som behandlades på remissmötet i december på väsentliga punkter tillmötesgår just kritik från kommunala remissinstanser.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att arbetet inom Regeringskansliet fortsätter med översynen av strandskyddet. Min förhoppning är att den framtida strandskyddspolitiken kommer att bidra till en balans mellan friluftslivet, den biologiska mångfalden och lokala utvecklingsbehov.

Anf. 56 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Tack miljöministern för det svar som jag har fått! När vi nu talar om strandnära byggnation tycker jag att det är viktigt att man poängterar i spåren av de översvämningar som har varit att vi inte talar om byggnation på vilken mark som helst, utan det måste naturligtvis vara för ändamålet lämplig mark för byggnation.

Sverige har en ofantlig rikedom i den naturrikedom som vi har tillgång till. Det innebär att vi har otroligt mycket strand i det här landet, otroligt mycket strand jämfört med många andra länder. Jag påstår att mycket av människors välbefinnande är knutet till den miljö som man bor och verkar i eller där man vistas på sin fritid. Historiskt har det inte funnits några regler eller myndigheter, utan det har skapats en fantastisk mångfald efter människors eget gottfinnande. Det tror jag har varit bra för utvecklingen. Alla erfarenheter visar att där människor bor och verkar skapas det också en tillväxt i form av attraktivt boende. Boende skapar byggjobb, det skapar ökad efterfrågan inom tillverkningsindustrin, och det ger en ökad kapitalbildning. Inte minst storstadsområdena visar att så är fallet.

Då är min fråga som jag absolut vill ha svar på under den här debatten: Delar miljöministern min bild av att det här är en tillväxtfråga?

Fru talman! Den omvända ordning som vi moderater står för är att vi i princip skulle ha möjlighet att bygga överallt, men kommunerna skulle genom detaljplaner kunna undanta exempelvis strandnära bygge – vi talar inte om att bygga precis på stranden. Vi tror nämligen att det är en bättre tingens ordning. Då måste man från det allmännas sida tänka till var det är lämpligt att lägga ut skyddet och inte som miljöministern förordar lägga ut en bred matta av förbud över hela landet.

Detta avvisas av miljöministern. Men ändå vill hon luckra upp det hela och säger att man vill skydda stränderna. Då kan man fråga sig varför det är just 100 meter som är så viktigt, eller 300 meter i det utökade skyddet. Varför är det just de gränserna som man har låst fast sig vid? Var kommer i så fall flexibiliteten in?

Jag påstår att om vi historiskt sett hade haft den typ av generella strandskydd som miljöministern nu är förespråkare för hade inte någon av våra storstäder kunnat etableras som de har kunnat eller många andra städer för den skull. Jag påstår att Stockholm är en av Europas vackraste huvudstäder beroende på den närhet till vatten som den har, men för den skull har inte Stockholm förstört strandrensor långt in i Mälaren eller långt utmed kusten. Vi måste kunna släppa fram detta på betydligt myck-
et fler ställen. Miljöministerns förslag är utpräglat trubbigt.

Miljöministern talar i andra sammanhang om vissa områden där bebyggelsestrycket inte finns. Det innebär egentligen att där ingen vill bo ska det vara möjligt att få bygga.

Jag vill påstå att det här är en flexibilitet utan något som helst innehåll. Min fråga är: Är det Miljöpartiet eller Vänstern som ska få betalt den här gången?

Anf. 57 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag har tagit del av miljöministerns svar till Bengt-Anders Johansson och kan inte påstå att svaret på något sätt förändrar min tidigare uppfattning att kommunerna har körts över i strandskyddsfrågan.

Som ansvarig för strandskyddsfrågorna har ministern i rask takt försökt att driva igenom en mycket dålig reformering av strandskyddet. De berörda kommunerna behöver ett flexiblare regelverk, precis som Bengt-Anders har varit inne på, för att kunna bygga mer längs kuster och vattendrag. De gavs inte ens en rimlig remisstid för att komma in med sina synpunkter. Jag kan inte se annat än att Socialdemokraterna i stället för att ge kommunerna ett större inflytande över bostadsplanering kringskar det kommunala självstyret och den demokratiska processen.

I svaret säger ministern att formerna för remissbehandlingen ligger inom ramen för de krav som ställs. Hur förhåller det sig till de uttalanden som KU redan tidigare har framfört när det gäller just remisstider? Hur står sig beslutet att hålla ett så kallat remissmöte några dagar innan jul i förhållande till KU:s beslut att sådana möten bara ska hållas i undantagsfall? Vi såg också resultatet av det hastigt påkomna remissmötet. Det var ungefär tio kommuner som hade möjlighet att sluta upp.

Det som i departementets föreställningsvärld tydligen uppfattas som fullt tillräcklig tid är inte nödvändigtvis det i andra sammanhang där den demokratiska processen värderas annorlunda. Det finns kommuner som låter både kommunstyrelsen och kommunfullmäktige fatta beslut i sådana remissärenden som det rör sig om i det aktuella fallet. Då är vi alla medvetna om att det krävs mer tid. Den snäva tidsmarginalen gav inte kommunerna det utrymme.

Intressen utanför kretsen av remissinstanser har också enligt uppgifter haft väldigt svårt att kunna ta del av informationen, eftersom det reviderade förslaget inte har funnits med på regeringens hemsida. Det skulle jag också vilja ha en kommentar om. Det är mycket anmärkningsvärt att

ett förslag med så stor betydelse för framtiden för många kommuner i Sverige kan ha en sådan kort remisstid.

Demokratin sätts helt enkelt ur spel då remisstiden knappast möjliggör en korrekt demokratisk behandling av frågan ens i de kommuner som är remissinstans. Bristen på tillgänglighet för andra intresserade än remissinstanserna gör förfarandet ännu mindre legitimt.

Jag vill till slut i sakfrågan anföra det som jag tidigare har sagt när jag har debatterat frågan med miljöministern. Man brukar säga om Finland att det är de tusen sjöarnas land. Det har 56 000 sjöar större än en hektar. Men Sverige har faktiskt över 98 000 sjöar som är större än en hektar.

Stränder är någonting vi har en väldigt stor tillgång till. Därför tycker jag att kommunerna borde få en större möjlighet att själva besluta om hur de vill planlägga attraktiva boenden som också är strandnära utan att regeringen ska vara klåfingrig och styra kommunerna i frågan.

Anf. 58 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! En levande skärgård året runt kräver mer än fina och vackra ord. Det kräver att det finns en bofast befolkning i skärgården som har möjligheter att få jobb, utkomst och att bo där. Därför måste strandskyddet utformas så att en sådan utveckling kan fortsätta i skärgården.

Nu tänker jag tala specifikt om Stockholms skärgård. Läser man förslaget som finns kommer det att skärpa strandskyddet rejält för kommunerna i Stockholms län. De ligger i en tätbefolkad region med ett högt befolkningstryck och bebyggelsestryck.

Jag läser i svaret från miljöministern att hon kan tänka sig att differentiera strandskyddet i syfte att gynna landbygdsutvecklingen. Min fråga är då: Kan möjligtvis Stockholm skärgård anses som landsbygd och omfattas av detta? Det är min första konkreta fråga.

Jag kommer att ta upp två aspekter, och jag kommer också att tala om varför jag tar upp dem. Jag är väldigt intresserad av svaret. De nya bestämmelserna kommer att göra att länsstyrelsen får en roll att överpröva vad kommunerna har sagt. Det är väldigt många som är väldigt kritiska till detta. De menar att kommunerna måste få ha kvar sin möjlighet att tillämpa strandskyddet och ge olika dispenser.

Det är inte det förslag som vi moderater står för, men jag tar upp detta. Det är också väldigt många som är väldigt kritiska till att länsstyrelsen ska kunna återinföra strandskyddet i äldre detaljplaner. Det kommer att skapa väldigt stor osäkerhet och väldigt mycket konflikter.

Dessa två aspekter har förts fram av 13 kommunalråd och kommunstyrelseordförande i Stockholms län, alla i skärgårdskommuner. De representerar fem partier. Det är moderater, socialdemokrater, folkpartister, centerpartister och kristdemokrater som har skrivit om detta i många debattartiklar. De reagerar väldigt starkt.

Därför är jag intresserad av miljöministerns kommentarer om de två delar som jag tog upp. Jag poängterar att det inte helt stämmer överens med vad vi moderater säger i riksdagen. Men det är ändå delvis att man ska ha kvar det kommunala självstyret.

Det finns en sådan bred enighet i skärgårdskommunerna i Stockholms län oavsett parti, och allihop sitter vi i majoritet. Det är de partier som finns i majoritet i skärgårdskommunerna. Det är Haninge, Värmdö, Norrtälje, Vaxholm, Österåker och Nynäshamn som är representerade.

Jag är väldigt intresserad av att få höra svaret på de två frågorna.

Anf. 59 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Jag ska kort säga något om proceduren. Vi har haft en vanlig remissomgång med gott om tid för alla att svara. Vi har därefter följt upp med ett remissmöte på en mindre del i syfte att pröva ett nytt förslag som tillmötesgår just kommunernas synpunkter. Vi kommer troligtvis att få tillfälle att återkomma till detta i KU, eftersom frågan kommer att tas upp där. Jag tänker därför nu fokusera på sakfrågan, som det kanske är viktigast att vi diskuterar.

När det gäller beskrivningen av hur Sverige ser ut, våra sjöar, vår sjörikedom och vikten av detta har jag ingenting att invända mot Bengt-Anders Johanssons resonemang. Är strandskyddet en tillväxtfråga? Ja, det är en tillväxtfråga, men det är inte bara en tillväxtfråga.

En lättnad i strandskyddet kan betyda mycket till exempel för inlandskommuner. Forskare har pekat på att det kanske framför allt kan betyda någonting för fritidsbebyggelsen. Att däremot tro att det skulle ha stor betydelse för utökad permanent bebyggelse och att områdena skulle få i gång en ekonomisk utveckling är kanske att tro för mycket. Där spelar jobb och annat en större roll.

Det är dock också så att en tillväxtresurs i Sverige är turismen. En tillväxtresurs är också att vi har våra fina stränder som kan öppnas för alla. Därför är det inte så självklart hur sambandet mellan tillväxt och strandskydd ser ut. Det är också sådant som vi har försökt att beakta.

Det finns förslag om att vi skulle ha en lösning att det regleras i plan- och bygglagen, vilket skulle ge kommunerna ett större inflytande. Men det skulle också innebära att vi upphävde det generella strandskydd vi har i dag.

Jag vill betona att regeringens förslag innebär en kontinuitet. Strandskyddet har legat i den nationella lagstiftningen under mycket lång tid. Så har det varit ända sedan 50-talet då det infördes första gången. Att gå tillbaka till ett system som Bengt-Anders Johansson är inne på innebär att vi i stället skulle se ut vad vi vill spara. Det var vad vi hade innan det generella strandskyddet. Det visade sig inte vara tillräckligt.

Det är på grund av vi införde ett generellt strandskydd som vi har lyckats minska bebyggelsen inom strandnära områden och värna stränderna. Det är viktigt att betona att vi har en kontinuitet. Det handlar inte om att begränsa och beskära kommunalt inflytande. Det handlar om att vi fortsätter att ha en nationell skyddslagstiftning där kommunerna fortsatt kommer att ha en stor roll.

Även fortsättningsvis kommer ett dispensbeslut att kunna delegeras till kommuner. Kommunerna kommer att få en större möjlighet när det gäller att peka ut områden som kan få lättnader och där landsbygdsutveckling kan vara ett skäl för att upphäva strandskyddet. Man kan få möjlighet att upphäva strandskydd på grund av tätortsutveckling och infrastrukturutveckling.

Vi ger alltså nya lagrum för kommunerna att arbeta inom. Länsstyrelserna kommer att se över 300-metersgränsen. Det innebär att en hel del kommuner kommer att få större områden som inte omfattas av strandskydd, som vi bedömer det, när man gör översynen.

100 meter har bedömts som ett lämpligt avstånd för att skydda strandlinjen. Man kan alltid diskutera avstånd, men vi har inte sett skäl att frånga detta.

Kommunerna kommer fortsatt att ha en viktig roll. Vi förändrar egentligen inte grunderna här, utan tvärtom bygger det här på en kontinuitet – en reform av ett strandskydd som vi har.

När man lyssnar till exempel på Ragnwi här så kan man få en känsla av att vi har smugit på en revolution när det gäller strandskyddet. Det är tvärtom. Vi bygger vidare på en lagstiftning som vi har, men vi gör den mer flexibel.

Jag vill gärna återkomma till Marietta de Pourbaix-Lundins frågor i senare svar. När det gäller kustområdena så innebär vårt förslag en skärpning på det sättet att vi lägger dispenser på länsstyrelsen. Det innebär också att vi inte får samma lättnader för landsbygdsutvecklingen som i andra delar av landet. Däremot finns det andra lättnader som också gäller strandskyddet i kustområdena, och det återkommer jag gärna till.

Anf. 60 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag vill också rikta ett tack till miljöministern för att jag fick ett klart och entydigt svar om att vi är överens om att strandnära byggnation är en tillväxtfråga. Även om man inte bor där permanent så påstår jag att det ger ett underlag för fler arbetstillfällen oavsett var de finns.

Det är intressant att höra när miljöministern lyfter fram kommunens viktiga roll. I nästa andetag säger hon: Ja, ja, men det är länsstyrelsen som ska avgöra. Det är ett steg fram och ett steg bak, och så står vi alltså still på samma ställe. Det illusionsnumret får man nog göra i mörkare lokaler än den här för att någon ska gå på. Det har inte hänt någonting, vill jag påstå.

Dessutom torde det vara så att regeringen kommer att avgöra om Naturvårdsverket överklagar. Det innebär att vi är tillbaka till precis den situation som vi har nu; det är regeringen som till syvende och sist ska besluta.

Jag förstår hur viktig den generella skyddslagstiftningen är för miljöministern. Hon använder allemansrätten och växt- och djurliv som argument för detta. Det är precis som att jag inte skulle vilja värna om vare sig allemansrätt eller ett mångfasetterat djur- och växtliv. Självfallet står vi moderater upp för detta. Men det behöver inte stå emot varandra. Det visar den erfarenhet som vi har. Vi har inte exploaterat speciellt mycket av våra strandnära möjligheter i det här landet.

Jag vill bara poängtera att de svenska Kommun- och Landstingsförbunden har kommit med en skrivelse där man är överens om att man vill hantera det här enligt översiktsplaneringen. Jag vet att Småkom har uppvakttat ministern i flera omgångar om att man vill lägga det här på kommunerna. Jag vill påstå att alla kommuner är för detta.

Ministern säger att vi har haft den här ordningen sedan 50-talet etcetera. Att jämföra kommuner från 50-talet med kommuner i dag är inte

*Svar på
interpellationer*

ens seriöst, påstår jag. Det finns ett helt annat underlag för att fatta komplicerade beslut i en kommun i dag än det gjorde för snart 60 år sedan.

Min fråga till miljöministern är: Vad är det som gör miljöministern mer lämpad att avgöra den här typen av frågor än av folket direktvalda företrädare i lokaldemokratien? Är det väljarna som inte har förstått att välja rätt företrädare, eller vad är det?

Fru talman! Jag går tillbaka till trubbigheten. Miljöministern säger i sitt svar att hon välkomnar ett resonemang om den rumsligt differentierade tillämpningen. Jag vill påstå att förändringen i ord från glesbygdsutveckling till landsbygdsutveckling inte för någonting med sig inom förnkling eller förändring – absolut inte.

Sedan säger dessutom ministern att det här ska bli tydligt. Om det ska bli tydligt så kommer den bestämmelsen att bli fullständigt obegriplig om den ska kunna anpassas för hela landet. Det är just detta som är poängen. Det är omöjligt att med ett begrepp täcka in Sverige. Detta bygger alltså på en fullständigt felaktig utgångspunkt.

Varför skulle miljöministern vara bättre skickad än lokalt direktvalda förtroendevalda? Det är den fråga som jag skulle vilja få svar på.

Anf. 61 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Ministern undviker gärna processfrågan, och det kan jag förstå. Men även om vi skulle fokusera på sakfrågan så har jag lite svårt att förstå det här. Jag kan inte se att svaret på interpellationen ger några starka skäl till att staten ska ha den exklusiva rätten att bestämma över vårt lands stränder och våra kommuners stränder.

Ministern säger att jag låter som att jag uppfattar att regeringen håller på att smyga på kommunerna en revolution. Det är inte i första hand jag som uppfattar det så, utan kommunerna upplever det som att detta förfarande inte är godtagbart. Man känner sig blåst och man känner sig lurad. Det tror jag att ministern är fullt medveten om och har fått många indikationer på.

Miljöministern säger i sitt första svar att kommunernas bidrag behandlas som värdefulla inslag. Vad är det för någonting? Jag tycker att kommunernas åsikter och synpunkter måste vara oerhört vägledande dels utifrån det kommunala självstyret, dels därför att detta är människor med stor kompetens när det gäller hur det ser ut ute i deras kommuner. De vet vilka strandnära möjligheter man har att bebygga för att skapa den tillväxt som interpellanten har talat om.

Sanningen är den att staten inte vill släppa ifrån sig rätten att bestämma. Det beklagar jag. Jag skulle önska att den fortsatta processen i strandskyddsfrågan kunde handla mycket mer om att ge kommunerna fria händer att själva bedöma. Jag tror att människor som sitter i de kommunala styrande organen har en vilja att bevara vår vackra natur men också att skapa möjligheter för människor att leva och bo på attraktiva boplatser som skapar en vilja för människor att också flytta från våra storstadsområden till glesbygd.

Anf. 62 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Det var synd att miljöministern inte hann svara på mina tre frågor. Eftersom jag inte har några fler debattinlägg så blir det lite tokigt. Men mina tre frågor kvarstår. Den första gäller ifall det differenti-

erade strandskyddet också gäller Stockholms skärgård. Och ska länsstyrelsen kunna pröva dispensererna? De kan de inte i dag, utan det gör kommunerna. Det är vad kommunpolitikerna skriver i skärgårdskommunerna i Stockholms län. Nu ska också länsstyrelsen plötsligt kunna återinföra strandskydd i äldre detaljplaner, vilket är mycket märkligt. Vi får se om jag får svar på detta även om jag inte kan gå upp och bemöta det sedan.

I debatten hittills känner jag att den stora skiljelinjen går mellan om man har en tilltro till kommunpolitikerna eller inte. Vilken kommunpolitiker vill inte att ens kommun ska vara attraktiv ur friluftssynpunkt? Man vill att det ska finnas fina naturupplevelser. Man ska kunna ha en bofast befolkning och man ska kunna få en utveckling och en tillväxt. Detta vill ju alla kommunpolitiker.

Jag lovar att de står och gör en väldigt noggrann avvägning innan de säger att man får bygga vid stranden. De känner dessutom till de lokala förhållandena längs alla de mil av stränder som vi har i Sverige, vilket man inte gör på ett högre plan i regering eller riksdag. Vi gör inte det!

Därför har jag väldigt svårt att förstå att man inte har större tilltro till kommunpolitiker än vad miljöministern uttrycker här. Det handlar inte om någonting annat än misstro gentemot kommunpolitiker. Bara för att man sitter i riksdag eller regering så tror man att man vet så mycket bättre. Så är det inte.

Anf. 63 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Jag tror att vi måste tala klarspråk när det gäller kommunerna. Om vi gör om strandskyddslagstiftningen så att den ligger i plan- och bygglagstiftningen går vi från en lagstiftning där det inte är tillåtet att bygga inom 100-metersgränsen annat än med dispens till en lagstiftning där det är tillåtet. Det är självklart att om vi har en lagstiftning där det är tillåtet och där man gör enskilda bedömningar – oavsett om det är kommuner eller andra som gör dem – så har vi lättat eller egentligen avskaffat det generella strandskyddet. Då får vi mer bebyggelse vid stränderna.

Vi kan ha olika uppfattningar om hur vi vill ha det, men min bedömning är att vi då kommer att få en stor byggnation vid stränderna av det slag som vi hade innan vi införde den strandskyddslagstiftning som vi har i dag. Det är också min kommentar till Bengt-Anders Johansson som säger att ni moderater verkligen vill värna stränderna och att erfarenheten visar att vi inte har exploaterat våra stränder under alla dessa år. Nej, för vi har ju också haft en strandskyddslagstiftning som har varit väldigt stark.

Är jag som miljöminister bättre skickad att fatta de här besluten? Nej, jag är inte bättre skickad. Men det vi gör här i riksdagen genom strandskyddslagstiftningen är att komma överens om vilka regler som ska gälla i hela landet, och det har även tidigare riksdagar gjort. Det görs i demokratisk ordning. Det innebär att vi sätter vissa gränser för kommunernas möjligheter att därefter planera. Normalgränsen är att 100 meter från stranden börjar byggnationen. Det är en begränsning och en restriktion för den kommunala planeringen som vi tillsammans i riksdagen beslutar om. Det är väldigt sällan som strandskyddsärenden kommer till regeringen.

Låt mig gå in på Marietta de Pourbaix-Lundins frågor. Förslaget att länsstyrelser ska få rätt att överpröva enskilda beslut i kommuner är ett

förslag som just syftar till att få en större närhet när det gäller att följa tillämpningen av strandskyddslagstiftningen. Hittills har det bara varit Naturvårdsverket som har kunnat överklaga. Det har inneburit att vi har haft väldigt många dispenser och oerhört få överklaganden. Vi har inte fått den praxis och den signal tillbaka till kommunerna som man har behövt. Många kommuner har också uttryckt väldigt starkt att man mycket hellre ser ett nära samarbete med länsstyrelserna, som ju är närmare och har en större kännedom om den enskilda regionen.

Sedan gällde det Stockholms skärgård och över huvud taget hela kustområdet. Som förslaget nu ser ut är det vår bedömning att det behövs skärpningar i kustområdena därför att där har vi haft väldigt mycket byggnation. Där finns också den största kritiken mot exploateringen. Det är inte bara kommunerna som är remissinstanser för den här utredningen. Vi har också andra remissinstanser som Svenska Turistföreningen, Svenska Naturskyddsföreningen och andra intressenter som snarare skulle vilja se en skärpning av strandskyddet såsom det ser ut i dag. Bakgrunden till detta är naturligtvis den omfattande exploatering som finns längs våra kuststränder. Det är också väldigt många enskilda som hör av sig och är förtvivlade över byggnationen vid stränderna. Det måste vi också ha med oss när vi diskuterar detta.

Kustområdena ingår inte i de områden där landsbygdsutveckling är möjlig. Däremot preciserar vi väldigt tydligt med kriterier, Bengt-Anders Johansson, vilka områden som kan komma i fråga. Vi säger att man inte kan medge detta i områden som ligger i storstadsregionerna, i närheten av större tätorter, i kust- och skärgårdsområden eller andra områden med stora värden för strandskyddets syften. Det här är en precisering. Den syftar också till att det ska finnas en viss flexibilitet. Länsstyrelserna fastställer, och kommunerna föreslår. Så kommer det att se ut.

Till Marietta de Pourbaix-Lundin vill jag också säga att andra lättnader gäller även i kustområdena, som tätortsutvecklingen som jag nämnde och att se över 300-metersgränsen samt till exempel förenkling för kommunerna att ge dispens inom redan färdig tomt.

Anf. 64 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Något mer tydligt klarspråk än vi fick här nu för en liten stund sedan är väl svårt att uppbringa. Det framstår tydligt att miljöministern är näst intill paniskt förskräckt för kommunala beslut. Det var mycket tydligt. Dessutom fyllde hon på med att det är vi i riksdagen som skapar reglerna. I demokratisk ordning, lade hon sedan till. Då sätter hon upp skölden framför sig och menar att hon är väldigt obetydlig i detta.

Det är miljöministern som är föredragande i regeringen när det gäller den här typen av lagstiftningsfrågor. När det kommer överklaganden inom samma område är det också miljöministern som är föredragande. Jag har inte varit med på något regeringssammanträde, men det torde vara så att det miljöministern säger också går igenom i regeringen. Därmed sagt är det miljöministern som är bättre skickad, enligt sitt eget sätt att betrakta det, än de av Sveriges väljare valda kommunala företrädarna. Då har vi fått ett svar på det.

Fru talman! Jag har velat peka på betydelsen av att få en omvänd ordning för att skapa ett mervärde ute i kommunerna och för att skapa en mångfald i stället för en enfald. Jag har pekat på trubbigheten i den

centralbyråkratiska anda som miljöministern företräder och som kommer att bli näst intill omöjlig att hantera. Jag påstår det. Det kommer att bli mängder av överklaganden. Ingen vet vad som kommer att gälla.

Jag har också pekat på kommunernas makt över strandskyddet och hur viktigt det är att vi släpper efter och ger dem den möjlighet som de så hett eftertraktar. Sedan måste man ge kommunerna en rimlig chans att arbeta. Det är flagrant, miljöministern, på vilket sätt man hanterade detta precis före jul.

Fru talman! Avslutningsvis kan jag bara konstatera att miljöministern inte är beredd att ändra sig och inte lyssnar. Och varför skulle hon göra det? Hon vet ju bäst från början.

Anf. 65 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig först avsluta mitt svar till Marietta de Pourbaix-Lundin som också undrade om planer. Det ligger i förslaget, precis som Marietta de Pourbaix-Lundin säger, att om vi har haft en plan där strandskyddet har varit upphävt tidigare, till exempel för att det har varit en hamn eller något annat, föreslår vi att om det ska göras nya planer och helt nya verksamheter bör vi ha en ny prövning av om strandskyddet fortfarande ska vara upphävt eller om det finns skäl att ha normala strandskyddsbestämmelser.

Det här är ett förslag som vi lägger fram bland annat för att se till att få en större balans i landet. Som strandskyddslagstiftningen ser ut i dag finns det väldigt omfattande bebyggelse längs stränder i många av våra tätortsområden just därför att vi redan har så många områden där strandskyddet är upphävt. Det här upplevs som väldigt obalanserat och orättvist i många andra delar av landet. Vi tror att det är viktigt att se på detta. Jag tycker att det är ett bra förslag som kan hjälpa oss att balansera i de tätbebyggda områdena. Det kommer absolut inte att hindra att vi återigen kan ha ett upphävt strandskydd om man anser att det är lämpligt.

Den kommunala självstyrelsen är högt värderad av alla partier. Jag tycker att det är ynkligt att försöka använda det som sköld för att försöka driva igenom argumenten i en sakfråga som handlar om strandskyddslagstiftningen. Vi tycker att det är viktigt att ha ett kommunalt självstyre. Strandskyddslagstiftningen har alltid legat på nationell nivå. Frågan är om vi självklart ska föra över hela den lagstiftningen till kommunerna. Jag menar att det inte är självklart. Vi har samma medborgare i stat och kommuner, och jag tycker att vi har ett utomordentligt samarbete mellan kommuner, länsstyrelser och i viss mån även stat, som Bengt-Anders Johansson var inne på, till exempel genom att länsstyrelser och ibland Naturvårdsverket är inblandade.

När det gäller min egen roll är det så att väldigt många beslut överklagas helt enkelt i domstol. Vissa beslut kan komma på regeringens bord. Så är det här, precis som i andra miljöbalksärenden, och så kommer det att förbli. Med den ordning som vi nu föreslår är jag övertygad om att vi snarast får färre överklaganden, större tydlighet och ett betydligt bättre fungerande strandskydd både i våra glesbygder och vid våra kuster.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Sven Brus har frågat mig vilka åtgärder som jag avser att vidta för att fler långtidssjukskrivna ska få en rehabiliteringsinsats, för att se över orsakerna till det relativt låga antalet personer som får eller utnyttjar rehabiliteringspenning i dag samt för att fler med aktivitets- och sjukersättning återgår i arbete.

Sven Brus uppger att det varje år beviljas ca 70 000 nya aktivitets- och sjukersättningar och att fler än 17 % av mottagarna är under 40 år. Han anser att det finns många av dem som uppbär sådan ersättning som skulle kunna komma tillbaka om de fått rehabiliteringsinsatser snabbt.

Inledningsvis vill jag lämna några siffror som belyser utvecklingen av antalet aktivitets- och sjukersättningar. Antalet nya sådana ersättningar har under endast ett år, nämligen 2004, nått över 70 000. Utvecklingen har därefter vänt påtagligt nedåt, och under 2005 har ca 60 000 nya ersättningar beviljats.

Nedgången, som under det senaste året var ca 18 %, förväntas fortsätta, vilket beräknas innebära att det totala antalet förmånstagare kan börja minska under 2007. När det gäller andelen personer under 40 år som uppbär aktivitets- och sjukersättning är den för närvarande 13 % – inte 17 %, som Sven Brus skriver.

Även om sjukfrånvaron minskar, liksom antalet nya aktivitets- och sjukersättningar, behöver fler åtgärder vidtas. Det gäller inte minst att förebygga ohälsa i arbetslivet och ge sjukskrivna möjlighet till snabb återgång i arbete. De insatser som hittills gjorts för att öka precisionen i sjukskrivningsprocessen syftar till att förkorta sjukskrivningarna och tidigt utreda behovet av rehabiliteringsinsatser. Det är genom tidiga insatser på arbetsplatsen som längre sjukskrivningar och sjukersättningsfall kan motverkas. I längre sjukskrivningsfall krävs ibland olika anpassningsåtgärder från arbetsgivarens sida för att den sjukskrivne ska kunna återgå i arbete. Dessutom är arbetsgivaren skyldig att i samråd med den anställde utreda behovet av rehabiliteringsinsatser. Denna utredning utgör ett viktigt underlag i rehabiliteringsarbetet. Sådana utredningar görs tyvärr i alltför liten omfattning. Det ingår också i arbetsgivarens ansvar att vidta de arbetslivsinriktade åtgärder som kan genomföras inom eller i anslutning till den egna verksamheten, till exempel arbetsprovning, arbetsträning, utbildning och omplacering.

Det finns emellertid ett behov av att arbetsgivarens rehabiliteringsansvar ytterligare klarläggs, och därför har regeringen beslutat om en översyn av dessa frågor. I översynen ska bland annat möjligheten prövas till en arbetsrättslig reglering som ger arbetstagaren rätt till en av arbetsgivaren utförd rehabiliteringsutredning liksom behovet av ytterligare lagstiftning som säkerställer den enskildes inflytande över den rehabilitering som ska genomföras samt dennes skyldighet att aktivt medverka i rehabiliteringen och att under sjukskrivningstiden hålla kontakt med arbetsplatsen.

Förutom de ovan nämnda åtgärderna vill jag som svar till Sven Brus kort redovisa innebörden av det uppdrag som regeringen gav till Försäkringskassan och Arbetsmarknadsstyrelsen den 15 december 2005 att

inom ramen för en pilotverksamhet genomföra nya och förstärkta insatser för alla försäkrade som är långtidssjukskrivna – två år eller mer – eller uppbär aktivitetsersättning eller tidsbegränsad sjukersättning. Syftet är att ta till vara den arbetsförmåga som dessa personer kan ha och underlätta deras återgång i arbete. Det ska säkerställas att rehabilitering eller andra åtgärder erbjuds de personer som kan börja arbeta igen, men också att rätt ersättning utges. Pilotverksamheten ska avse samtliga berörda personer och bedrivas i samverkan och på ett enhetligt sätt.

Verksamhetsområdet ska i ett första steg vara så omfattande att breda och representativa erfarenheter kan fås, och när så skett ska verksamheten utvidgas till övriga delar av landet. I början ska verksamhetsområdet omfatta Västra Götaland och Västmanland. Intentionen är att samtliga personer i målgruppen inom hela landet ska omfattas av insatserna så snart som möjligt och senast vid utgången av 2007. Insatserna i pilotverksamheten ska finansieras inom ramen för de medel som beviljats Försäkringskassan för köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster och för samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Det gäller även de rehabiliteringsinsatser, arbetsmarknadspolitiska program och aktivitetsstöd som avser personer som behöver insatser för att återfå arbetsförmågan eller som behöver sådana insatser för att förebygga framtida sjukfall och nedsättning av arbetsförmågan.

Anf. 67 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är ett utförligt svar. Svaren på mina tre frågor om regeringens ambitioner och förslag till åtgärder handlar som vanligt, får man väl säga, i huvudsak om arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar. Somligt är ju mer förutsägbart än annat.

Bakgrunden till mina frågor till statsrådet rymmer en mängd siffror, och svaret likaså. Det är inte alltid så lätt att greppa de här storheterna och värdera vad som är ökning, minskningar och trenderbrott åt det ena eller andra hållet. Regeringen brukar ju till och med vilja göra det till en händelse när ökningstakten minskar, till exempel för ohälsotalen.

Låt mig säga att jag naturligtvis är glad över det som ser ut att vara nedåtgående kurvor när det gäller personer med sjuk- och aktivitetsersättning. För tydlighets och enkelhets skull kallar jag dem i fortsättningen förtidspensionärer, så vet vi vad vi talar om.

Bakom de här många siffrorna och tabellerna finns det människor, människor som löper stor risk att hamna i ett livslångt utanförskap och dessvärre ett förfärande stort antal som redan befinner sig där. Jag har valt att fokusera särskilt på unga människor. Trots en viss välkommen nedgång, som statsrådet ju pekar på, är det ändå rekordnivåer vi talar om. Det finns en grupp som uppvisar en skrämmande ökning när det gäller förtidspensionering, och det är unga kvinnor under 30 år. På ett år har antalet vuxit med 30 %. Den vanligaste diagnosen för de här unga kvinnorna under 30 år är psykiska besvär. I det totala antalet unga kvinnliga förtidspensionärer utgör just den här diagnosen så mycket som 70 %. Sju av tio unga kvinnor under 30 år förtidspensioneras alltså på grund av diagnosen psykiska besvär.

Orsaken till den här dramatiska ökningen under i princip de senaste tio åren av ohälsa kan man ha många bilder av. Här för vi återkommande en diskussion om det. Nu vet jag att statsrådets och hela regeringens svar

är att det i allt väsentligt handlar om arbetslivet. Där ska orsakerna sökas, och där ska åtgärderna sättas in. Arbetsgivaransvaret återkommer som ett mantra även i dagens svar på ett antal ställen.

Fru talman! Vi kristdemokrater brukar anlägga ett bredare perspektiv när vi diskuterar de här frågorna, och jag vet att Hans Karlsson känner igen det uttryck vi brukar använda. Vi säger att vi vill se till människors svårigheter att få livspusslet att gå ihop som en grundorsak till långtids-sjukskrivningar och förtidspensioner. Med det perspektivet är det inte så förvånande att det är just unga kvinnor som är överrepresenterade i statistiken. Hur arbetsgivarnas ansvar för sjuklön och rehabilitering ska kunna komma åt problemets kärna när det gäller att få ihop livspusslet är svårt att se, faktiskt. Här handlar det om hela livet, och då är naturligtvis bland annat regeringens orättvisa familjepolitik en orsak till stress och press på unga föräldrar. Dessvärre drabbar det kvinnan i familjen hårdast. Familjepolitik får jag väl debattera med någon annan i regeringen, men det hör dock till dagens debattämne. Det är ändå viktigt att komma ihåg det.

Av Riksrevisionens framställning i oktober förra året framgår det att utflödet från förtidspensionerna inte har målsatts av regeringen. Det finns ett antal mindre uppdrag till Försäkringskassan, men det finns inga konkreta mål uppsatta för hur människor ska komma tillbaka till arbete. Jag vill fråga statsrådet Hans Karlsson: Har regeringen gett upp hoppet för de här människorna, till exempel för de unga, 30-åriga kvinnorna? Varför finns det inget konkret mål om återgång till arbete? I dag kommer 0,8 % av de förtidspensionerade tillbaka till arbetslivet. Räcker det för regeringen som ambitionsnivå?

Anf. 68 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag undrar om Sven Brus kan erinra sig en interpellationsdebatt i början av 2003, då han frågade på vilket sätt jag avsåg att bredda perspektivet på åtgärderna mot ohälsan och komma till rätta med problematiken. Då måste jag ta en stund i anspråk för att ändå lite mera precis säga hur resultaten har blivit på de här två och ett halvt åren då vi har mötts här i talarstolen.

Sjukfrånvaron har minskat med 30 % sedan 2002. Det är 164 000 personer färre som är sjukskrivna i dag jämfört med 2002. Det är 80 000 färre som är långtidsjukskrivna jämfört med 2002, och de nya förtidspensionerna minskar. Det innebär att stocken kommer att börja minska 2007 och att det kommer att fortsätta så framåt. Det är ganska imponerande om jag får säga det själv, för det säger väl inte Sven Brus. Vi har lyckats ganska bra, dels genom det vi har gjort: nya och bättre rutiner och mera resurser till Försäkringskassan, avstämningsmöten, medfinansieringen och inte minst opinionsbildning. Vi har en bra samhällsdebatt där alla försöker medverka med det man kan.

Nu gör vi ytterligare en förändring, nämligen att arbetsförmedlingens verktyg får användas även för dem som är anställda. Det började gälla för några veckor sedan, den 1 januari. Vi har skapat en ekonomisk drivkraft till sjukvården så att också deras roll i processen kan förbättras. Där finns en stor potential. Vi gör, som jag nämnde i interpellationssvaret, en total genomgång av samtliga individer som är långtidsjukskrivna – vi börjar med tvåårsfallen – för att de snabbare ska komma tillbaka i arbete. Vi

undersöker individ för individ vilka rehabinsatser de behöver för att kunna ta till vara sin arbetsförmåga. Detta gäller också dem som har en tillfällig sjuk- och aktivitetsersättning. Bland dem finns de 30-åriga kvinnor som Sven Brus nämnde.

Jag kan också säga att av dem som har psykiska besvär anger 80 % att det är arbetet som är orsaken till deras psykiska besvär.

Med den åtgärds katalogen kan jag summera snart tre och ett halvt år och säga att jag gjort i stort sett allt det som jag föresatte mig för tre år sedan. Det återstår att göra en del, men vi kommer att gå i mål den här mandatperioden med en betydligt bättre situation än när vi gick in i den.

Vi kan dessutom förbättra villkoren i sjukförsäkringen. Jag kan inte undgå att titta i alliansens program, och jag måste konstatera att där inte finns en enda åtgärd riktad till dem som har förtidspension. Ni säger i programmet att det säkerligen finns många som skulle kunnat komma tillbaka om de fått rehabilitering, men någon politik för det har ni inte. Det ni diskuterar är om man ska sänka ersättningsnivåerna redan från början av mandatperioden eller vänta ett år.

Anf. 69 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att vi kan se en minskad inströmning när det gäller sjuktalet; det är riktigt. Men jag är ändå inte så kolossalt imponerad av det resultat som Hans Karlsson gör ett stort nummer av. Även om inströmningen nu är något måttligare stannar människor ändå kvar i till exempel förtidspensionering. Där har vi en nivå som man skulle kunna säga är *all time high*, 555 000.

Man kommer ur förtidspensioneringen antingen genom att gå till ålderspension eller genom att gå till arbete. De som går till arbete är 0,8 % av förtidspensionärerna, och min fråga till Hans Karlsson var om detta var en rimlig nivå för regeringen eller om de hade något annat konkret mål när det gäller återgång till arbete. Det saknar jag i regeringens program. Jag har inte kunnat hitta det någonstans.

Frågan är hur man ska gå till väga för att vända den negativa utvecklingen. Hur ska vi få ett nytt sätt att tänka? Man kan se på detta utifrån två perspektiv. Det ena är utifrån den enskildes situation och det andra utifrån arbetsmarknadens förutsättningar. För den enskilde handlar det i hög grad om att vara sedd, om det personliga stöd som varje unik situation kräver – att vara sedd och hitta en ingång i systemen. Men bara hälften av de sjukskrivna vet vem som är deras kontaktperson på Försäkringskassan. En av tio som varit sjukskriven mer än 60 dagar har genomgått en samlad rehabiliteringsinsats. Detta är både häpnadsväckande och tragiskt, särskilt när man betänker hur väl det trots allt går för den lilla grupp som haft turen att bli åtgärdade.

Vi kristdemokrater anser att fler måste få tillgång till verksam, personlig och målinriktad rehabilitering. Inte minst Riksrevisionen har pekat på bristen på en verkligt verkningsfull rehabilitering. Det sägs mycket från regeringens sida, men få av de berörda människorna ser något konkret avtryck i sina egna liv.

En viktig sak för den enskilde är att kunna bruka sin arbetsförmåga på den nivå som i varje situation är möjlig. Det skulle därför krävas större flexibilitet när det gäller graden av sjukskrivning. Försäkringskassans studier, som har rubriken *Sjukskriven i onödan?*, visar att 32 % av de

heltidssjukskrivna skulle vilja arbeta deltid med tanke på deras arbetsförmåga.

Vi kristdemokrater har bland annat föreslagit att de fasta stegen i sjukförsäkringsnivåerna ska kunna mjukas upp till ett flexiblere system för att få fler tillbaka till arbete på någon nivå, på den nivå som passar för individen. Men regeringen är en systembevarare även på det här området.

När det gäller arbetsmarknadens förutsättningar är positionerna kända. Hans Karlsson och jag har vid flera tillfällen diskuterat till exempel medfinansieringen. Det är obestridligt så att arbetsplatsen är viktig. Arbetsgivarens ansvar är stort. Konsekvenserna av den slutsatsen har för regeringens del resulterat i förslaget om medfinansiering av sjuklönen, vilket inneburit ett ytterligare hinder för de svagaste och mest utsatta, för dem som är funktionshindrade, att över huvud taget komma in på arbetsmarknaden. Har man väl hamnat i förtidspensionering är det näst intill hopplöst att komma tillbaka när arbetsgivaren ska stå för sjuklönen på det sätt som regeringen föreslår.

Statsrådet brukar gärna vilja diskutera ersättningsnivåerna, så även nu. Därför finns det anledning att påminna om att vi i det här sammanhanget faktiskt talar om 555 000 som parkerats på en ersättningsnivå på 64 %, inte bara för en begränsad del av livet utan för resten av livet. Detta måste nog sägas för att få lite balans i debatten om ersättningsnivåer.

Vad säger statsrådet till den 30-åriga småbarnsmamman som hänvisas till 64-procentsnivån inte bara under en begränsad sjukskrivningstid utan resten av livet?

Anf. 70 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Till henne säger jag att vi från och med detta år satsar mycket stora resurser på att de med tidsbegränsad förtidspension ska få stöd för att kunna ta till vara den arbetsförmåga de kanske har kvar eller kan ha återvunnit under den tid de varit förtidspensionerade.

Det är obestridligen så, Sven Brus, att med den utveckling vi har går färre in i sjukskrivning; det är en dramatisk minskning. Det i sin tur innebär att färre så småningom går in i förtidspension. Det är den viktiga delen i den långsiktigt strukturella förändring som skett. Jag vågar säga att det skett en strukturell förändring. Det har jag inte riktigt vågat säga förut.

Vi har även gjort en förändring som innebär att den som har förtidspension kommer att få den omprövad efter tre år. Detta görs för att just undersöka om personen i fråga återfått arbetsförmågan, och därmed kan vi också fänga upp vilket behov av stöd den personen kan ha för att kunna komma tillbaka till arbetet.

Jag har läst alliansens förslag, som just handlar om rehabilitering för återgång till arbete, och inte hittar jag något stort nytänkande i det. Där finns förvånansvärt lite med tanke på hur mycket ni bullrat om att regeringens politik inte lyckas. Jag hade väntat mig betydligt mycket mer.

Det finns en tydlig skillnad, Sven Brus, mellan ert och vårt synsätt. På några områden tänker vi ganska lika, det måste man säga, men den stora skillnaden är att ni flyttar ansvaret från arbetsgivaren till samhället. Det är den principiella, och möjligen också den ideologiska, skillnaden

mellan ert sätt att resonera och vår politik. Jag tror att det är viktigt att framhålla att den skillnaden är väldigt tydlig.

Ja, det är många som är förtidspensionerade – alldeles för många. Det beror på många och långa sjukskrivningar – alldeles för långa sjukskrivningar under lång tid. Det är resultatet av detta som vi ser i den stora mängd människor som är förtidspensionerade; det är det ingen som helst tvekan om. De har också en ersättning som inte är alldeles enkel att leva på; det ska mycket villigt erkännas.

Ditt problem, Sven Brus, är att du ska regera tillsammans med bröder och systrar som ytterligare vill försämra den nivån. Det är skillnaden mellan dig och mig i det avseendet. Även om Sven Brus vill annat är jag rädd att den borgerliga allianspolitiken tenderar att bli mer och mer av moderat högerpolitik. Men jag hoppas att jag har fel.

Anf. 71 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Nu syftar den här interpellationsdebatten till att recensera regeringens ambitioner på detta område. Jag har en minut och 50 sekunder på mig, och det räcker inte för att gå igenom alliansens politik. När det gäller denna handlar det dock nog om vilka glasögon man läser med, och vi kanske inte riktigt har samma glasögon i det avseendet. Men låt oss gärna ta den diskussionen vid något annat tillfälle.

Frågan är vilka ambitioner regeringen har. Jag frågade i början om regeringen har satt upp något konkret mål för utflöde ur förtidspension och återgång till arbete. Jag frågade Hans Karlsson om det räcker med dessa 0,8 %, men jag fick inget riktigt svar på det. Jag förutsätter dock att det inte räcker med 0,8 % utan att det finns en högre ambitionsnivå.

Jag vill minnas att också Riksrevisionen undrade lite över varför inte regeringen har målsatt just denna ambition. Det skulle vara intressant att höra om det finns några tankar på att klä den i konkreta mål. Jag vet att Försäkringskassan diskuterar att man skulle kunna ha ambitionen att tredubbla återgången till arbetslivet. I stället för de 4 000–5 000 personer som i dag kommer tillbaka skulle man kunna komma upp i 15 000. Det är fortfarande en mycket måttlig ambitionsnivå. Tycker statsrådet att detta kan vara en rimlig utfästelse att börja med nu för att sedan kanske kunna höja ribban längre fram? Det skulle vara intressant att höra.

I övrigt tackar jag för denna debatt. Jag kan nog lova att återkomma.

Anf. 72 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Ja, det kan man diskutera – om vi skulle ha målsatt också minskningen av förtidspensioneringarna. Vi valde att inte göra det utan att i stället formulera en ”broms” så att det inte skulle framstå som att vi manipulerade minskningen av sjukfrånvaron. Att det där hade kunnat uttryckas betydligt mer ambitiöst har jag inga som helst svårigheter att hålla med om. Det där får vi väl återkomma till.

Jag är ändå rätt tillfreds med både den utveckling och framför allt de prognoser vi kan se när det gäller förtidspensioneringarna. Det kommer fortsättningsvis att ske en successiv minskning av nya fall. Jag kan hålla med om att det är på detta som fokus så här långt har legat när det gäller ansträngningarna för att bryta utvecklingen.

Jag är inte nöjd med nivån när det gäller återgången i arbete från förtidspensioneringar. Så långt ska jag ge Sven Brus *credit* för den debatten.

Nu ser vi att också det totala ohälsotalet minskar, men det är ingen tvekan om att fler än i dag behöver kunna komma tillbaka från sin förtidspensionering. Framför allt är det viktigt att man inte kommer in i förtidspensionering och fastnar där. Man ska också kunna komma tillbaka.

Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2005/06:183 om deltidssjukskrivning för studenter

Anf. 73 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Torsten Lindström har frågat socialminister Berit Andnor vad hon avser att göra för att införa möjligheten att kombinera deltidssjukskrivning med studier. Torsten Lindström har också frågat Berit Andnor vilket av Försäkringskassans förslag som hon ser som mest angeläget att genomföra, hur hon ställer sig till förslagen i CSN:s bilaga samt när ett förslag kommer att presenteras för riksdagen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågor om deltidssjukskrivning för studenter.

Inledningsvis vill jag lyfta fram att regeringen anser att frågan om deltidssjukskrivning i kombination med studier är viktig och att det är angeläget att arbeta vidare i frågan då regeringen gjort en bedömning att möjligheterna till denna kombination bör kunna förbättras.

Det är riktigt att det i dag inte är möjligt att kombinera partiell sjukskrivning med deltidstudier som finansieras med statligt stöd.

Denna kombination omöjliggörs av att den sjukpenninggrundande inkomsten, SGI:n, är vilande under den tid studierna bedrivs och kan aktiveras först när studierna avslutas eller om studierna avbryts helt.

Sjukpenning baserad på den vilande SGI:n kan därför inte lämnas samtidigt som studier pågår, oavsett omfattning av dessa.

Frågan om deltidssjukskrivning i kombination med studier har analyserats i olika sammanhang, bland annat i Utredningen om skyddstider för sjukpenninggrundande inkomst, SGI-utredningen, vars slutbetänkande låg till grund för proposition 2004/05:108 *Vissa frågor om sjukpenninggrundande inkomst och livränta* som lades fram i mars 2005.

I propositionen anger regeringen att möjligheterna att kombinera deltidssjukskrivning med studier bör förbättras men att den närmare utformningen av bestämmelserna och administrationen av dessa bör övervägas innan ett sådant förslag genomförs. Även kontrollmöjligheterna uppges behöva ses över innan regeringen kan ta ställning.

I linje med vad som anges i propositionen har regeringen under sommaren 2004 lämnat Försäkringskassan i uppdrag att, i samverkan med Centrala studiestödsnämnden, identifiera och lämna förslag på nödvändiga regeländringar som krävs vid ett eventuellt införande av möjligheten att kombinera partiell sjukskrivning med sjukpenning och studier finansierade med statliga medel. Uppdraget har redovisats till regeringen i höstas, den 30 november 2005, och den inkomna rapporten är nu ute på remiss.

Remissvaren ska inkomma senast den 31 mars varefter jag avser att ta ställning till om och eventuellt hur ett system för partiell sjukskrivning i kombination med studier finansierade med statliga medel skulle kunna konstrueras. Mot bakgrund av detta kan jag i nuläget inte ta ställning till de förslag som presenteras i rapporten eller dess bilaga utan att först ha tagit del av remissinstansernas synpunkter.

Ambitionen är att ett förslag ska presenteras för riksdagen så snart som möjligt efter att regeringen tagit ställning till om deltidssjukskrivning och studier kan kombineras på ett mera flexibelt sätt, givet att regeringens bedömning är att detta låter sig göras.

Anf. 74 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Inledningsvis vill jag tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Vi lever i allt högre grad i ett kunskapssamhälle. Då gäller det att det finns ett fungerande studiestöd som ger människor tillfälle att lära, vara aktiva och vara delaktiga. Studenterna har också glädjande nog gått från att vara en homogen grupp till att bli en alltmer heterogen grupp. Det finns en stor spridning i hur studenternas livssituation ser ut – unga, äldre; utan barn, med barn; singlar, par; rika, fattiga. Över hälften av studenterna är äldre än 25 år, och många har barn. Det är hög tid att skapa ett system som ger trygghet och möjlighet för alla att studera och utvecklas i kunskapssamhället.

Så är det inte i dag. I dag faller alldeles för många mellan stolarna eftersom trygghetssystemen inte är anpassade efter studenterna. Studenter får inte ta del av socialförsäkringssystemen på samma villkor som andra samhällsmedborgare.

I dag går det inte att vara sjukskriven på deltid för en student, detta trots att studier i mer begränsad omfattning kan vara den bästa chansen för en student som blivit sjuk att komma tillbaka. Det är rimligt att anta att det för många studenter som drabbas av sjukdom vore en bra lösning att kunna studera på deltid som en del av sin rehabiliteringsprocess.

De positiva effekterna för samhället och den enskilde är uppenbara om förutsättningarna för att kombinera studier med sjukskrivning på deltid införs. Så länge man inte gör det förlorar man också möjligheten till omskolning som en del av rehabiliteringen, men också en möjlighet för studenter som drabbas av ohälsa att fortsätta studierna i reducerad takt. Det behövs helt enkelt mjukare gränser mellan systemen så att en student kan komma igen så snart som möjligt. Att passivisera, vilket ett stelbent fasthållande av enbart en heltidssjukskrivning innebär, kan inte vara rätt väg att gå.

Frågan om att möjliggöra deltidssjukskrivning för studenter har varit aktuell länge. Kristdemokraterna har upprepade gånger under årens lopp motionerat om detta. I december 2003 presenterades den studiesociala utredning som tog upp dessa frågor, och kravet på möjligheten att kombinera deltidssjukskrivning med deltidsstudier restes av oppositionen både då och redan under föregående mandatperiod.

Majoriteten i riksdagen verkar nu vara på väg att svänga. Efter att ha diskuterat den här frågan med olika statsråd måste jag tillstå att Hans Karlssons svar glädjande nog är det mest lovande hittills. Det har tidigare funnits ministrar i hans regering som stått här och påstått att det här inte

skulle vara något problem alls. Då är ju Hans Karlssons insikt ett välkommet steg i rätt riktning.

Förra året uttalade också riksdagen och underströk vikten av att den här frågan så snart som möjligt får en lösning, inte minst ur rehabiliteringssynpunkt. Riksdagen uttryckte att ett förslag om en regelförändring bör lämnas så snart som möjligt. Detta skedde den 11 maj förra året. Trots detta har ännu inget förslag lagts av regeringen på riksdagens bord.

Fru talman! Nästa fråga jag vill ställa till Hans Karlsson gäller bekymret med tidsaspekten. Att det nu låter det som om Hans Karlsson skulle vara positiv är lovande. Men det räcker inte. Den konkreta frågan blir naturligtvis om vi kan räkna med att det här genomförs denna vår, eller kommer frågan även fortsättningsvis att segdras i den socialdemokratiska långbänken, trots att det nu finns ett förslag att följa?

Anf. 75 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag är rädd, Torsten Lindström, att vi kanske inte kommer så väldigt långt i den här frågan i denna debatt. Jag börjar med tidsaspekten, och man måste invänta remissvaren. Det är ändå rimligt. Det kommer att ta en stund för regeringen att fundera igenom vad som behöver göras och i så fall hur man ska göra förändringarna.

Behovet av att göra den här förändringen är ganska lättargumenterat. Det tycker jag själv. Jag har fokus på att ta till vara arbetsförmågan, rehabilitera tillbaka. Vi förordar deltidssjukskrivning, och det kommer att i högre grad bli nödvändigt för människor att få mer hjälp att ställa om, gå från ett gammalt arbete, som man kanske inte kan komma tillbaka till, till ett nytt arbete. Det där har jag inga svårigheter att argumentera för. Jag ser fördelarna väldigt tydligt.

Det jag däremot är mer osäker på för egen del just nu är om det finns nackdelar. Hur ser i så fall de ut och vad kan man göra för att eliminera eventuella nackdelar? Hur skapar man administrativa system? Hur skapar man kontrollfunktioner som är relevanta när det gäller den studerandestruktur som finns? Det är något annat än en arbetsplats, trots allt. Det där vill jag titta närmare på och tänka igenom.

Torsten Lindström har tolkat mig alldeles rätt. Jag har ett positivt anslag i den här frågan. Så är det. Sedan får vi se om vi också kan gå i mål med den så småningom.

Anf. 76 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag hoppas att vi går i mål med den här frågan. Men jag blir faktiskt lite bekymrad. Hans Karlsson uttryckte det väl. Han sade att det kommer att ta en stund för regeringen.

Jag undrar om inte det kommer att kunna klassificera sig i tävlingen *The understatement of the year*. Det är just "en stund" som det har tagit för den socialdemokratiska regeringen att titta på den här frågan, år in och år ut. Det är därför som jag kommer tillbaka till den om och om igen. Den här frågan behöver lösas så att människor får plats i de välfärdssystem som finns, så att människor slipper falla mellan stolarna i de olika systemen.

Det har under årens lopp kommit olika svar från olika socialdemokratiska ministrar. Så sent som den 16 november 2004, det vill säga för ett drygt år sedan, sade Hans Karlssons statsrådskollega Lena Hallengren i

en interpellationsdebatt med mig här i riksdagen: När det gäller frågan om att kombinera deltidsstudier med deltidssjukskrivning är mitt svar att det är en fråga som ses över. Ett livslångt lärande är naturligtvis någonting som inte minst gäller människor som är sjukskrivna men som är förmögna att arbeta eller studera på deltid.

Det är ungefär det svar som Hans Karlsson kommer med också i dag. Skillnaden är att nu har riksdagen uttryckt att den här frågan måste lösas. Tack och lov att riksdagen har uttryckt detta! Det har också kommit ett förslag från Försäkringskassan och Centrala studiestödsnämnden strax före jul som nu är ute på remiss, som Hans Karlsson nämner. Där finns det en modell för att hitta en lösning på det här problemet.

Då är frågan hur lång den där stunden ytterligare kommer att bli. Hans Karlsson får finna sig i att jag faktiskt befarar att den här frågan kommer att dra ut ännu längre på tiden, att den här långbanken blir ännu längre. Frågan blir onekligen om vi måste vänta på ett regeringsskifte för att den till slut ska kunna lösas ordentligt så att alla människor, också studenterna, får plats i välfärdssystemen.

Hans Karlsson får bli lite mer precis och faktiskt också ge ett konkret svar. Tror han att det kommer att bli en lösning nu eller kommer det här att läggas på högen av sådant som ska ske nästa period, därför att den regering som har haft så många år på sig inte har bemödat sig tillräckligt om att lösa problemen när den hade chansen?

Anf. 77 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag vet inte om Torsten Lindström har anledning att klaga på mitt tempo i den här frågan. Vi skriver den 24 januari. Den 30 november kom förslaget. Det är ute på remiss. Före den 31 mars blir det ingenting.

Sedan har väl ändå Torsten Lindström respekt för att arbetet måste beredas i Regeringskansliet. Så går det väl alltid till. Det är den stunden som behövs.

Men jag har inte här och nu sagt att det kommer ett förslag. Jag säger att jag har väldigt lätt för att se fördelarna, och jag har lust att verkligen göra den här förändringen. Men jag vill bli klar över om det finns skäl att titta på nackdelarna och om de av något skäl skulle överväga fördelarna. Det vill jag återkomma till. Den beredningen kommer vi att ta oss för med.

Därmed tror jag att vi har tömt ut det som går att tömma ur den här debatten i dag, så jag får tacka dig för den.

Anf. 78 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Då fick vi ytterligare lite mer att gå på. Statsrådet har lust. Det lovar också det gott.

Samtidigt är Hans Karlsson, som sagt var, en del av det socialdemokratiska kollektiv som utgör regeringsmakten och som haft så många chanser på sig att ta tag i den här frågan. Men man har faktiskt gått från att förneka att problemet finns till att medge att problemet eventuellt finns och att det ska utredas och beredas till att så småningom, härtill nödd och tvungen, höll jag på att säga för att citera biskop Brask, låta en utredning titta på frågan. Nu finns det ett utredningsförslag som ska remissas.

Det har tagit tid. Det riskerar att ta ytterligare tid, eftersom vi inte får något riktigt klart besked om det här över huvud taget kommer att åtgärdas om den nuvarande regeringen får fortsätta.

Jag ser naturligtvis också risken att det är frestande för Hans Karlsson att i riksdagen i dag uttrycka sig i positiva ordalag och så kanske det inte blir så oerhört mycket mer. Vi har som sagt var väldigt dåliga erfarenheter av den socialdemokratiska regeringen i den här frågan och i en hel del andra studentfrågor.

Fru talman! Kristdemokraterna fortsätter sitt engagemang för att frågan ska lösas. Jag hoppas att Hans Karlsson har varit allvarsam med sina ord i dag och att frågan kommer att få en lösning om han sitter kvar. I annat fall kan studenterna vänta sig att frågan kommer att bli löst vid ett förhoppningsvis regeringsskifte under hösten.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2005/06:164 om nationella handikappolagens mål

Anf. 79 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Erik Ullenhag har frågat mig vad jag avser att göra för att målen i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken ska nås till 2010, och om de inte nås vilka åtgärder jag avser att vidta för att riksdagen ska upphäva målen eller sätta upp nya.

Jag vill inledningsvis betona att de mål som har satts upp i nationella handlingsplanen för handikappolitiken ligger fast. Om detta ska inget tvivel råda. Det finns dock flera olika mål i handlingsplanen. Vi har först de nationella målen för handikappolitiken. De handlar om att samhället ska utformas så att alla blir fullt delaktiga och att jämlikhet i levnadsvillkor uppnås. Vi ska uppnå en samhällsgemenskap med mångfald som grund. För att uppnå dessa mål krävs ett långsiktigt och metodiskt arbete.

I handlingsplanen finns två tydliga mål för tillgängligheten som ska vara uppfyllda till år 2010. Kollektivtrafiken är ett av dessa mål. Här har trafikverken och Rikstrafiken lämnat förslag på åtgärder som krävs för att målet ska uppfyllas. Regeringen avser att presentera en transportpolitisk proposition i vår, och jag kan därför inte föregripa den. Det andra målet är att enkelt avhjälpna hinder i lokaler dit allmänheten har tillträde och allmänna platser ska vara åtgärdade senast 2010. Detta finns sedan 2001 som krav i plan- och bygglagen. 2004 gav regeringen Boverket i uppdrag att följa upp arbetet med att åtgärda enkelt avhjälpna hinder. I uppföljningen gör Boverket bedömningen att lagstiftningen underlättar och påskyndar arbetet med anpassning av miljön för de grupper som är berörda, men att många fastighetsägare fortfarande inte känner till de krav som faktiskt gäller. Därför har regeringen i regleringsbrevet för 2006 givit Boverket i uppdrag att fortsätta informationsinsatserna i syfte att öka kännedomen hos fastighetsägare och andra viktiga aktörer om reglerna för undanröjande av enkelt avhjälpna hinder för förbättrad tillgänglighet. Länsstyrelserna har även fått i uppdrag att öka tillsynen av enkelt avhjälpna hinder. Boverket har lämnat ytterligare ett antal förslag

på åtgärder för att förbättra tillgängligheten, och de bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Ett av de viktigaste syftena med handlingsplanen är att det handikappolitiska arbetet tydligt ska inriktas på att ta bort de hinder som finns för funktionshindrades fulla delaktighet i samhället. Det handlar om ett brett arbetssätt. Ett särskilt ansvar har de 14 myndigheter som har utsetts till att vara sektorsmyndigheter att aktivt arbeta för att de handikappolitiska målen uppfylls inom sin sektor.

Staten ska vara ett föredöme. Därför har vi krav på myndigheterna att de ska ta fram handlingsplaner för att göra sina lokaler, verksamhet och information tillgängliga för personer med funktionshinder. Handikappombudsmannen har haft i uppdrag att stödja och följa upp myndigheternas arbete. Efter tre utvärderingar har andelen myndigheter som tagit fram handlingsplaner stigit. Men regeringen har bedömt att arbetet har gått för långsamt. Därför har regeringen i regleringsbrevet för 2006 skärpt kraven på att ta fram handlingsplaner.

För att stärka samordningen och genomförandet av handikappolitiken har Myndigheten för handikappolitisk samordning, Handisam, inrättats från den 1 januari 2006. Myndighetens huvuduppgift blir att främja ett strategiskt och effektivt genomförande av den nationella handikappolitiken på såväl kort som lång sikt.

Regeringen kommer i slutet av mars att presentera en uppföljning av hur arbetet med handlingsplanen har gått de senaste tre åren.

Anf. 80 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Det slagord som lanserades på Andnors partis kongress, som Göran Persson gärna upprepar och som vi uppenbarligen kommer att få höra gång efter annan fram till valdagen är följande: ”Alla ska vara med. Så enkelt är det.”

Det här är intressant eftersom Socialdemokraterna har styrt Sverige i snart tolv år. Är alla i Sverige med? Vad gäller funktionshindrade i Sverige är det alldeles uppenbart inte så. Verkligheten är att väldigt många stängs ute från arbetslivet. Vi tar inte till vara den kraft och den kompetens som finns hos människor i funktionshinder. Verkligheten för funktionshindrade i Sverige – varje dag – är att de handikappas enbart därför att vi inte har klarat att göra samhället tillgängligt. Det handlar om den som inte kan ta bussen i Borås eller Skövde. Det handlar om den som inte kommer in på restaurangen. Det handlar om att människor inte blir delaktiga i samhället på grund av bristande tillgänglighet.

Många funktionshindrade utsätts för omgivningens fördomar. En levnadsundersökning har visat att en av tio utsätts för tillmälen, hot eller att människor drivits med dem enbart på grund av funktionshindret under det senaste året.

Vad har regeringen gjort under åren sedan man tog över Socialdepartementet efter Bengt Westerberg och Bo Könberg? Man har genomfört en rad försämringar av lagen om stöd och service. Den är den kanske enskilt största frihetsreform som har genomförts i det här landet för funktionshindrade. Ska sanningen fram är det ganska tyst och tomt från regeringens sida. Det är tyst i meningen att frågorna inte lyfts fram i debatten. Jämförelsen med dagens socialdemokratiska regering och när Folkpartiet styrde Socialdepartementet utfaller inte till regeringens för-

del. Det är tomt i meningen att det görs ganska lite. I och för sig kom handlingsplanen i maj 2000. Då gillade Göran Persson att vara med. Han brukar gilla att vara med och presentera planer, men sedan kommer nya projekt upp i huvudet med någon annan fiffig slogan.

Handlingsplanen *Från patient till medborgare* är i och för sig bra. Men vad har hänt med den? Det är intressant att ministern i sitt svar tog upp att staten ska vara ett föredöme och att myndigheter ska ta fram planer för att göra sina verksamheter tillgängliga. Människor med funktionshinder ska kunna jobba på Räddningsverket, Säpo eller polisen – över huvud taget i statlig tjänst. Hon visar också att Handikappombudsmannens granskning har visat att andelen myndigheter som har dessa planer ökar. Det låter jättepositivt.

En myndighet som har svarat till Handikappombudsmannen att man har en plan för att se till att myndigheten blir tillgänglig är en av våra större myndigheter i Sverige, nämligen Regeringskansliet med 4 500 anställda. Det låter också jättebra. Problemet är att regeringen som ytterst ansvarig för Regeringskansliet har givit fel uppgift till Handikappombudsmannen. Det finns ingen plan för att göra Regeringskansliet tillgängligt. Man har sagt så till Handikappombudsmannen, men så är det inte. Den signalen, Berit Andnor, är oerhört tydlig i hela samhället. Den är oerhört tydlig till alla andra statliga myndigheter, nämligen att man kan skicka in ett svar på att planen finns – men den finns egentligen inte.

Bosse Ringholm var här och debatterade i kammaren. Han tyckte uppenbarligen inte att det var speciellt viktigt. Han kallade den för ett styrdokument som det går att vifta med men som kanske egentligen inte behövs.

Bakgrunden till den här interpellationen är att Berit Andnor enligt uppgifter i nättidskriften *Stiletten* på ett ABF-möte den 5 oktober ska ha sagt att regeringen inte tror – i alla fall inte Berit Andnor – att man kommer att nå målen om kollektivtrafiken och att enkelt avhjälpta hinder ska försvinna fram till 2010.

Jag har två konkreta frågor som jag skulle vilja få ett tydligt svar på från Berit Andnor. Är ministern felciterad från mötet den 5 oktober på ABF? Vad har socialministern för åsikt om att Regeringskansliet inte har haft handlingsplanen men har påstått till Handikappombudsmannen att den finns?

Anf. 81 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att citera Franklin D. Roosevelt, president i Amerika på 1930- och 1940-talen. Han sade att en demokratisk kvalitet mäts genom majoritetens sätt att behandla minoriteter.

Nu är det ingen liten minoritet i Sverige som är funktionshindrad. Det är närmare 1,3 miljoner. De ser verkligen fram emot ett samhälle tillgängligt för alla.

Det är inte bra som det är i dag. I undersökningar av funktionshindrades levnadsvillkor hör vi hur många upplever ohälsa och utanförskap. Färre funktionshindrade arbetar än svenskar i allmänhet. Här är det i och för sig glädjande att regeringen har lyssnat på Centerpartiet och höjt lönebidragen, men samtidigt har bidragen till arbetsplatsanpassning och personligt biträde varit oförändrade i tio år. Jag vet att det inte är mi-

nisterns ansvarsområde, men ministern kanske ändå har några åsikter om hur man skulle kunna få fler funktionshindrade i arbete.

Det är också otillgängligheten i det offentliga rummet, som är omfattande, och att tillgången på hjälpmedel är starkt begränsad. Jag ska ta några exempel på detta.

Vi har de döva, och en skriande brist på tolkar gör att många avstår från att beställa tolk därför att de vet att de inte får någon.

Vi har de synskadade, där tre fjärdedelar är beroende av någon anhörig eller bekant för att klara sitt vardagsliv. Endast en fjärdedel får hjälp av kommunen.

Vi har de rörelsehindrade, som har svårt att besöka myndigheter och institutioner.

Vi vet också att samhället har blivit mer komplicerat och automatiserat, och det blir då självklart bekymmer när man ska kommunicera med maskiner i stället för människor. Vi har bankomater, biljettautomater och automater för återvinning, för att ta bara några exempel.

Jag tycker att tillgängligheten till olika servicemaskiner måste förbättras, liksom kontakten mellan politiska beslutsfattare och de företag som tillverkar och placerar ut alla dessa serviceautomater. Här behövs allmänna riktlinjer för tillgängligheten. Jag undrar om inte ministern skulle kunna utfärda dessa riktlinjer även före år 2010.

Så har vi också detta självklara för oss människor att vi ska kunna se oss omkring i Sverige – Sverige är fantastiskt. Här finns mycket att göra när det gäller tillgänglighetsfrågor. Vi kan jämföra med Danmark, där man har 1 600 handikappcertifierade besöksmål att välja mellan. I Sverige finns bara drygt ett hundratal. Jag undrar om ministern har några tankar om hur man skulle kunna förbättra tillgängligheten till alla de resmål som vi icke-handikappade har tillgång till.

Anf. 82 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag tycker inledningsvis att det är väldigt viktigt att klara ut vilken som är statsrådets faktiska bedömning av om de handikappmål som har satts upp för år 2010 kommer att nås. I det skriftliga svar vi har fått i kväll skriver statsrådet att ”arbetet har gått för långsamt”. Ska det tolkas som att målen inte kommer att nås, eller vad betyder orden egentligen?

När målen sattes skapades det väldigt stora förväntningar – funktionshindrades möjligheter skulle nu radikalt förbättras på tio år. Det gäller att svara upp mot dessa förväntningar. Det gäller inte bara statsrådet och den sittande vänsterregeringen, utan alla som ställde upp på beslutet år 2000 har naturligtvis mycket trovärdighet satt på spel. Det gäller att vi alla tillsammans gör allt vi kan för att de här målen ska nås.

Därför är det väldigt viktigt att statsrådet talar klarspråk – att säga som det är ju grunden för att vi ska kunna ha en trovärdig dialog med dem som det gäller, de funktionshindrade, som behöver få bättre möjligheter i Sverige.

Kommer målen att nås, enligt statsrådets bedömning? Säg då det i klartext! Om de inte ska nås 2010, enligt statsrådets bedömning, säg då det i klartext!

Jag har också reagerat, precis som interpellanten Erik Ullenhag, på tidskriften Stiletens skildring av den här debatten den 5 oktober förra

året. De skriver tydligt i texten i tidningen att statsrådets bedömning är att målen inte kommer att nås. Det är lite grann av en ge-upp-stämning som förmedlas via tidningens referat från debatten. Den där höstdiskussionen är naturligtvis ett svar från statsrådet.

Men texten i dagens svar är inte heller särskilt klagande. Det är ungefär som när socialutskottet senast debatterade den nationella handikapplanen, då det gavs tämligen luddiga besked från Vänsterns sida. Man trodde, hoppades och sade att det måste gå – det var den typen av svar.

I svaret nu är statsrådet undvikande. Angående trafiken sägs det att trafikverken och Rikstrafiken har lämnat förslag på åtgärder som krävs för att målet ska uppfyllas. Det uttrycks på något sätt vad som fordras för att vi ska nå målet. Men statsrådet lämnar inte besked nu, utan det ska komma en trafikpolitisk proposition sedan. Därmed får vi väl, underförstått, se då.

Angående att enkelt avhjälpa hinder, som är det andra stora och viktiga målet, berättar statsrådet att många fastighetsägare inte ens känner till de krav som gäller om detta. Då är vi alltså inne på det sjätte året efter det att vi tog beslut om den nationella handikapplanen.

Saker bereds, och sedan landar svaret i att i mars presenteras en uppföljning. Men vi får alltså inget konkret besked om vilken som är statsrådets bedömning: Kommer målen att nås eller inte? Jag tycker att det är oerhört viktigt, för dem det gäller och för den politiska debattens trovärdighet på det här området, att vi får klara besked.

Anf. 83 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Alla ska med. Så enkelt är det. Så riktigt är det uppfattat, Erik Ullenhag. Det är det som det handlar om. Det är utifrån den devisen som vi socialdemokrater formar vår politik och bedriver den i praktisk handling. Det är inget slagord. Det är innehållet i den som är det väsentliga. Det är utifrån den devisen som vi arbetar. Alla ska med. Så enkelt är det. Det är outslitligt, liksom de värderingar som detta bygger på. Det handlar om jämlikhet, det handlar om solidaritet och det handlar om rättvisa. Det är inget slagord. Det är ingen slogan.

Erik Ullenhag! Är det på det sättet som Folkpartiet formulerar sin politik nuförtiden, utifrån slagord och en slogan? Är det bara yta? Var är innehållet? Var är de socialliberala tankarna, som tidigare har varit vägledande för Folkpartiets arbete? De har ju varit så viktiga och har varit ett stöd i arbetet för att skapa ett samhälle där man inte slår ut människor, där man arbetar för att se till att skapa delaktighet och jämlikhet, där alla ska vara med, där alla har en plats. Var är alliansens politik? Var är Folkpartiets bidrag i detta?

Jag lyssnade till den grupp som har hand om handikappolitiken och de förslag som man lämnade från den gruppen. Det var tomt och det var innehållslöst. Tyvärr var det dessutom byggt på okunskap och dålig kunskap om vilka beslut som har fattats i denna riksdag.

Vi socialdemokrater arbetar för att skapa ett samhälle som är till för alla. Det gör vi inom en rad olika sektorer. När det gäller handikappolitiken är det naturligtvis väldigt viktigt att ansvaret för den tas av dem som också har möjligheten att genomföra förändringar. Det innebär att det är den ansvariga ministern för infrastrukturen som ska komma till riksdagen med åtgärder som förbättrar tillgängligheten inom det transportpolitiska

området, och det är inom det området som den typen av frågor ska diskuteras.

På samma sätt är det inom alla andra politikområden. Det är en väldigt viktig princip, som vi har arbetat och arbetar utifrån.

Jag kommer att återkomma till riksdagen i mars månad med en avstämning av vad vi har gjort och vilka framsteg som har gjorts när det gäller det handikappolitiska arbetet. De mål som vi har satt upp gäller. Om detta ska det inte råda någon tvekan.

Om man gör sina bedömningar och sina interpellationer utifrån artiklar som kanske inte alltid är korrekt återgivna från det sammanhang där man har varit anser jag att man gör sig skyldig till en felbedömning av hur vi arbetar med de handikappolitiska frågorna. Vad är, Erik Ullenhag, er politik inom det handikappolitiska området?

Anf. 84 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Tack ministern för frågan! Vår politik för att se till att lyfta fram funktionshindrades situation i Sverige är mycket tydlig. Alltsedan den nationella handlingsplanen för ökad tillgänglighet antogs har Folkpartiet sagt att målen är bra, men ni kommer inte att lyckas i fall ni inte anslår medel. Alltsedan den nationella handlingsplanen antogs har Folkpartiet i sina budgetalternativ anslagit medel för att stimulera fram tillgänglighet. Vi anslår en halv miljard per år för att se till att det blir verklighet av orden i handlingsplanen. Det kostar. Det kostar från annat, men det kostar av den anledningen att för oss är det självklart att vara en röst för de människor som inte har stora starka organisationer som LO bakom sig, som inte har människor från LO-borgen som kilar över till Regeringskansliet och lämnar in beställningar.

Varför tror vi att det behövs pengar? Vi kan ta ett exempel. Dagens Samhälle gjorde en granskning som pekade på vad man hade gjort i Helsingborg. Där har man gjort något åt tillgängligheten. Man har gjort en punktinsats i en stadsdel, Stattena, för att ta bort enkelt avhjälpna hinder. Så gjorde man en analys av det i Helsingborg och kom fram till att det blivit för dyrt för kommunen så man kommer inte att kunna fortsätta för att uppnå handlingsplanen. Vi har sagt att där behövs det resurser.

Vad gör vi mer från Folkpartiets sida? Vi lägger fram förslag om att se till att återställa LSS, den lagstiftning som betyder så oerhört mycket för friheten för människor som annars skulle ha mycket liten frihet, den lagstiftning som din regering har sett till att försämra sedan ni kom till makten. Vi vill förstatliga ansvaret för LSS för att se till att finansieringsprincipen håller ihop och att LSS inte ställs mot andra kommunalt viktiga och angelägna åtgärder. Det kostar också. Det handlar om en prioritering. Är det värt att prioritera budgetutrymme för de människor som har det allra svårast?

Jag kan räkna upp ett antal andra saker som vi gör för funktionshindrade. Vi vill se till att få en diskrimineringslagstiftning som säger att precis som den som stängs ute på grund av utländsk härkomst eller sexuell läggning ska den som inte kan ta sig in på en restaurang eller på ett hotell kunna stämma för diskriminering om det hade handlat om enkelt avhjälpna hinder. Det ger effekt, en morot i form av medel och en skärpt lagstiftning för att man ska kunna se det som diskriminering. Det kan öka tillgängligheten.

Prot. 2005/06:60
24 januari

Svar på
interpellationer

Vi har, fru talman, en annan syn än Socialdemokraterna på personer med funktionshinder. Det är centralt att se till att dessa människor tas till vara i arbetslivet, att se till att människor kan få ett arbete och bidra. I ett par artiklar jag har läst av Berit Andnor får man intrycket att det enda intressanta för människor med funktionshinder är bidragen. Det nämns inte något om sysselsättningen.

Din kollega i regeringen, finansminister Pär Nuder, tillsatte nyligen en delegation för att se till att höja sysselsättningen i samhället. De funktionshindrade var inte med. Det är en rejäl olikhet mot era partikamrater i Storbritannien och Tony Blair som säger att en av de viktiga sakerna för tillväxt är att se till att även människor med funktionshinder kommer in i samhället.

Jag hoppas att jag har gett ett antal konkreta svar till Berit Andnor. Vi för ingen slagordspolitik, Berit Andnor. När ni säger att alla ska med – och det låter bra – måste ni komma ihåg att ni bär ansvaret för den verklighet som finns i dag. Ni bär ansvaret för de funktionshindrade som i dag inte kan få ett arbete. Ni bär ansvaret för ett regeringskansli som tydligt har visat att det inte var så viktigt med handlingsplanen. Jag tycker, Berit Andnor, att det är erbarmligt pinsamt att ni har vilselett Handikappombudsmannen när det gäller om det finns en plan på Regeringskansliet eller inte. Jag skulle, Berit Andnor, vilja ha en kommentar till det. Vad säger du om det? Jag skulle också vilja ha en kommentar till om det var felciterat på ABF-mötet eller om den journalist som vi från Folkpartiet har talat med som säger att du sade precis det – vi kommer inte att nå målen – ljuger.

Anf. 85 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Det är bra att ministern har tagit del av alliansens förslag till handikappolitik. Där finns många goda tankar, till exempel att vi ska stötta de funktionshindrade som vill starta och driva företag. Regeringen har inte gjort så mycket på det området.

Jag tycker att ministern har en övertro på myndigheternas möjligheter att förbättra tillgängligheten i samhället, och också en övertro på att det är andra ministrar som ska göra så mycket. Det är ju ändå ministrarnas sak att ordna så att det blir bättre för de döva, de hörselskadade och de rörelsehindrade. Hur ska en miljon människor som lever med någon form av funktionshinder få samma möjligheter till en tillvaro som övriga invånare har? Här finns oerhört mycket att göra, även innan år 2010. Jag tycker att det är dags att lyfta fram de skarpa förslagen. Jag tycker att det nu är dags att sätta blåslampa på de myndigheter som ska jobba så att vi får det tillgängliga samhället. Det är oerhört viktigt om vi står bakom tanken om alla människors lika värde.

Anf. 86 ULRİK LINDGREN (kd):

Fru talman! Målen gäller, är statsrådets besked, det vill säga inte de tidigare bedömningarna och tydligen inte heller Stilettens skildring av debatten den 5 oktober. Den gäller inte heller, där det tydligt är citerat att statsrådet säger att man inte kommer att hinna angående år 2010. Målen gäller.

Det gäller att återkomma med substans. Det enda beskedet i dag egentligen är att regeringen ska återkomma i mars med en redovisning.

Mer har inte Berit Andnor att berätta i dag för alla funktionshindrade angående målen 2010 än att man återkommer i mars, det vill säga om en månad. En månad före finns det tydligen inget att säga om hur väl målen kommer att vara uppfyllda till år 2010.

Vi kan alla lite anekdotiskt berätta om lite ljuspunkter hemifrån den egna byn, om att Falu rådhus exempelvis nu är renoverat och omgjort så att det är handikappanpassat trots att det är flera hundra år gammalt och tämligen omöjligt att handikappanpassa. Men det är bara anekdotiskt. Det finns inget systematiskt arbete i Sverige som visar att vi är där 2010, i synnerhet som vi vet att det har gått sex år av planperioden 2000–2010 då alldeles för lite har hänt. Det finns egentligen inte fysisk möjlighet att trycka in allt det som återstår på de återstående fyra åren.

Det finns också ett antal exempel på att det har gått precis tvärtom genom regeringens egen försorg. Vi ser hur bilstödet har förhalats, hur man skulle kunna anpassa det och samordna kostnaderna mellan bilstöd och färdtjänst så att den enskilde skulle få en större frihet och bättre tillgång till arbetsmarknaden. Vi ser hur det utökade sjuklöneansvaret för arbetsgivarna har verkat tvärtom också, utsorterande av handikappade från arbetsmarknaden i stället för tvärtom. Det har inte blivit något av handikappreformens fullföljande när det gäller sysselsättningsgaranti med mera.

Var är de egentliga beskederna? De kan ju inte bara dyka upp om en månad. Någoting av substans borde ju kunna meddelas även i dag.

Anf. 87 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Målen ligger fast. Om detta ska det inte finnas någon tvekan alls. Jag kommer att återkomma till riksdagen i mars med en avstämning. Det följer helt och hållet den planering som vi arbetar utefter, och det följer den återrapportering som riksdagen har att förvänta sig. Då kommer vi att få tillfälle att mer i detalj kunna gå in och värdera det arbete som har gjorts och det som kommer att göras. Erik Ullenhag säger att Folkpartiets politik inom det här området är mycket tydlig. LSS ska återställas. Då vill jag bara ställa frågan till Erik Ullenhag: På vilka punkter är LSS försämrade? Det som Erik Ullenhag tar upp är att förstatliga LSS.

Vad är det för människosyn, och vad är det för syn på funktionshindrade, som ligger till grund för den typen av åtgärder? För mig är det en självklarhet att alla människor, oavsett om de har ett funktionshinder eller inte, är kommunmedborgare.

Vi har haft ett system i Sverige, Erik Ullenhag, där staten har tagit ett stort ansvar i ett institutionsboende för funktionshindrade. Vi har haft en handikappolitik som har utvecklats under mycket lång tid under stor enighet.

Där har vi haft som utgångspunkt att det är den enskilda människans behov och förutsättningar som ska vara utgångspunkten och grunden för de insatser som görs. Vi ska inte skilja ut människor bara för att de har ett funktionshinder. Det är grundläggande, och det är grundläggande för den syn som jag företräder som socialdemokrat.

Likaså är det med de förslag som Lars-Ivar Ericson tar upp. Han nämner alliansens förslag inom det handikappolitiska området. Vi föreslår bidrag för att starta företag, säger Lars-Ivar Ericson. Ska det vara

*Svar på
interpellationer*

någon särskild sorts bidrag till funktionshindrade för att starta företag, Lars-Ivar Ericson?

Vad är det för människosyn som ligger till grund för det förslaget? För mig handlar handikappolitiken om alla människors lika värde. Det handlar om jämlikhet och att skapa förutsättningar så att alla människor kan delta i samhället på lika villkor. Det handlar om mänskliga rättigheter, och det handlar ytterst om demokratin. Det handlar om människosyn.

Ulrik Lindgren tog i sitt första inlägg upp något som jag tycker är viktigt att säga. Vi bör alla tillsammans göra vad vi kan för att skapa ett tillgängligt och gott samhälle. Det är också min uppfattning. Jag delar den uppfattningen.

Det är ett sådant tänkande som ska genomsyra alla de beslut som fattas i våra fullmäktigeförsamlingar, i landstingsfullmäktige, i organisationer och föreningar och var det än är. Det gäller också inom restaurangvärlden och i alla typer av sammanhang som rör samhällslivet. Det är bara så vi kan nå en verklig framgång.

Jag skulle önska att vi i denna kammare skulle kunna tillsammans ge uttryck för detta och den hållningen. Så är det tyvärr inte.

Anf. 88 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Jag försöker att lyssna väldigt noggrant på Berit Andnor. När vi från oppositionens sida ställer Berit Andnor till svars för den verklighet som finns höjer Berit Andnor tonläget. Hon säger att vi har en annan människosyn för att vi vill förstatliga LSS och ha ett gemensamt huvudmannaskap.

Slå en signal i morgon, Berit Andnor, till dina partikamrater i socialutskottet. De har ställt sig bakom ett gemensamt initiativ för tilläggsdirektiv. Säg till dem: Ni har en vansinnig människosyn som över huvud taget kan utreda denna tanke.

Vad det handlar om från vår sida är att vi struntar i ifall det är kommunen som är huvudman. Vi struntar i ifall det är staten som är huvudman. Vad som bekymrar mig är att enskilda människor som i sin verklighet har behov av personlig assistans ska få det.

Vad som bekymrar mig bortom all din retorik är hur verkligheten ser ut för funktionshindrade i dag, Berit Andnor. För denna bär du ansvar. Den som har lust kan läsa debatten efteråt. Det har getts väldigt få förslag, och väldigt lite konkret har sagts. Men du gör gärna en attack på oppositionen. Du bär ansvar, Berit Andnor. Glöm inte bort detta.

Jag har redovisat en lång lista på vad Folkpartiet vill göra för att se till att förbättra situationen för funktionshindrade. Detta är mitt tredje och sista inlägg. Du får en chans till. Du har hittills inte ens kunnat svara på frågan om vad du anser om att Regeringskansliet struntade i att ta fram en plan för att se till att Regeringskansliet blev anpassat.

Samtidigt svarade man till Handikappombudsmannen: Vi har en sådan plan, i enlighet med den nationella handlingsplanen. Hur ser du på det? Vilken signal sänder det? Vad säger det om regeringens trovärdighet på det här området?

Fru talman! Bortom Berit Andnors retorik tror jag att de flesta människor som minns Bengt Westerberg som socialminister inser att om vi ska få ett samhälle tillgängligt för alla behöver vi nog några andra i regeringen.

Anf. 89 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Vad är det Erik Ullenhag har räknat upp som alternativ till en socialdemokratisk politik? Jag tycker att det är ganska tomt i uppräkningen. Det är tomt och innehållslöst. Det omdömet står jag för. Det är precis det som alliansen har kommit fram med. Det är tomt och innehållslöst.

Jag har den allra största respekt för Bengt Westerberg och för det som Folkpartiet har utträttat tidigare. Men det var då. I dag är Folkpartiet någonting helt annat. Folkpartiet deltar mycket aktivt i forandet av en politik inom högeralliansen.

Det präglas inte direkt av de ledord som låg till grund för den reform som Bengt Westerberg var med och skapade: jämlikhet, delaktighet och inflytande. Det handlar om att få kunna leva ett liv på ungefär samma villkor som alla andra. Det är tyvärr så.

Jag kan bara påminna Erik Ullenhag om de förslag som direkt riktar udden mot människor som är i en mycket svår och utsatt situation. Det gäller de sjuka, de arbetslösa och de förtidspensionerade. Där är en stor grupp funktionshindrade.

Även de ska få vara med och betala skattesänkningar för de rika genom att de ska få en lägre pension den dagen de blir pensionärer. Så ser verkligheten ut i dag, Erik Ullenhag.

Att förändra ett samhälle kräver långsiktighet och metodik. Vi skärper kraven på våra myndigheter. Vi förutsätter att man ska genomföra de handlingsplaner som vi har sagt att man ska genomföra.

Vi driver detta arbete intensivt och aktivt. Jag kommer tillbaka till denna riksdag, och då kan vi diskutera i detalj. Men kom inte här och påstå att ni har ett alternativ som är värt något.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2005/06:182 om regeringen och föräldraupproret

Anf. 90 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Mikael Oscarsson har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att större valfrihet i barnomsorgen även ska inkludera möjligheter för föräldrar som i större utsträckning vill vara hemma med sina barn samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att på försök införa kommunala vårdnadsbidrag och för att stödja och hjälpa barn som börjar förskolan vid ett års ålder.

Den svenska förskoleverksamheten intar, inte minst i ett internationellt perspektiv, en särställning på flera sätt. Svensk förskola förenar omsorg och pedagogik med barnet i centrum. Den har även en hög tillgänglighet genom låga avgifter, en stabil och gemensam skattefinansiering och höga ambitioner när det gäller kvaliteten. Den svenska barnomsorgsmodellen diskuteras som ett föredöme i många länder i Europa. OECD har valt att framhålla den generella välfärdsmodellen, som bland annat Sverige har valt, som en framgångsfaktor för att utveckla barnomsorgen internationellt.

Flera länder inom EU har mycket låga födelsetal, och stora ansträngningar görs nu i många länder för att bygga ut barnomsorgen. En väl utbyggd förskoleverksamhet och förbättrad ersättning vid föräldraledighet möjliggör för både kvinnor och män att delta på arbetsmarknaden. Föräldrar behöver i dag inte välja mellan att bilda familj eller att finnas på arbetsmarknaden.

Det är en grundläggande kvalitetsfråga att barnomsorg bedrivs i olika former. Såväl kommunala som enskilda förskolor kan erbjuda ett varierat pedagogiskt innehåll. Föräldrakooperativ, personalkooperativ och förskolor som bedrivs av ideella organisationer är inte ovanliga. Föräldrarnas behov och möjligheter att välja en verksamhetsform som passar familjen bäst möts även av andra verksamhetsformer som familjedaghem, öppen förskola och omsorg under tid när inte förskola erbjuds.

Verksamhet i enskild regi har blivit vanligare under 1990-talet, och antalet barn i sådana verksamheter ökar varje år. Mellan åren 1999 och 2004 ökade andelen barn i enskild förskoleverksamhet från drygt 13 % till drygt 16 %. Sammantaget fanns 93 200 barn i enskilda förskolor, familjedaghem och fritidshem 2004, vilket är 20 200 fler barn än 1999. Förskolan och familjedaghemmen är numera utbyggda till i det närmaste full behovstäckning. Det är en av de allra viktigaste förutsättningarna för att skapa verklig valfrihet.

Med en mångfald av verksamhetsformer kan olika verksamheter stimulera varandra och bidra till utvecklingen. Som framgår av förskolepropositionen (prop. 2004/05:11) anser regeringen att samma ekonomiska förutsättningar, bidrag och avgifter ska råda i alla verksamhetsformer oavsett om huvudmannen är kommunal eller enskild.

Enligt regeringens bedömning bör också föräldrarnas val av verksamhetsform stärkas genom att deras val tas till vara i större utsträckning. När föräldrarna önskar förskola ska det inte mot vårdnadshavarens vilja kunna ersättas med annan verksamhetsform.

Även familjedaghemmens ställning bör stärkas. I förskolepropositionen bedömde regeringen att detta bör ske genom att kommunen ska sträva efter att tillgodose behovet om det är föräldrarnas önskemål. Dessutom bör familjedaghemmen få en tydligare reglering som pedagogisk verksamhet med övergripande mål gemensamt med bland annat öppen förskola.

Som redovisades i förskolepropositionen är avsikten att återkomma till riksdagen med förslag i vissa förskolefrågor i en proposition med förslag till en ny skollag. Under sommaren 2005 remitterade Regeringskansliet ett förslag till utkast till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag med mera. Utkastet innehöll de i förskolepropositionen aviserade förslagen på förskoleområdet. Regeringen har för avsikt att återkomma med förslag i vissa förskolefrågor i den nämnda propositionen efter riksdagsvalet under riksmötet 2006/07.

I förskolepropositionen lämnades även förslag om statsbidrag till kommuner för personalförstärkning i förskolan. Regeringens förslag antogs av riksdagen (bet. 2004/05:UbU3, rskr. 2004/05:126). Därmed kan personaltätheten öka och barngruppernas storlek minska, vilket är en avgörande faktor för att förbättra förskolans kvalitet.

Det är många familjer som på olika sätt ordnar sitt vardagsliv så att de får mer tid för barnen. Med rätten att arbeta deltid och därmed ha

kortare arbetstid, flexibla arbetstider eller genom andra prioriteringar är föräldrar mer tillsammans med barnen. Det visar ju också på möjligheterna i dagens system. Rätten att vara föräldraledig för både kvinnor och män med en generös och flexibel föräldraförsäkring gör det möjligt för föräldrar att i större utsträckning vara hemma med sina barn när de är små. Möjligheterna, för den som vill, ökar hela tiden.

Föräldraförsäkringen har stegvis byggts ut och omfattar i dag 480 dagar, som kan användas flexibelt för hela eller delar av dagen, för att såväl mödrar som fäder ska kunna vara hemma med de små barnen. Regeringen har tagit initiativ till ytterligare förstärkningar av föräldraförsäkringen genom att såväl taket som lägstanivådagarna i föräldraförsäkringen höjs från den 1 juli 2006.

I tillägsbudgeten för år 2005 (prop. 2005/06:1) föreslog regeringen att de höjda bidragsnivåerna samt det nya flerbarnstillägget ska omfatta även bidrag och tillägg för tiden från och med den 1 oktober 2005. Föräldraförsäkringen har nyligen utretts i syfte att göra det möjligt för fler föräldrar att under längre tid använda stödet flexibelt utifrån familjens behov och önskemål.

I ett familjevänligt samhälle är det viktigt att såväl mammor som pappor ska kunna dela på ansvaret för och glädjen av barnen. Förskolan ska komplettera hemmet; den är aldrig något som ersätter familjen. För mig som förskoleminister är det angeläget att förskolan utvecklas så att barnen får en trygg och lärande miljö där de kan utvecklas och ha roligt med kamrater och andra vuxna, utanför familjen.

Anf. 91 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Att vi står här i dag och debatterar valfrihet i barnomsorgen beror på att det svenska folket reagerar mot den barn- och familjepolitik som Socialdemokraterna bedriver i vårt land.

Redan i dag har ett 90-tal kommuner berörts av föräldraproret. Det är föräldrar som vill ha mer tid med sina barn i Vaggeryd, Vansbro, Varberg, Vetlanda, Vimmerby, Vännäs, Västervik, Västerås och Växjö – och det är bara de som börjar på en bokstav. Det finns många fler. En kommun som jag själv har sett på nära håll är min egen. Det är Uppsala, där ett antal småbarnsmammor samlade in 8 200 namn med krav på rättvisa och att få möjligheter till kommunalt vårdnadsbidrag.

Denna folkvilja har folkets representanter i riksdagen lyssnat till och i ett riksdagsbeslut uppmanat regeringen att verka för mer valfrihet. Beslutet säger uttryckligen att den som vill ska kunna vara hemma med sina barn i större utsträckning än i dag. Men har regeringen brytt sig om folkets och riksdagens beslut? Nej.

Regeringen har inte saknat tillfälle att följa riksdagens beslut. Ett flertal kommuner har vänt sig till regeringen och ansökt om att bli försökskommuner. Men vid varje sådant tillfälle har man gett avslag. Avslag har följt på avslag.

När det gäller en annan försöksverksamhet i den här staden, Stockholm, var det ett annat ljud i skällan, om man säger så. Men så rörde det sig inte heller om barn, utan om bilar. Det säger kanske någonting om det parti som regerar i Sverige i dag. För barnens skull får vi verkligen tro på ett regimskifte till hösten! Personligen tror jag att det här kan bli spiken i kistan för ett tolvårigt regeringsinnehav.

Varför är dagens socialdemokrater så rädda för att ge människor makten över sina egna liv? Varför ska det vara så orättvist? Enligt Skolverkets siffror för 2004 subventioneras varje heltidsplats på dagis med i medeltal 130 000 kr. Det som man betalar själv är i snitt 8 %. Det lämnar en subvention på ungefär 120 000 kr. Det är vad det ena barnet får. Det barn vars föräldrar väljer att vårda barnet själva får noll kronor. Snacka om orättvisa! Snacka om klyfta! Statsrådet talade förut här om gemensam skattefinansiering. Det stämmer ju. Men det är så orättvist fördelat.

I Socialdemokraternas vision ska människorna inte forma sina liv som de själva vill, tycks det, utan som Göran Persson och Lena Hallengren vill. En gång i tiden förknippades Socialdemokraterna med kampen för alla människors möjligheter. I dag förknippas ni med tvång, likriktning och en partipiska som sträcker sig långt utanför den här kammarens gränser.

Varför, Lena Hallengren, är Socialdemokraterna så rädda för att ge valfrihet åt Sveriges mammor och pappor och ge dem mer tid tillsammans med sina barn?

Låt mig kort få återvända till utbildningsutskottets beslut från våren 2003 om att ge valfrihet åt föräldrar så att de skulle kunna vara hemma mer med sina barn under förskoleåren. Det skulle vara intressant om statsrådet kunde ta tillfället att stapla upp detta och säga: Ett, två, tre – detta är vad jag konkret har gjort för att fullfölja riksdagens beslut.

Anf. 92 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Vi har fattat ett riksdagsbeslut som finns med i interpellantens text och som handlar om att valfrihet innebär en möjlighet också för den som vill vara hemma med sina barn i större utsträckning. I början på mandatperioden, ett år efter det att vi hade fattat beslutet, förde vi en snarlik debatt med Berit Andnor. Nu i slutet på mandatperioden har vi en debatt med Lena Hallengren där vi får ungefär samma svar som då. Trots att nästan hela mandatperioden har gått, har det inte gett något avtryck i regeringsarbetet, utan det är samma som förut. Vi kör samma recept år efter år, trots att riksdagen har fattat detta beslut.

Statsrådet redovisar i sitt svar att allting är väl. Det finns barnomsorg, föräldraförsäkring, barnbidrag och diverse annat som är bra för barnfamiljer och för barn. Som om någon skulle vara emot detta. Jag kan avslöja att Kristdemokraterna tycker att allt detta är bra saker, om det nu inte var känt förut.

Men i verkligheten är det inte bara detta det handlar om. Vi vet ju att allt inte är väl i verkligheten. Precis som vi har redovisat tidigare i debatterna, och som är känt i hela landet vid det här laget, finns det barnläkare som har larmat om att den stress som även blöjbarn utsätts för i för stora barngrupper inte är att rekommendera. Bullernivån är för hög för både personal och barn på ett antal ställen inom barnomsorgen. Det blir för lite tid med föräldrarna för att knyta an till en eller två vuxna när man är riktigt liten.

För att redovisa att vi har valfrihet i Sverige berättar statsrådet att det också finns familjedaghem, öppna förskolor och diverse annat. Ja, de finns fortfarande, men de blir ju allt sällsyntare. Vi har haft en extrem reduktion av antalet familjedaghem i Sverige de senaste tio åren under

det socialdemokratiska regeringsinnehavet, och vi har nästan ingen öppen förskola kvar. De har reducerats mycket kraftigt.

Det är inte väl i sak, och det är inte heller väl i den meningen som interpellanten har redovisat, nämligen att det finns en omfattande opinion som skulle vilja ha alternativ, som skulle vilja ha fler möjligheter och rådighet att ordna barnomsorgen efter eget stuk och vara hemma lite mer med sina barn.

Denna min andra bild, som låter lite negativ, av hur små barn kan ha det i välfärdslandet Sverige betyder inte att dagis är fel. Det kan tvärtom vara ett utomordentligt bra alternativ för många familjer under en viss period av barnets och familjens leverne. Men det blir fel när dagis blir det enda möjliga alternativet oavsett vistelsetid, oavsett ålder på barnet och oavsett familj.

Män och kvinnor vill kombinera barn, familj och arbetsliv. Det är jag också helt övertygad om. Men individen och familjen vill utforma det på egen hand, och då blir det på många olika vis. Det blir inte på ett enda sätt, som regeringen föreställer sig att det ska vara.

Statsrådet har också rätt i sin beskrivning av att många familjer ordnar sitt vardagsliv så att de får mer tid med sina barn. Det visar ju att det faktiskt är så barnfamiljerna vill ha det. De vill ha mer tid med sina barn. De vill inte släppa arbetslivet, men de vill ha mer tid. De arrangerar detta trots, inte tack vare, regeringens arrangemang. Frågan kvarstår: Varför har inte regeringen rättat och packat sig efter riksdagens majoritetsbeslut?

Anf. 93 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Det är intressant att lyssna. Det är ganska tydliga och avslöjande skillnader som kommer upp, precis som i tidigare debatter som vi har haft i det här ämnet i kammaren.

Jag kommer från en bruksort i Västmanland. Det är typisk mark där småfolket har hittat sina lösningar oavsett vad herrar överhet, eller för den delen damer överhet, har tyckt och tänkt. De kooperativa rörelserna och folkrörelserna var tidiga. Det var ett sätt att skaffa sig makt och inflytande över sitt eget liv, att inte bara vara utlämnad åt patron.

För några år sedan besökte jag min grannkommun som också är en bruksort, precis som min kommun. I min grannkommun Surahammar träffade jag ett undersköterskepar. Både mannen och kvinnan var undersköterskor. De slet och släpade med deltider och heltider ibland när kommunen behagade ge dem det. Det är en offentlig arbetsgivare. Det var inte helt lätt att få ihop arbetslivet med familj och barn.

Tillsammans med många andra drog man i gång vad jag skulle vilja kalla för vår tids folkrörelse, en revolt mot den stelbenta, enahanda barnomsorgslösningen. Man gjorde en namninsamling, och antalet insamlade namn översteg de 5 % som krävs enligt kommunallagen, som den borgerliga regeringen med Inger Davidson i spetsen genomförde i början av 90-talet, för att det ska finnas en möjlighet att ha en lokal folkomröstning. Den här folkomröstningen skulle då handla om mer valfrihet och mångfald i barnomsorgen.

Innan bläcket i alla namn ens hade hunnit torka hade den socialdemokratiska kommunledningen givetvis sagt nej, precis som i vår andra grannort Västerås, där motsvarande namninsamling skedde.

Det här belyser flera problem. Det finns ett demokratiskt underskott. Det är ett demokratiskt underskott där i synnerhet socialdemokratiska kommunledningar har en oerhörd benägenhet att alltid säga nej till lokala folkyttringar och lokala folkomröstningar. Det är ett problem och ett demokratiunderskott som jag tidigare har debatterat i den här kammaren med demokratiministrar som Mona Sahlin och Jens Orback till exempel. Det speglar en frustration hos de vanliga människorna över att inte få vara med, över att lämnas utanför och inte få chansen att påverka mer av sin vardag.

Det är klart att när man adderar själva sakfrågan, att inte bli sedd när det gäller kravet på att få vara med och bestämma mer om barnomsorgslösningar och ha en större flexibilitet, blir det naturligtvis dubbelt så illa. Motståndet mot den lokala demokratiska yttringen, motståndet mot valfriheten för de vanliga småbarnsfamiljerna är ett dubbelt motstånd som kommer från en och samma kraft, socialdemokratin, där Lena Hallengren vill behålla makten för sig själv. Hon vill inte dela med sig. Och det är ett bekymmer, i all synnerhet när det innebär att Lena Hallengren tassar i grundlagens utkanter genom att inte utföra det riksdagen har gett henne i uppdrag att göra.

Anf. 94 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Vi lever i samma verklighet men i lite olika kommuner och har lite olika nätverk. Jag hoppas att samtliga tre frågeställare är flitiga besökare i våra svenska förskolor och att ni också besöker många föräldrar. Det finns nämligen otroligt få föräldrar som känner igen sig i den mörka dystra bild som här förmedlas. Högt bullerljud, otroligt stora grupper och att barnen inte mår bra är en verklighet som jag tror att väldigt få känner igen.

Jag tycker inte att det är ointressant att se vad Svenskt Kvalitetsindex pekar på när brukare får berätta om de är nöjda med sin verksamhet. Då kan man jämföra förskolan med polisen, räddningstjänsten, skolan eller annan offentlig verksamhet. De senaste sju åren har förskolan toppat eller legat tvåa. Jag säger detta därför att jag tycker att det är så intressant att Kristdemokraterna aldrig egentligen talar om förskolan. Ulrik Lindgren säger här: Det är väl ingen nyhet att också vi står bakom mycket av det som statsrådet tidigare nämnde i sitt svar.

Jag måste säga att för mig är det många nyheter. Att Kristdemokraterna till exempel skulle vara för maxtaxan, att Kristdemokraterna skulle vara för den nya läroplanen och Kristdemokraterna skulle vara för det som ingick i maxtaxareformen, nämligen möjligheten för barn till arbetslösa och föräldralediga att få vara kvar i förskolans verksamhet, är en omsvängning som jag verkligen välkomnar. Men Kristdemokraterna har definitivt inte varit drivande för att få de besluten till stånd och för att de reformerna ska bli genomförda.

Det finns naturligtvis några saker att fundera över i den här debatten. En är definitionen av barnomsorg. Definitionen av barnomsorg är denna: en pedagogisk verksamhet med utbildad personal i kommunal eller enskild regi som tar emot grupp av inskrivna barn från flera familjer. Förskolan ingår numera i och utgör det första steget i samhällets samlade utbildningssystem för barn och ungdom.

Det blir lite svårt att relatera det till det vårdnadsbidrag som åtminstone Kristdemokraterna talar sig varma för – att för 3 000 kr i månaden få möjlighet att stanna hemma längre med sina barn. Det är snarare en otroligt ogenerös förlängning av föräldraförsäkringen. I stället för att tala om 80 % av tidigare inkomst talar man om 3 000 kr i månaden.

Nu finns det tre debattörer från samma parti här som kanske skulle kunna hjälpas åt att utveckla några saker: Vilka är det som ska betala vårdnadsbidraget? Vem är det som lever på 3 000 kr i månaden?

Det hänvisas ständigt till lokala folkomröstningar och de resultat de ger. Det talas om att det skulle vara lämpligt om de folkomröstningarna fick lite genomslag i den verkliga politiken så att man verkligen visade de människor som deltog att det fanns demokrati. Det håller jag med om. Det kanske också är så att de som tog initiativ till folkomröstningar skulle fundera på om de gäller frågor som den lokala nivån kan fatta beslut om. Eller vad är det mer för frågor vi ska rösta om i lokala folkomröstningar? Det är ju att föra människor bakom ljuset och lura dem att tro att de kan påverka en fråga som inte ligger inom den kommunala sfären. Det vore intressant om inte minst Torsten Lindström kunde reflektera lite över det tassande i lagens yttersta marker som han tidigare talade om när det gällde folkomröstningar i frågor som faktiskt inte tillhör den kommunala sfären.

Anf. 95 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Varför är det statsrådet Hallengren som är bättre på att avgöra vad som passar för Anton eller Alicia, som kanske är extra känsliga för att vistas i förskolemiljön? Varför får inte deras föräldrar möjlighet att ta hand om det själva? Hur kan det komma sig att en socialdemokratisk förskoleminister eller socialdemokratisk statsminister på ett bräde kan avgöra vad som är bäst för nästan en halv miljon barn?

Frågan är: Vill svenska folket verkligen få det här skrivet på näsan? Vill man bli hunsad på det här viset? Jag tror inte det. Många minns nog ännu hur Göran Persson och Bosse Ringholm för några år sedan hävdade att de som själva tar hand om sina barn inte gör en samhällsinsats. Det är ju precis tvärtom! Ekonomiskt finns det bara vinster för samhället med att införa ett vårdnadsbidrag.

Låt mig kortfattat beskriva hur vi kristdemokrater vill ge makten tillbaka till människor i Sverige så att de kan utforma sitt liv som de vill. Det finns några enkla steg som kan ge föräldrar mer tid tillsammans med sina barn. I ett Sverige styrt av alliansen med ett starkt kristdemokratiskt inflytande kommer fler föräldrar att få mer tid med sina barn. En barndom går, som bekant, inte i repris. Därför vill vi, i motsats till statsrådet Hallengren, ge föräldrar ekonomisk möjlighet att leva här och nu med sina barn.

Vi vill efter föräldraförsäkringen ge föräldrarna barndagar som övergår i ett kommunalt vårdnadsbidrag på 6 000 kr per månad för tiden fram till dess att barnet börjar i sexårsverksamhet – långt ifrån de 3 000 kr som statsrådet var inne på. Det var tio år sedan. Du har inte alls hängt med i den här debatten. Jag vet inte var du har varit någonstans.

Vi vill dessutom satsa på förskolan. Vi vill satsa på dagmammorna, som ni nu långsamt svälter ut. Vi vill behålla de öppna förskolorna. Kort

sagt: Vi vill ge mer valfrihet och mer personlig makt – mer av det som riksdagen beslutat om. Allt är dessutom finansierat i vår budget.

Min konkreta fråga till dig, Lena Hallengren, är: Varför är ni så rädda för att ens på prov låta några kommuner införa ett kommunalt vårdnadsbidrag? I debatten före den här använde socialminister Andnor den slogan som ni nu kör med hela tiden: Alla ska med – så enkelt är det! I det här fallet känns det som att ni menar: Alla ska med, alla ska göra likadant, alla ska stöpas i samma form – så enkelt är det! Så tycks det vara för er.

Men kom ihåg, statsrådet: Alla barn är olika. Vilka är det som känner sina barn bäst? Naturligtvis är det föräldrarna. Vi kristdemokrater vill att det som man kan besluta vid köksbordet ska man också kunna besluta vid köksbordet. Det ska man inte bestämma på Rosenbad. Det är därför det är en så viktig fråga, en hjärtefråga, och det har det varit för oss hela tiden, nämligen att ge den här makten tillbaka till föräldrarna och myndigförklara dem. Så enkelt är det!

Anf. 96 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Lena Hallengren blandar friskt i sitt svar: Vi ger en för dyster bild. Förskolan toppar förtroendemätningarna år efter år – det är det som är sanning, och det andra är inte sant. Och så rör hon in maxtaxan i det hela också, fast maxtaxan sade jag inte ett ord om. Jag sade att det var väldigt bra med barnomsorg, att det var bra med föräldraförsäkring och att det var bra med barnbidrag, och ändå blandar statsrådet in någonting helt annat, bara för att blanda bort korten när det gällde min huvudfråga angående varför regeringen inte följer riksdagens beslut.

På frågan vilken verklighetsbild som är sann är svaret naturligtvis att det är båda bilderna. Man måste så att säga vara både tondöv och blind och ha alla möjliga funktionshinder för att inte se att båda verkligheterna finns. Det finns de som lever i för stor stress, både som litet barn och som barnfamilj, och det finns en mängd föräldrar och barn som trivs och har det utomordentligt bra på dagis eller i annan barnomsorg. Men man måste kunna bejaka att båda bilderna finns och söka göra politik som passar så bra som möjligt för att vara så bra som möjligt för så många familjer och så många barn som möjligt.

Därutöver frågar statsrådet efter Kristdemokraternas politik. Den har Mikael Oscarsson redogjort för nyss, så den behöver jag inte dra igen.

Jag återkommer i stället till huvudfrågan: Varför följer regeringen inte riksdagens beslut? Om detta finns inte en stavelse och inte en bisats i statsrådets svar. Det tycker jag är märkvärdigt.

Mikael Oscarsson har ganska omfattande redovisat den opinion som skulle vilja ha andra lösningar, och regeringen avvisar detta. Det tycker jag är helt okej. Det är självklart att regeringen får stå för en annan politik än Kristdemokraterna, och så får man i sedvanlig demokratisk ordning redovisa det inför valet. Detta är en minoritetsregering, men den agerar som om den var en majoritetsregering. Det tycker jag ensamt är ett skäl för att byta regering i höst, eftersom den inte förstår att rätta sig efter de demokratiska spelreglerna. Det här är ett majoritetsbeslut som är fattat. När tänker regeringen följa det?

Anf. 97 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Lena Hallengren pratar om att besöka förskolor. Ja, Lena Hallengren, jag har besökt förskolor i 15 år som förtroendevald – olika förskolor. Och jag har lärt mig någonting. Det är att olika människor har olika verkligheter, och varje verklighet är rätt för den person som det handlar om. Förskolor kan vara olika. Grupper kan vara olika. Barn kan vara olika. Och det är därför som vi kristdemokrater hela tiden kommer tillbaka till att det måste finnas en modell där alla ryms, där ingen lämnas efter och där ingen hålls tillbaka – där det finns olika lösningar för olika barn och olika lösningar för olika familjer.

Sedan tycker jag faktiskt att det är lite beklämmande att Lena Hallengren ältar siffror och ställer frågor som, vilket vi skulle se om vi tittade i protokollen, hon har fört fram i varenda debatt den här mandatperioden. Det vore väl bra om statsrådet någon gång såg till att uppdatera sig någorlunda i stället för att prata om 12–13 år gamla siffror.

Herr talman! Statsrådet pratar om skollagar. Det är lite magstarkt med tanke på att det är ett av regeringens absolut största misslyckanden under den här mandatperioden. Regeringen, Socialdemokraterna, klarar inte av att trots alla års beredning komma med en skollag. Lena Hallengren kallar sig förskoleminister. Ja, det är ju en signal i sig. Barn ryms inte, familjer ryms inte, mångfald ryms inte, utan alla ska in i en och samma form.

Lena Hallengren efterfrågar genomslag för demokratin. Problemet är bara att Socialdemokraterna har hindrat demokratin när vi haft folkomröstningar. Om man bett om att få göra olika saker på försök – observera ordet försök – har Socialdemokraterna sagt nej. Det är problemet, och det är skillnaden oss emellan.

Vi kristdemokrater vill inte ha Lena Hallengren eller Göran Persson eller någon annan socialdemokrat vid köksbordet. Vi vill flytta makt från detta hus och från Lena Hallengren till de vanliga människorna, till familjerna, för de vet i de allra flesta fall bäst.

Anf. 98 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag ska börja där Torsten Lindström slutade och säga att jag inte tror att föräldrar och familjer nästan alltid vet bäst. Jag tror att de alltid vet bäst. De har också möjlighet att själva bestämma hur de vill organisera sina liv, hur länge de vill vara hemma med sina barn. Vi och ni har i denna riksdag beslutat att man kan vara hemma i 480 dagar med en ersättning på 80 %. Det är den modellen vi har valt.

Om det sedan är så att tre kristdemokrater vill diskutera barn- och familjepolitik i stället för förskolepolitik går det bra att ställa frågan till det statsråd som är barn- och familjeminister. Jag är just förskoleminister eftersom förskolan är en mycket betydelsefull verksamhet för Socialdemokraterna. Den är det första steget i det organiserade och livslånga lärandet. Men den är ingen subvention.

Det talas ibland om förskolan som en subvention, att en del får mer än andra och att det är så orättvist. Jag tycker inte att det är helt fel att dra parallellen och fråga sig varför en del äldre får subventionen äldrevård och hemtjänst. Varför får inte alla i stället pengar så att de kan köpa sig hemtjänst om de behöver det eller betala någon annan? Och om man inte har någon bil, varför betalar man för trafikkostnader och för våra vägar?

Det är faktiskt inte irrelevant att göra dessa jämförelser. Vi har nämligen ett välfärdssystem som bygger på att var och en betalar efter förmåga, och sedan får var och en efter behov. Vi har byggt upp trygghetsystem och socialförsäkringssystem så att människor i olika skeden i livet ska kunna få en försäkring, en inkomst, efter inkomstbortfallsprincipen. Vi tror inte på grundtrygghetsmodellen, utan vi tror att det är inkomstbortfallsprincipen som ska gälla. Om den gäller fullt ut har alla förutsättningar att använda sig av systemet, som i det här fallet föräldraförsäkringen, och klara en tid av arbetslöshet, sjukskrivning och annat.

Sedan har vi verksamheter därför att vi i olika skeden i livet behöver dessa verksamheter. Det kan handla om sjukvård, om äldreomsorg, om förskola. Det handlar inte om att alla får en check – er allianskollega Folkpartiet brukar till exempel tala om en barnomsorgscheck på 100 000 kr – för att kunna köpa barnomsorg om man vill ha det, till exempel i form av förskola, eller stanna hemma och leva på dessa pengar. Vi förespråkar inte den modellen, men det är en modell som alliansen naturligtvis kan driva.

Det är lite symtomatiskt att det är just tre kd-politiker som diskuterar uppdraget och tillkännagivandet från riksdagen till regeringen. Det är nämligen inte helt tydligt. Det handlar om mångfald och valfrihet i barnomsorgen, och det finns en mångfald och det finns en valfrihet. Den har dessutom utökats. Vi har förlängt föräldraförsäkringen genom att höja både taket och lägstanivån i garantidagarna.

I den förskoleproposition som presenterats beskriver vi regeringens bedömning, som handlar om att kommuner ska sträva efter att erbjuda familjedaghem när man så önskar och förskola om det är det man vill ha. Föräldrarna ska ha valfrihet inom de ramar som barnomsorg innebär.

Men återigen: Det kanske är lite symtomatiskt att det är tre kristdemokrater som debatterar. Inte ens de partier som står bakom tillkännagivandet är ju överens om att det är ett vårdnadsbidrag man ska ha, utan större möjlighet att vara hemma med sina barn.

Vi har mångfald och valfrihet i barnomsorgen, och den ska utvecklas. Det är viktigt att föräldrar är med och påverkar, men vi ska inte övergå till ett checksystem där man köper sig den form av barnomsorg, barnpassning, förskoleverksamhet som man vill ha. I stället har vi transferringar, försäkringar, olika ersättningssystem, och sedan har vi verksamheter för dem som behöver det. Det är inga subventioner.

Anf. 99 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Ja, det är symtomatiskt att det är tre kristdemokrater som debatterar detta, för det är en hjärtefråga för oss att myndigförklara föräldrarna, att de ska få valfrihet.

Är det egentligen inte ganska självklart, statsrådet Lena Hallengren, att det inte är en rättvis fördelning om vi har 120 000 kr i form av gemensamt finansierade skattepengar och det ena barnet får en viss del av dessa pengar för omvårdnad medan det barn som är hemma, vars föräldrar väljer den omsorgsformen, får noll kronor? Det är orättvist och snett att det förhåller sig på det viset, och för oss är det en hjärtefråga att ändra på det.

En partikamrat till statsrådet, forskaren Per Kågeson, har i sin forskning om mer tid för barnen påpekat att det finns många barn som skulle

må bäst av att dagisdebutera vid tre års ålder. Vissa barn är extra känsliga både för fysiska sjukdomar och för annat. I dag finns inget av denna valfrihet. Han tar också upp att stressjukdomarna ökar, liksom utskrivningen av magsårsmediciner och antidepressiva medel. När det gäller tinnitus, som Dagens Nyheter nyligen tog upp, säger drygt 60 % av sjuåringarna att de haft problem, att det tjuver och ringer i öronen. För sju år sedan var den siffran 12 %. Under denna tid har förskolegruppernas storlek ökat.

Frågan är vilket ansvar statsrådet har för de barn som inte passar in, när det inte är bra för barnen att börja på dagis vid ett års ålder. När ska det bli valfrihet på det här området?

Anf. 100 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Vi har inte barnomsorgscheckar. Vi ska inte heller införa det. Förskolan är ingen subvention utan en verksamhet som finns för alla dem som behöver den och vill ha den. Den är det första steget på ett livslångt lärande.

För att åstadkomma bättre kvalitet i förskolan har en hel förskoleproposition presenterats. Regeringen anslag förra året 1 miljard kronor och anslår i år 2 miljarder kronor för att kommunerna runtom i landet ska anställa mer personal för att därigenom kunna åstadkomma mindre barngrupper. En utbyggnad av förskolan kommer naturligtvis alla barn till del i form av bättre kvalitet. Inget barn ska gå i en förskola med bristfällig kvalitet, känna sig otrygg eller på annat sätt inte trivas på dagarna.

Det finns inte mer att säga i den här frågan än att det inte är någon diskussion om huruvida förskolan är en subvention. Det är en verksamhet för dem som behöver den. Även om Kristdemokraterna något reviderat summan för vårdnadsbidraget kan vi konstatera att det inte direkt är inkomstbortfallsprincipen som råder när man får 6 000 kr före skatt – om det nu är den summan som gäller. Det handlar om en liten grupp som har möjlighet att använda sig av det.

Föräldraförsäkringen är generös. Den ger alla möjlighet att vara hemma. Vi fortsätter att utveckla den genom att bygga ut, höja tak och golv både i garantidagarna och i ersättningen. Det är den modellen vi tänker välja, inte vårdnadsbidrag.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2005/06:191 om yrkesutbildning i en yrkeshögskola

Anf. 101 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Torsten Lindström har frågat mig vad jag avser att göra för att utveckla den eftergymnasiala yrkesutbildningen och den kvalificerade yrkesutbildningen, KY, på olika sätt, förbättra jämförbarheten mellan liknande utbildningar inom KY för ökad rättssäkerhet och om jag är beredd att införa en yrkeshögskola i Sverige.

Den kvalificerade yrkesutbildningen är en bra utbildningsform som bör fortsätta att utvecklas. Den har vunnit ett gott gensvar hos både arbetsliv och de studerande.

Torsten Lindström har i sin interpellation valt att jämföra dimensioneringen av den finska yrkeshögskolan med KY i Sverige. Det är emellertid en jämförelse som knappast är relevant och som kanske bygger på en missuppfattning om utbildningsformernas uppbyggnad och syfte.

I Sverige inleddes 1976 en större reform av den eftergymnasiala utbildningen, vilken innebar att i princip all utbildning över två- och treårig gymnasieskoleutbildning överfördes till högskolans område. I Sverige finns alltså sedan många år tillbaka yrkesutbildningar inom högskoleväsendet, vilkas motsvarighet i Finland under 1990-talet överfördes från olika institut och andra verksamhetsformer till den finska yrkeshögskolan. Som några exempel kan nämnas socionomutbildningen, sjuksköterskeutbildningen, olika ingenjörsutbildningar och högre konst- och musikutbildningar. Yrkeshögskoleutbildningarna i Finland är tre och ett halvt till fyra år långa, ibland längre. Den kvalificerade yrkesutbildningen i Sverige tillskapades emellertid för att tillgodose behovet av kortare, eftergymnasiala yrkesutbildningar, tydligt efterfrågade av arbetslivet. Dessa utbildningar kan vara ett till högst tre år långa och syftar främst till att tillgodose kompetensbehov på kort och medellång sikt.

Mot den här bakgrunden kan jag inte se att det är aktuellt att diskutera en modell med en separat yrkeshögskola. Den nuvarande högskolan och KY svarar mot olika behov och kompletterar varandra väl.

Just det förhållandet att det ganska snabbt kan tillskapas utbildningar med ett innehåll som svarar mot branschens och yrkesområdets kunskaps- och kompetensbehov är en av KY:s största tillgångar. Utbildningarna ska också vid behov kunna ställas om eller avvecklas relativt snabbt. Utbildningsformen bygger på att det är arbetslivet som tar initiativen, och de enskilda utbildningarna kan byggas upp med olika profil.

Min uppfattning är att detta på ett avgörande sätt bidrar till att yrkesutbildningar etableras som ger goda möjligheter till kvalificerat yrkesarbete efter examen. Jag är förvånad över att Torsten Lindström i sin interpellation polemiserar mot detta och faktiskt underkänner inte bara grunden för utbildningsformen KY utan också arbetslivets förmåga att bidra till att adekvata yrkesutbildningar utvecklas, liksom den enskildes förmåga att välja en utbildning som passar honom eller henne.

En av frågorna som ställs i interpellationen handlar om hur jag ställer mig till att förbättra jämförbarheten mellan likartade utbildningar inom KY för ökad rättssäkerhet. Av Torsten Lindströms framställning kan jag inte klart utläsa på vilket sätt det är problem med jämförbarheten mellan olika utbildningar inom KY eller på vilket sätt rättssäkerheten åsidosätts i dagens system. Utan att få ett förtydligande har jag svårt att svara på den frågan.

Som jag sade inledningsvis är min uppfattning att KY bör fortsätta att utvecklas. Ett sådant utvecklingsbehov finns även i fråga om andra former av korta yrkesutbildningar. I september 2005 redovisades en kartläggning av de eftergymnasiala yrkesutbildningarna som genomförts inom dåvarande Utbildningsdepartementet för regeringen. Jag vill gärna upplysa Torsten Lindström om att regeringen därefter i budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/06:1) har anfört att en översyn av hur de

kortare yrkesutbildningarna bör vara infogade i utbildningssystemet ska göras. Syftet är att utveckla strukturen inom det eftergymnasiala yrkesutbildningssystemet mot en större genomsynlighet och överblickbarhet. Beredningen av direktiv för denna översyn pågår för närvarande inom Regeringskansliet.

Prot. 2005/06:60
24 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 102 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Allra först vill jag tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

I ett samhälle där ingen lämnas efter och ingen hålls tillbaka är det viktigt att alla människor får chans till utbildning och jobb utifrån fallenhet och intresse. Samtidigt är det förstås nödvändigt att tillmötesgå företagets behov av kvalificerad arbetskraft. I dag är ju bristen på kvalificerad, yrkeskunnig arbetskraft enligt småföretagen ett av de främsta hindren för tillväxt och nyanställningar, trots den massarbetslöshet som vi faktiskt har i vårt land.

En orsak är att utbildningssystemet, som formats av Socialdemokraterna, är alltför likformat. Yrkesutbildningen är rejält styvmoderligt behandlad. Yrkeskunskap borde i sig ha hög status. Då är inte lösningen att pressa in alla i högskolan och ha en liten kvalificerad yrkesutbildning vid sidan om.

I många andra länder – Finland, Tyskland, Danmark, Schweiz, Irland, Estland, ja, de flesta i vår del av världen – finns system för högre yrkesutbildning, men inte i Sverige. I flera internationella undersökningar har också vårt grannland Finland visat sig ha bättre skolresultat än Sverige. Där finns ett framgångsrikt yrkeshögskolesystem med 31 olika yrkeshögskolor som har olika huvudmän och driftsformer men ryms inom samma regelverk.

Yrkeshögskolan är populär. I genomsnitt är det 3,8 sökande per nybörjarplats. Över hälften är kvinnor. De studerande lockas av den tydliga möjligheten till ett riktigt jobb inom en snar framtid, och de får också jobb.

Herr talman! I Finland finns 130 000 studerande i yrkeshögskolan. I Sverige fanns i höstas bara 12 000 platser i kvalificerad yrkesutbildning och ca 1 500 platser i högskolan för yrkeshögskoleexamen – totalt 13 500 platser för kvalificerad yrkeskunskap. Att Sverige har en tiondel av den finska yrkeshögskolan är anmärkningsvärt.

Kvalificerad yrkesutbildning är bra. Studier visar att KY-studenter har goda möjligheter till anställning. Men det är dags att ta nästa steg, att göra mer av yrkesutbildningen än att använda den som en tillfällig regulator när Socialdemokraternas näringspolitik misslyckas och arbetslösheten skjuter i höjden. Det krävs politiska signaler och en tydlig vilja att ge yrkesutbildningen en hög status och en kvalitetssäkring. Det vill inte Lena Hallengren.

Riksdagen har, vilket Lena Hallengren inte nämner i sitt svar, kört över Socialdemokraterna och velat se en översyn av de eftergymnasiala yrkesutbildningarna. Den utredning som regeringen tillsatte resulterade mest i en kartläggning. Nu ska det bli en utredning till, och det är bra – mycket bra – även om jag tror att det snarare skulle behövas andra politiska signaler för att verkligen komma fram.

Lena Hallengren tycker att rättssäkerheten är bra i dagens KY. Låt mig då ställa en följdfråga. Eftersom KY anordnas av lokala intressenter kan det finnas flera sinsemellan likartade utbildningar. För en sökande kan det vara svårt att få en överblick över vilken utbildning som är lämpligast att söka till. Hur skulle till exempel Lena Hallengren ställa sig till att en kvalificerad yrkesutbildning i Ängelholm heter lokförare/tågförare medan den i Hallsberg endast benämns tågförare? Finns det någon skillnad på dessa utbildningar eftersom benämningarna skiljer sig åt? Borde det inte vara rimligt, fru statsråd, att enas om en benämning inom KY för samma typ av utbildning så att både studenter och arbetsgivare vet vad det handlar om?

Anf. 103 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag tycker mig nästan ana att Per Albin Hansson har inspirerat Torsten Lindström, dock inte i de slutsatser som sedan kommer fram.

Det är en ständig uppdelning – mellan dem som går studieförberedande och yrkesförberedande utbildningar, mellan dem som går praktiska och teoretiska utbildningar och nu mellan dem som ska gå yrkesutbildning och akademiska utbildningar.

Jag måste verkligen säga att jag inte förstår Torsten Lindströms frågeställning. Torsten Lindström kan väl inte på fullaste allvar stå i riksdagens kammare och säga att vi har 15 000 platser inom yrkesutbildningen i Sverige och jämföra det med Finlands 130 000. Det är naturligtvis inte det, antar jag, som Torsten Lindström menar.

De svenska högskolorna och universiteten inrymmer såväl akademiska utbildningar som yrkesutbildningar. Ungefär 130 000 platser går till just yrkesutbildningar. Till det kan Torsten Lindström addera de 15 000 som finns inom KY. Då är vi uppe i 145 000 platser. På intet sätt har vi alltså någon sämre utgångspunkt än Finland, som Torsten Lindström i det här fallet jämför med. 50 % av dem som går KY är för övrigt kvinnor, om vi ska tala jämställdhet. Inte heller är det svårt för svenska högskolor och universitet att rekrytera till yrkesutbildningar.

Sedan vill jag bara säga att Torsten Lindström absolut inte behöver vänta på regeringens utredning för att presentera, i det fall det skulle finnas, ett bättre sammanhållet system för utbildning. Det går alldeles utmärkt för Kristdemokraterna att presentera ett eget sådant om nu Torsten Lindström sitter inne med alla svar.

Anf. 104 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Lena Hallengren brukar fråga efter motförslag. I vanlig ordning får jag väl då, herr talman, hänvisa till motioner som är väckta i riksdagen. Jag är säker på att Lena Hallengren skulle hitta åtminstone någon utmaning i något stycke i någon motion om hon bemödade sig om att ta del av de olika förslag som finns från olika partier och håll i riksdagen.

Den här frågan, herr talman, handlar ytterst om status och politiska signaler. Det finns en obalans i dagens utbildningssystem. Det är alltför enögt. Det borde, precis som i Finland, finnas en signal om att det finns utrymme för alla, för högskola, för yrkeshögskola.

I Kalmar län, som Lena Hallengren väl känner, hade högskolan i höstas 9 500 studenter. Däremot fanns bara 369 KY-platser och ingen yrkes-högskoleexamensplats. Den skillnaden säger någonting om den politiska viljan. Vad är det för någonting vi vill? Vill vi att alla ska in i ett och samma fack på ett och samma sätt, eller vill vi ha en mångfald? Det är grundfrågan.

Ska vi ha flexibilitet, se alla människor, låta alla vara med? Eller ska vi, som Lena Hallengren verkar vilja, vara både stolta och nöjda över att alla pressas in i ett och samma fack som om de vore tennsoldater, att elever slås ut i den svenska skolan i dag? En femtedel lämnar ju skolan utan godkända betyg. Människor kommer inte in på arbetsmarknaden. Vi har ungdomsarbetslöshet. Vi har akademikerarbetslöshet. Är Lena Hallengren så oerhört stolt och nöjd över detta? Det är inte jag.

I yrkesutbildningen, herr talman, är kvalitet ett nyckelord. Det borde därför vara möjligt att samla upp olika former av kompetens, resultat från industriforskningsinstitut eller universitet och sammanföra dem med KY för att skapa en mer framåtsyftande, kunnig och problematiserande utbildning som lägger grunden för ytterligare vidareutbildning. På så sätt skulle en yrkeshögskolemodell också vila på en gedigen kunskapsmässig bas och befinna sig i kunskapens framkant. Om en yrkeshögskola infördes skulle det bli en högre grad av jämförbarhet mellan olika utbildningar, vilket skulle leda till ökad rättsäkerhet och än högre anställbarhet för de studerande, för att inte tala om företagarperspektivet, entreprenörsperspektivet, som också är väldigt betonat i den finländska yrkeshögskolan och som det även skulle finnas utrymme för i högre grad i vårt land.

Herr talman! Jag saknar faktiskt fortfarande Lena Hallengrens grundläggande svar på den första frågan i interpellationen. Vad vill hon göra för att utveckla den eftergymnasiala yrkesutbildningen, förutom de olika utredningar som vi delvis har pressat regeringen att tillsätta under den här mandatperioden? Finns det någon som helst politisk vision hos Lena Hallengren? Finns det någon Per Albin Hansson hos henne?

Herr talman! Sedan noterade jag att statsrådet inte svarade på min fråga om de olika utbildningarna, lokförare och tågförare. Vore det inte bra att ha en och samma benämning för olika likartade utbildningar, åtminstone när de ser likartade ut på ytan?

Eftersom statsrådet i sitt svar polemiserade ganska rejält mot min problemställning när det gällde rättssäkerheten i den kvalificerade yrkesutbildningen vore det tacknämligt om hon här tog chansen och redde ut frågan om hon är stolt och nöjd även över rättssäkerheten eller om hon ser behovet av att göra någonting för att öka den för de studerande samtidigt som möjligheten ges för arbetsgivarna att förstå vem det är som söker jobb hos dem.

Anf. 105 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Torsten Lindström sade tidigare att om jag sökte bland Kristdemokraternas motioner skulle jag kunna hitta åtminstone någon utmaning. Jag kan säga att en yrkeshögskola för 10 miljoner kronor är en utmaning. Nu ska inte vi ägna oss åt att göra en budget för den yrkeshögskolan, men det är ganska lätt att räkna ut att de här 10 miljoner kronorna inte räcker särskilt långt. Om vi köper billiga pennor och suddgummin kanske det blir en rektor också till den här yrkeshögskolan.

När det sedan handlar om status beskriver Torsten Lindström ännu en gång att det finns så många utbildningar, så många valmöjligheter i Finland. I Sverige handlar det om 15 000 KY-platser, och jag tror att det bara var ett par tusen när vi tittade på högskolan. Det finns ju 43 olika utbildningar med yrkesexamina på högskolan i dag: apotekare, arbetsterapeut, arkitekt, audionom, barnmorska, barn- och ungdomspedagog, bildlärare, brandingenjör, civilingenjör, dietist, flyglärare, folkhögskollärare, grundskollärare 1–7, grundskollärare 4–9, gymnasielärare. Det finns examina för hushållslärare, högskoleingenjör, idrottslärare och så vidare.

Försöker Torsten Lindström på något sätt insinuera att det skulle vara låg status i dessa utbildningar för att de inte finns i något som i Finland kallas för yrkeshögskola?

Ännu en gång – Torsten Lindström har åtminstone ett par minuter på sig att svara på frågan – vad är problemet? Är problemet att vi låter yrkesutbildningar och akademiska utbildningar finnas under samma tak, att de får befrukta varandra, att man faktiskt får finnas vid samma högskolor och universitet och lära av varandra helt enkelt?

Jag ser inte vad problemet är och har därför också svårt att reda ut det problem med rättssäkerheten som Torsten Lindström beskriver men som jag faktiskt inte förstår. Du får väl använda din sista minut till att i så fall ytterligare förklara det.

Vad är det sedan som skiljer de två kvalificerade yrkesutbildningar från olika håll som Torsten Lindström exemplifierar med? Säkert är det något som skiljer dem åt. Men i takt med att ett livslångt lärande blir allt viktigare, att vuxna människor lär mer och lär nytt flera gånger i livet, är det klart att också vägledning är viktigt, att man kan vända sig till någon som har den kunskapen. På de allra flesta orter finns det lärocentrum med god vägledarkompetens för den som är vuxen och funderar över hur man ska komma vidare om man har fastnat i en utbildning, om man vill vidare från det yrke man har eller om man vill vidareutveckla sig inom yrket. Det finns otaliga möjligheter att söka sig vidare till eftergymnasiala utbildningar på heltid och på deltid, på distans, till KY, eller kanske läser man en yrkesutbildning på en svensk högskola.

Anf. 106 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Lyssnar Lena Hallengren utanför sitt tjänsterum? Har hon hört företagens rop på kvalificerad arbetskraft att anställa? Det finns en brist i dag. Ett av de stora hindren för nya jobb, tillväxt, utveckling och välfärd i vårt land är bristen på arbetskraft. Vad gör Lena Hallengren åt det? Den frågan är fortfarande obesvarad. Lyssnar hon på signalerna om utslagningen i skolan, på de studerande som vill ha sjysta regler, på de arbetsgivare som står och stampar för att det inte finns folk att anställa?

Tidigare har Lena Hallengren och Socialdemokraterna hänvisat till att det skulle komma en ny lag om vuxenutbildning som lite grann skulle lösa en del av de här problemen. Nu kommer ju ingen sådan, har jag erfarit. Frågan är om Lena Hallengren har något konkret över huvud taget att komma med under sin tid som minister för vuxnas lärande.

Läs, Lena Hallengren, studera, lyssna på branscherna, lyssna på hantverksorganisationernas nödrop, på företagen, bilda dig en uppfattning och kom med förslag! Du har ansvaret för det som händer. Och just nu har du ansvaret för att ingenting händer.

Sedan förstår jag, herr talman, att Lena Hallengren byter taktik. I sitt skriftliga svar polemiserade hon mot och ironiserade över min fråga om rättssäkerhet. Nu förstår hon att det är något lurigt här, så nu vill hon inte riktigt gå in i den diskussionen utan frågar efter mer fakta i målet. Hon ska få mer fakta i målet.

Naturligtvis finns det en bristande rättssäkerhet inom KY när utbildningar kan innehålla väldigt olika saker. Titta på exemplet som jag tog förut, lokförare/tågförare. Den utbildningen är kortare, 40 veckor lång, än den utbildning som bara benämns lokförare, som är 55 veckor lång. Hur ska en arbetsgivare begripa vem av de sökande som han eller hon ska välja? Och hur ska en sökande till utbildningarna kunna veta vad som är bäst?

Det här pekar på behovet att hitta en norm som ger kvalitet och möjlighet att bedöma vad olika yrkesutbildningar egentligen står för. Det förtjänar större uppmärksamhet från regeringen. Vi kristdemokrater ger den uppmärksamheten.

Anf. 107 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Det exempel som Torsten Lindström har nämnt tre gånger här i Sveriges riksdag har ingenting med rättssäkerhet att göra. För den som undrar finns det möjlighet att kontakta vägledare. Men framför allt har samtliga kvalificerade yrkesutbildningar tillkommit i samverkan med branschen, med arbetsgivare. Nog är de upplagda på ett sätt som passar branschen. Jag tror inte att arbetsgivare känner någon som helst tveksamhet när det gäller att lita på att man har rätt kompetens efter avslutad KY.

Jag träffade i måndags representanter från en mängd branscher, både från arbetsgivarsidan och från arbetstagarsidan, för att samtala om deras rekryteringsbehov och framför allt deras behov av kortare utbildningar inom vuxenutbildningen. Ingen framförde något önskemål om att vi skulle ha en yrkeshögskola i stället för att inrymma samma utbildningar inom ramen för vår högskola. Man söker fler utbildningar. Man söker fler KY-platser. Man söker fler möjligheter att med hjälp av den eftergymnasiala yrkesutbildningen utbilda till de behov man ser i sina branscher.

Jag ska använda mina återstående 50 sekunder till att säga att 1,8 miljarder kronor riktas fortfarande till vuxenutbildningen. Det är betydligt mer än vad som föreslås i den allians som förvisso inte är enad. Men med ett moderatstyre i en sådan allians är det betydligt sämre förutsättningar som gäller för de vuxna som vill lära mer och lära nytt.

Om ett par veckor kommer en utredning att presentera förslag om en samlad myndighet för vuxnas lärande. Jag tror att det är mycket positivt för alla de myndigheter, individer och kommuner som på olika sätt är involverade i vuxenutbildningen. Sedan 2004 har ytterligare 3 000 KY-platser tillkommit. Nu händer en hel del. Jag ser fram emot den utredning som också ska titta på de eftergymnasiala yrkesutbildningarna. Jag ser fram emot att diskutera det förslag som Kristdemokraterna sitter med och

inte riktigt utvecklar i den här talarstolen. Men eftersom det garanterat finns ett förslag vore det spännande att få diskutera det. Jag hoppas också att valrörelsen ska handla mycket om vuxenutbildningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2005/06:173 om kommunala satsningar på utbyggnad av stadsnät

Anf. 108 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Torsten Lindström har ställt två frågor till mig. Han frågar först på vilket sätt jag har sett till att följa upp kommunernas arbete med stadsnät och därefter vilka risker jag ser med att satsning på stadsnät kan tränga ut andra kommunala verksamheter. Jag väljer här att besvara dessa frågor i ett sammanhang. Jag vill inledningsvis betona att vår debatt här i dag i huvudsak inte är en fråga om statens bredbandsatsning i sig utan om kommunernas handlingsutrymme när det gäller stadsnät.

En fungerande infrastruktur på IT-området är en viktig fråga för varje kommuns förutsättningar att utveckla den offentliga verksamheten och att behålla och bidra till utveckling av det lokala näringslivet. På många håll i landet är det också en viktig förutsättning för befolkningsutvecklingen. Kommunernas roll i planering och utveckling på detta område är därför betydelsefull – särskilt när ingen annan aktör än kommunen kan förväntas ta ansvar för nödvändiga infrastruktuursatsningar på IT-området.

Internationellt sett anses Sverige ha kommit långt när det gäller IT-infrastruktur. Det är glädjande och ett resultat av att såväl offentliga som privata aktörer drar åt samma håll med bland annat hög tillgänglighet som mål. Också för utvecklingen av 24-timmarsmyndigheten och den offentliga sektorns förutsättningar att ge service till medborgare och företag är IT-infrastrukturen av stor betydelse. Kommunala insatser på detta område är därför en grundläggande byggsten.

Den svenska IT-politiken bygger på principen att det allmänna ska komplettera och stödja den utveckling som marknadens aktörer bedriver, vilket gör att bland annat kommunerna är viktiga aktörer på området. Kommunerna får dock inte gå utöver de begränsningar som följer av kommunallagens kompetensbestämmelser.

Från regeringens sida följer vi kontinuerligt utbyggnaden av IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Detta sker bland annat genom återkommande uppdrag till Post- och telestyrelsen att beskriva och analysera utbyggnaden.

Regeringen har i propositionen 2004/05:175, *Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället*, redogjort för sin syn på vägen mot ett hållbart informationssamhälle för alla. I propositionen klargör regeringen att utbyggnaden av nya elektroniska kommunikationsnät inkluderande bredband kommer att följas upp även framöver.

Frågan om uppföljning av stadsnätsutbyggnaden är dock en sammansatt fråga. En bild av utvecklingen finns i de infrastrukturplaner som kommunerna själva upprättar och ger in till länsstyrelserna. När det gäller statlig uppföljning och kontroll på detta område är det dock viktigt att tänka på att stadsnät i många fall bara kommer till stånd genom kommu-

nala initiativ utan statlig finansiering. Kommunernas möjlighet att bygga nät i dessa fall är baserad på den allmänna kommunala kompetensen och ett resultat av lokala överväganden.

Den ansvarsfördelning som sedan lång tid råder mellan stat och kommun bygger på respekt, ansvar och förtroende för respektive nivå's förmåga att värna medborgarnas intressen. På det specialreglerade området, där det ofta handlar om rättigheter och skyldigheter för enskilda, finns ett starkt statligt intresse av noggrann uppföljning och kontroll. Detsamma gäller när staten genom specialdestinerade statsbidrag avser att stimulera vissa insatser på lokal nivå.

Däremot är situationen annorlunda inom det icke specialreglerade området. På detta område har kommunerna kommunalrättslig kompetens att på eget ansvar inom sitt geografiska område tillgodose sina medlemmars intressen. Inom detta område är friheten att göra lokala prioriteringar stor. Detta är ett viktigt inslag i det för den svenska modellen så betydelsefulla kommunala självstyret. En noggrann och detaljerad statlig kontroll och uppföljning av detta är därför inte förenlig med rådande ansvarsfördelning.

Torsten Lindström vill också ha svar på hur jag ser på att kommunala resurser används till IT-satsningar på ett sätt som kan riskera att tränga ut andra verksamheter.

Jag är övertygad om att det är viktigt att ha tillit till att de som tar politiskt ansvar lokalt också har förmåga och kunskap att göra nödvändiga prioriteringar mellan risk och behov när det gäller lokala insatser för den lokala IT-infrastrukturen. Det är också, menar jag, en fråga för väljarna om man lokalt ska prioritera mellan satsningar på infrastruktur och andra angelägna samhällsområden.

Anf. 109 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Låt mig allra först tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

I kunskaps- och informationssamhället blir det allt viktigare att alla medborgare har tillgång till modern informationsteknik. Jag håller naturligtvis med statsrådet om att en fungerande infrastruktur på IT-området är en viktig fråga för kommunerna och kommunernas invånare. Där är vi överens. Skiljelinjen mellan statsrådet och mig är i synen på hur IT-infrastrukturen på bästa sätt omfattar hela landet. Naturligtvis ska IT-politiken leda till att det allmänna kompletterar och stöder de fria aktörerna, som statsrådet säger. Men det kan väl ändå inte vara rimligt med olovlig konkurrens?

83 % av Sveriges befolkning använder Internet. Nästan halva befolkningen har tillgång till bredband. Ännu finns vita fläckar. Den satsning på utbyggnad av bredband som skett har inte nått alla än – om det nu någonsin kommer att ske. De statliga stödmiljarderna verkar milt uttryckt ha gått lite fel. I stället för att användas till det de skulle ha använts till har kommunerna varit aktiva i att bygga ut näten i tätorterna. Jag upprepar vad Ulrica Messing sagt tidigare i kammaren: Stöden får endast användas för utbyggnad av bredband i glest bebyggda områden där det inte finns intresse för en kommersiell utbyggnad. Har regeringen ändrat ståndpunkt i den frågan?

*Svar på
interpellationer*

Statsrådet sade i sitt svar att kommunerna har en viktig roll när ingen annan aktör tar den. Det är lätt att hålla med om, fast verkligheten ser annorlunda ut. Ett antal kommuner har byggt upp, eller håller på att bygga upp, monopolliknande strukturer för bredband. Med hänvisning till regeringens IT-proposition anser kommunerna att de har stöd för det. Staten delar också ut statsbidrag till denna utbyggnad. De statliga medel som är avsedda för infrastruktur i glesbygd, där privata aktörer inte på marknadsmässig grund förmår bygga, används alltså till att bygga ytterligare nät i tätort och konkurrera med privata företag.

Merparten av satsningarna som har gjorts på stadsnäten med hjälp av statliga subventioner ligger inom tätortsområden som privata aktörer visat intresse för eller där nät redan finns. Det borde ha varit mer naturligt att låta de fria aktörerna sköta det som är en naturlig marknad med en konkurrenssituation i stället för att ta offentliga medel i anspråk. Är det rimligt, statsrådet, att kommuner och kommunala intressen på en fri marknad roffar åt sig ett eget monopol?

Ett graverande exempel är Södertälje, som med hjälp av statsbidrag bygger upp stadsnät. Kommunen har fått en dom mot sig i länsrätten som säger att detta är olagligt. I kommunens motiv finns en klar beräknad vinst. Inte blir det bättre av att politikerna i Södertälje struntar i länsrättens dom utan fortsätter att bygga. Sådant spår på politikerföraktet och demokratiunderskottet. Då blir det ett problem också för kommunministern.

Hur ser regeringen på detta? Hur tänker regeringen följa upp statsbidragen och se till att de går till de områden för vilka de är avsedda?

Anf. 110 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag ska återknyta till det som frågan handlade om, dels att följa upp det här, dels vilka effekter utbyggnaden av stadsnät kan ha på andra verksamheter, alltså utträngning. Som jag sade i mitt svar, är bredbandssatsning det som regeringen har stimulerat i det här läget, inte stadsnätsutbyggnad, av det skälet att vi vill ha en utbyggnad som gör att vi når en så stor del som möjligt av svenska folket så snabbt som det över huvud taget är möjligt.

Vi kan jämföra oss internationellt och se att vi inte har någonting att skämmas för, utan vi ligger väldigt bra till på det här området. Vissa undersökningar som har gjorts i Europa visar att vi leder ligan när det gäller just IT-mognad. Vi får också ett utbyte av det här när vi ser hur ungdomar har tillgång till datorer och till nätet. Det är positivt.

När det gäller att regeringen har gått in, kunde man ju säga att om det här hade lösts av marknaden själv vore det bra. Nu lever vi inte i den världen att det sker. Om stimulansen inte hade funnits, om kommunen själv inte hade tagit tag i detta och byggt ut nätet, skulle de vita fläckarna på Sveriges IT-karta vara betydligt större än vad de är i dag. Det kan vi se.

Vi följer upp det här noga. Det sade jag också i mitt svar. Jag skulle kunna nöja mig med att säga att Post- och telestyrelsen har ett uppdrag att följa upp det här och se till att utbyggnaden, och det sätt som kommunerna hanterar det här, sker på det sätt som det var tänkt från början. Något annat tänker jag inte heller försvara när det gäller just denna utbyggnad.

Exemplet Södertälje kan ju stanna därvidlag att det är ett exempel. Det har också beivrats, genom att en dom har fallit som säger att man har gjort på ett felaktigt sätt. Då får kommunen rätta sig efter det, att det har begåtts en felaktighet. Vi kan konstatera att så också har skett och att man har följt domen.

Jag tycker att det finns kontroll på det här. Utbyggnaden sker på ett bra sätt. När det gäller att det skulle bli något slags kommunala monopol på den här sidan vet vi vad som gäller när kommunerna satsar på det här, att det naturligtvis är självkostnadsprincipen som gäller. Man ska erbjuda tjänsterna enligt en självkostnadsprincip. Det är viktigt. Det gäller annan kommunal verksamhet när man erbjuder kommuninvånarna tjänster.

Jag måste säga till sist att jag tycker att så som det har fungerat har det fallit ut på ett bra sätt totalt sett i Sverige som helhet, med hela IT-utbyggnaden, bredbandsdelen och även stadsnäten. Det betyder inte att det inte kan finnas enstaka exempel där det inte har fungerat som det skulle. Det är viktigt att man fortsätter att följa upp det här via Post- och telestyrelsens försorg och ser att det går till på rätt sätt. Det är också så regeringen agerar fortlöpande och också tänker göra fortsättningsvis i den här frågan.

Anf. 111 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Ministern tycker att det fungerar på ett bra sätt. Ja, fast det faller lite grann platt till marken när vi ser att det är flera monopol på gång, som till exempel det lagvidriga monopolet i Södertälje där det faktiskt finns en klar beräkning om vinst med i kommunens egna handlingar. Det strider mot allt det som statsrådet har att säga här, så det går inte riktigt ihop.

Vad är regeringens uppfattning egentligen? Ska stödpengarna gå dit där de behövs, till glesbygd där det inte är marknadsmässigt rimligt, eller ska de gå till att bygga upp stadsnät i kommersiellt gångbara kommuner och bygder?

Kommunministern gömmer sig lite i sitt svar i dag bakom argument om kommunal självstyrelse. Den brukar i och för sig inte vara så viktig för den socialdemokratiska regeringen. Men låt oss ändå titta närmare på det.

Om vi ser till de kommuner som med egna medel bygger upp nät blir bilden ganska dystert. Malmös kommunala bostadsbolag har till exempel byggt ett stadsnät. Där bekostas investeringen på 250 miljoner av de boende – en kostnad på 12 500 kr per lägenhet. Det kan vi jämföra med att det i kommunallagen står att kommunen får ha hand om sådana angelägenheter som är av allmänt intresse om – nu citerar jag ur paragrafen – ”dessa inte handhas enbart av staten, annan kommun, landstinget eller någon annan”. ”Någon annan” skulle kunna vara just de privata aktörer som aldrig fick chansen att vara med innan det kommunala bolaget agerade. Det är oerhört tveksamt. Det visar att det behövs någonting mer än att bara vara nöjd och uttrycka att det handlar om ett bra sätt.

Herr talman! Jag vill också ifrågasätta det rimliga i att kommunerna över huvud taget går in och driver vinstdrivande verksamhet i konkurrens med fria aktörer. Tycker ministern verkligen att det är rimligt? Eller får vi en signal om något annat? Ser ministern det i så fall lika naturligt att

använda offentliga medel till att konkurrera med till exempel privata bensinmackor?

Är det över huvud taget rimligt att använda kommunala medel till trådar i gatan och väggen? Tycker ministern att det är viktigare att bygga kommunala bredbandsmonopol än att satsa resurser så att tvååringar får små grupper på dagis och äldre på särskilda boenden får komma ut och få frisk luft varje dag? Vad tycker egentligen regeringen?

Sedan pekar statsrådet på det uppdrag som ligger på Post- och telestyrelsen. Det gavs utifrån minister Messings besked här i kammaren förra året, att PTS skulle få i uppdrag att titta på fördelningen av pengar och se om de har fördelats på ett rättvist och konkurrensneutralt sätt. Det enda jag hörde från ministern nu var att PTS fortsätter att titta på frågan. Det verkar inte ha kommit något svar till regeringen. Är det så att regeringen nu bara sitter och rullar tummarna, eller följer regeringen också frågan aktivt?

Sedan pratade ministern, herr talman, om Europa. Då är det kanske relevant att titta på EU-reglerna när det gäller det här området. EU-kommissionen har varit mycket tydlig om att en offentlig investering i bredbandsnät inte ska vara ett snedvridande statsstöd. Man pekar till exempel på att bredbandsutbyggnad med offentliga medel bara får ske i glesbygdsområden, och att det offentliga stödet ska finansiera en öppen struktur och inte gå till att erbjuda slutkunderna olika former av tjänster, vilket är tvärt emot den nuvarande utvecklingen i de kommunala monopolen.

Tycker statsrådet verkligen att de svenska kommunerna och Sverige följer det europeiska regelverket?

Anf. 112 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! På den sista frågan vill jag svara att jag tycker att vi gör det. Jag tror nog att oavsett vilket system och vilket land vi tittar på kan vi alltid finna något exempel där man avviker från det som har varit meningen.

Jag kan bara återigen understryka att fallet i Södertälje och domen där pekar på att det var en felaktighet. Då förutsätter jag att den rättas till.

Det är intressant att höra vad Torsten Lindström säger om den kommunala självstyrelsen. Det är lätt att anklaga mig eller det socialdemokratiska partiet för att vi inte tycker att den kommunala självstyrelsen är viktig. Jag kan vända på synpunkten och säga att den är väldigt viktig för Torsten Lindström i en rad olika frågor, men när det är någonting som går hans väg och är angeläget blir den mindre viktig och då ska staten gripa in och smälla kommunerna på fingrarna. Det är i princip det som Torsten Lindström säger här.

Jag har under min tid som ansvarig minister just för de kommunala frågorna försökt inpränta att det gäller att ha en respekt för den kommunala självstyrelsen, oavsett hur frågan ser ut och oavsett om det kittlar i fingrarna när man har en fråga som man tycker att någon annan kanske skulle gripa in i. Därför tycker jag att det är ganska naturligt med det avgörande som görs.

Jag vet mycket väl att Torsten Lindström känner väl till hur mycket av de här stadsnätsutbyggnaderna som har skett och vad som har varit grunden till att man har bestämt sig för att göra ett stadsdelsnät i någon stad. Det har funnits förslag från olika aktörer som många gånger inte har varit heltäckande. De har inte lämnat besked om en lösning, eller också har lösningen varit sådan att man inte har tyckt att den varit acceptabel.

Vi känner igen den här diskussionen från flera fullmäktigeförsamlingar. Det har prövats väldigt noga i politisk demokratisk ordning hur man skulle hantera den här frågan. Sanningen är väl den, Torsten Lindström, att om aktörerna hade stått på rad och velat bygga ut stadsdelsnäten i enlighet med behoven hade inte kommunerna behövt gripa in. Problemet har varit att det har funnits brister samtidigt som otåligheten från kommuninvånarna har varit stor. Man vill ha de här tjänsterna. Helst hade man velat ha dem i går eftersom det har funnits någon grannkommun som redan har fått dem. Det är den diskussionen som förs. Det är en del av hela aktiviteten som har gjort att efterfrågan har funnits i det läget. Då har man valt att bygga upp stadsdelsnät från en kommunal horisont. Privata aktörer har inte kunnat tillgodose det på ett positivt sätt.

Jag förstår att det säkert finns privata aktörer som har vänt sig till Torsten Lindström. Jag vet inte, men jag kan gissa det. De säger då: Varför får inte vi vara här? Stadsdelsnätet ligger klart, investeringarna är gjorda och man ser att det fungerar. Då kommer man in på den här delen. Det är en del av den sanning som är. Det tycker jag inte att vi ska mörka. Det är det här som har varit problem med hela den satsning som har varit.

Det finns tydliga regler om vad som gäller. Torsten Lindström läste själv ur kommunallagen vad som gäller. Det är precis inom den rågången som kommunen får agera. Om ingen annan kan tillgodose det här, stat, landsting eller annan aktör, på ett sätt som är rimligt måste man ta saken i egna händer och se till att man verkställer det som har varit. Det är precis det som har gjorts.

Till sist ska jag säga att när det gäller hela Post- och telestyrelsens granskning är det ingen som rullar tummarna på något sätt. Uppdraget ligger hos Post- och telestyrelsen att följa upp det här. Men vi ska veta att en slutrapport inte kan göras ordentligt förrän bredbandssatsningen är klar, och den går ut i december 2006. Det är så långt som uppdraget sträcker sig och också under den tid man ska se över de här frågorna. Det arbetet pågår, och vi kommer att få en rapport så småningom om hur man ser på hur hela bredbandssatsningen har skett och gått till.

Anf. 113 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Konsument- och medborgarperspektivet är viktigt att slå vakt om i den här frågan. Ur det ter det sig besynnerligt att Södertälje, Västerås, Umeå och Malmö genom egen kommunal verksamhet eller kommunala bolag med offentliga medel bygger upp offentliga monopol där man tvärtom de regler som finns i bredbandssatsningen och tvärtom de regler som finns i EU också tillhandahåller sluttjänster, de riktigt konsumentnära tjänsterna. Konsumenterna hamnar i ett monopol som det inte går att ta sig ur, och detta är något mycket bekymmersamt.

Jag är faktiskt nyfiken på vilka åtgärder som ministern tänker ta till om det framkommer att flera kommuner bryter mot beslutade domar. Vad tänker han göra åt Södertälje? Vad tänker han göra åt andra kom-

muner? Det är en viktig fråga, och jag vill gärna höra hur regeringen ser på den.

Genom att kommunerna väljer att investera i utbyggnaden av bredband riskerar många sin egen ekonomi. Ministern säger att det är upp till kommunerna själva. Jag har aldrig varit ute efter att staten ska detaljreglera. Vad jag däremot vill är att lagar och regler ska följas. Om regeringens satsning innebär satsningar på glesbygd och att knyta samman olika nät är det dit som resurserna ska gå, inte till kommuners tätorter, inte till att låsa in konsumenterna i offentliga monopol utan utväg.

Jag återkommer också till frågan om Post- och telestyrelsen eftersom jag fortfarande inte är riktigt nöjd med ministerns svar. Vad tänker ministern göra med den information som han och regeringen får från PTS? Det är faktiskt viktigt att regeringen följer upp hur de nästan 6 miljarderna används, 6 miljarder som motsvarar i runda slängar tio årsbudgetar i min kommun, som Sven-Erik Österberg känner till. Det är enorma summor vi pratar om, och jag förutsätter att ministern snarast återkommer till kammaren med tydliga besked om vad som händer med den information som kommer regeringen till del.

Anf. 114 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det är omöjligt för mig att svara på hur vi ska hantera det vi får från Post- och telestyrelsen innan vi vet vad de har kommit fram till. Den frågan kan jag inte svara på. Men oavsett vad de kommer fram till kommer vi naturligtvis att behandla det på ett seriöst sätt utifrån det uppdrag de har haft. Något annat finns inte att peka på.

Torsten Lindström tar om ungefär samma sak igen. Jag tycker att det är märkligt om Torsten Lindström har den inställningen att han tror att man i sin IT-iver ute i Kommun-Sverige har satsat så enormt på stadsdelsnät av kommunala pengar att annan verksamhet har fallit åt sidan. Det är ju ett starkt underbetyg åt de kommunala församlingarna och valda församlingar i respektive kommun att inte kunna göra de prioriteringar som finns och också värna om sin kommun. Jag känner inte till ett enda fall där andra verksamheter skulle ha blivit starkt lidande. I så fall kan man ju föra den argumentationen så fort kommunen gör en satsning att någonting annat har blivit lidande och skulle ha haft mera. Det handlar om den politiska prioriteringen, som styrs utifrån hur majoriteter ser ut i de olika kommunerna. Där kan definitivt inte staten gripa in och säga hur man ska göra, utan det hör absolut till det kommunala självstyret.

Jag vill understryka igen att problemet om man tittar närmare på stadsdelsnäten är att det inte har funnits ordentliga alternativ i den tid och den takt som man var velat bygga ut det här. När det väl är på plats kommer diskussionen upp. Med den rätta beskrivningen till kommissionen och som det ser ut tror inte jag att det är problem. Man får också svar från kommissionen utifrån hur man ställer frågan, hur man belyser problemet. Jag tror att man måste ha hela problembilden med sig när man anspelar på vad EU skulle ha för tyckande just i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden fredagen den 9 och onsdagen den 14 december 2005 inkommit.

18 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialutskottets betänkanden 2005/06:SoU6 och SoU8
Lagutskottets betänkanden 2005/06:LU6 och LU9–LU11

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Motioner
med anledning av prop. 2005/06:28 Elektroniskt ansökningsförfarande i
inskrivningsärenden, m.m.
2005/06:L3 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2005/06:50 Strategi för ett samordnat arbete mot
antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar
2005/06:So11 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)
2005/06:So12 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)
2005/06:So13 av Sinikka Bohlin och Ann-Kristine Johansson (s)

med anledning av prop. 2005/06:55 Stärkt revision och ansvarsprövning i
kommuner och landsting
2005/06:K3 av Helena Bargholtz m.fl. (fp)

med anledning av skr. 2005/06:49 Regeringens redogörelse för regelför-
bättringsarbetet
2005/06:N16 av Eva Flyborg m.fl. (fp, m, kd, c)

med anledning av skr. 2005/06:53 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleö-
vervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i
brottmål under 2004
2005/06:Ju12 av Rolf Olsson m.fl. (v)
2005/06:Ju13 av Johan Linander m.fl. (c)
2005/06:Ju14 av Torkild Strandberg m.fl. (fp)
2005/06:Ju15 av Leif Björnlod m.fl. (mp)

med anledning av redog. 2005/06:RRS14 Riksrevisionens styrelsens redo-
görelse angående marklösen
2005/06:Fi7 av Cecilia Widegren (m)

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 20 januari

2005/06:209 av *Jörgen Johansson* (c) till försvarsminister Leni Björklund

Industrisatsning i Arboga

2005/06:210 av *Erik Ullenhag* (fp) till statsrådet Ylva Johansson

Äldres psykiska ohälsa

2005/06:211 av *Claes Västerteg* (c) till statsrådet Sven-Erik Österberg

Kommunernas självkostnads- och lokaliseringsprincip

2005/06:212 av *Charline Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson

Ojämlig vård för bröstcancersjuka kvinnor över 70 år

den 23 januari

2005/06:213 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Morgan Johansson

Socialtjänstlagen

2005/06:214 av *Rigmor Stenmark* (c) till samhällsbyggnadsminister

Mona Sahlin

Den svarta bostadsmarknaden

2005/06:215 av *Elin Linna* (v) till statsrådet Ulrica Messing

Uranbrytning i Sverige

2005/06:216 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till statsrådet Lena Sommestad

Användningen av etanol i den befintliga fordonsparken

2005/06:217 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister

Berit Andnor

Ledarhundar till synskadade

2005/06:218 av *Rigmor Stenmark* (c) till jordbruksminister Ann-Christin

Nykvist

Regeringens rovdjurspolitik

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 31 januari.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 23 januari

2005/06:836 av *Lennart Kollmats* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm

Synen på jämställdhet vid internationella idrottsevenemang

2005/06:837 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ylva Johansson

Samers hälsotillstånd

2005/06:838 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ylva Johansson
Tandvård för äldre och funktionshindrade
2005/06:839 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ylva Johansson
Vård av äldre med bröstcancer
2005/06:840 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till socialminister Berit Andnor
Livsvillkor för unga med intellektuellt funktionshinder
2005/06:841 av *Ulrik Lindgren* (kd) till socialminister Berit Andnor
Kostnader för LSS
2005/06:842 av *Marie Engström* (v) till näringsminister Thomas Östros
Statliga kreditgarantier
2005/06:843 av *Sofia Larsen* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Avhopp från den moderna språkundervisningen i årskurserna 6–9
2005/06:844 av *Inger René* (m) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist
Kännedom om svartfiske i Barents hav
2005/06:845 av *Lars Ångström* (mp) till statsrådet Ulrica Messing
Enhetlig definition av miljöbilar
2005/06:846 av *Gunnar Nordmark* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Förutsättningar för kriminalvård i södra och västra Sverige
2005/06:847 av *Christer Engelhardt* (s) till statsrådet Lena Sommestad
Säkerställande av kustskydd

den 24 januari

2005/06:848 av *Johan Linander* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Telia Sonera och konkurrenshinder på bredbandsmarknaden
2005/06:849 av *Johan Linander* (c) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Utvecklingen inom rättsväsendet
2005/06:850 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Farleden i Gävle hamn
2005/06:851 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Leni Björk-
lund
Kommuners krisberedskap vid oljeolyckor
2005/06:852 av *Berit Jóhannesson* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Lätta vapen
2005/06:853 av *Hans Backman* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Revisionsplikt
2005/06:854 av *Karin Svensson Smith* (-) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist
Djurskyddslagen och villkoren för ekologisk djuruppfödning
2005/06:855 av *Gunnar Nordmark* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Återplanteringsstöd för lövskog
2005/06:856 av *Beatrice Ask* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Vittnens inställelse till rättegång och trängselskatten
2005/06:857 av *Christin Hagberg* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetsdomstolens praxis

2005/06:858 av *Karin Granbom* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Krav på ämneskunskaper för undervisning

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 31 januari.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 19 januari

2005/06:760 av *Lars Leijonborg* (fp) till statsminister Göran Persson
Vänsterpartiets krav

den 24 januari

2005/06:751 av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Svarttaxiverksamhet

2005/06:752 av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Återkallade alkoholtillstånd på grund av utskänkning till underåriga

2005/06:755 av *Carl-Axel Roslund* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Etiska regler vid försäljning

2005/06:756 av *Carl-Axel Roslund* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Sjöfartsverket och dispenser från gällande sjösäkerhetsregler

2005/06:757 av *Carl-Axel Roslund* (m) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Fastighetsbildning och förköpsrätt

2005/06:758 av *Henrik S Järrel* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Patientsäkerheten

2005/06:759 av *Henrik S Järrel* (m) till näringsminister Thomas Östros
Små- och ensamföretagandets villkor

2005/06:761 av *Charline Pålsson* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Fågelinfluensan i Turkiet

2005/06:762 av *Linnéa Darell* (fp) till socialminister Berit Andnor
Föräldrars rätt att vara hemma med svårt sjuka barn

2005/06:763 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
HBT-frågor i Sveriges internationella utvecklingsarbete

2005/06:764 av *Anita Brodén* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Odling av hampa

2005/06:765 av *Inger Davidson* (kd) till socialminister Berit Andnor
Rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av svårt sjuka barn

2005/06:766 av *Sten Tolgfors* (m) till socialminister Berit Andnor
Vård av cancersjuka barn

2005/06:770 av *Ulf Sjösten* (m) till näringsminister Thomas Östros
Uppföljning av statliga bolags samhällsuppgifter

2005/06:772 av *Elin Linna* (v) till statsrådet Morgan Johansson
Folkhälsan och våld mot kvinnor

2005/06:774 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Ulrica Messing
Telias Soneras agerande på marknaden för bredband
2005/06:776 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Åtgärder mot våldet och otryggheten
2005/06:781 av *Hans Backman* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Regelbördan
2005/06:782 av *Jörgen Johansson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
E 18 som motorväg mellan Västerås och Enköping
2005/06:783 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Olycksvägen E 18 vid Sagån
2005/06:790 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
HH-tunneln

Prot. 2005/06:60
24 januari

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 31 januari.

23 § Kammaren åtskildes kl. 21.27.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 15.48,
av tredje vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 90 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Svar på interpellation 2005/06:178 om hyresgästers möjlighet att se på tv via parabol	1
Anf. 1 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	1
Anf. 2 STEFAN ATTEFALL (kd).....	2
Anf. 3 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	3
Anf. 4 STEFAN ATTEFALL (kd).....	4
Anf. 5 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	5
Anf. 6 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	6
Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd).....	7
Anf. 8 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	8
4 § Svar på interpellationerna 2005/06:163 och 169 om översyn av lagstiftning kring hets mot folkgrupp	8
Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	8
Anf. 10 YVONNE RUWAIDA (mp).....	9
Anf. 11 BÖRJE VESTLUND (s)	10
Anf. 12 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	11
Anf. 13 YVONNE RUWAIDA (mp).....	12
Anf. 14 BÖRJE VESTLUND (s)	13
Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	13
Anf. 16 YVONNE RUWAIDA (mp).....	14
Anf. 17 BÖRJE VESTLUND (s)	15
Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	15
5 § Svar på interpellation 2005/06:165 om drogtest på barn	16
Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	16
Anf. 20 PETER ALTHIN (kd).....	16
Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	17
Anf. 22 PETER ALTHIN (kd).....	18
Anf. 23 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	19
Anf. 24 PETER ALTHIN (kd).....	19
Anf. 25 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	20
6 § Svar på interpellation 2005/06:199 om slutna och öppna kriminalvårdsanstalter	20
Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	20
Anf. 27 JAN ERTSBORN (fp).....	21
Anf. 28 GUNNAR NORDMARK (fp)	22
Anf. 29 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	23
Anf. 30 JAN ERTSBORN (fp).....	23
Anf. 31 GUNNAR NORDMARK (fp)	24
Anf. 32 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	24
Anf. 33 JAN ERTSBORN (fp).....	24
7 § Svar på interpellation 2005/06:181 om könskvotering till bolagsstyrelser.....	25
Anf. 34 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	25

Anf. 35 MARIA LARSSON (kd).....	26
Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	27
Anf. 37 MARIA LARSSON (kd).....	27
Anf. 38 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	28
Anf. 39 MARIA LARSSON (kd).....	29
Anf. 40 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	29
8 § Svar på interpellation 2005/06:193 om polisens verksamhet	30
Anf. 41 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	30
Anf. 42 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	30
Anf. 43 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	31
Anf. 44 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	32
Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	33
Anf. 46 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	34
Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	34
9 § Svar på interpellation 2005/06:195 om Justitiekanslerns kritik.....	34
Anf. 48 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	34
Anf. 49 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	35
Anf. 50 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	36
Anf. 51 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	37
Anf. 52 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	38
Anf. 53 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	39
Anf. 54 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	40
Ajournering.....	40
Återupptagna förhandlingar	40
10 § Svar på interpellation 2005/06:192 om strandskydd	40
Anf. 55 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	40
Anf. 56 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	42
Anf. 57 RAGNWI MARCELIND (kd)	43
Anf. 58 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	44
Anf. 59 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	45
Anf. 60 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	46
Anf. 61 RAGNWI MARCELIND (kd)	47
Anf. 62 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	47
Anf. 63 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	48
Anf. 64 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	49
Anf. 65 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	50
11 § Svar på interpellation 2005/06:168 om förtidspensionerades möjligheter att återgå till arbetslivet.....	51
Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	51
Anf. 67 SVEN BRUS (kd)	52
Anf. 68 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	53
Anf. 69 SVEN BRUS (kd)	54
Anf. 70 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	55
Anf. 71 SVEN BRUS (kd)	56
Anf. 72 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	56

12 § Svar på interpellation 2005/06:183 om deltidssjukskrivning för studenter	57
Anf. 73 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	57
Anf. 74 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	58
Anf. 75 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	59
Anf. 76 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	59
Anf. 77 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	60
Anf. 78 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	60
13 § Svar på interpellation 2005/06:164 om nationella handikapplanens mål	61
Anf. 79 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	61
Anf. 80 ERIK ULLENHAG (fp)	62
Anf. 81 LARS-IVAR ERICSON (c)	63
Anf. 82 ULRIK LINDGREN (kd)	64
Anf. 83 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	65
Anf. 84 ERIK ULLENHAG (fp)	66
Anf. 85 LARS-IVAR ERICSON (c)	67
Anf. 86 ULRIK LINDGREN (kd)	67
Anf. 87 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	68
Anf. 88 ERIK ULLENHAG (fp)	69
Anf. 89 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	70
14 § Svar på interpellation 2005/06:182 om regeringen och föräldraproret	70
Anf. 90 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	70
Anf. 91 MIKAEL OSCARSSON (kd)	72
Anf. 92 ULRIK LINDGREN (kd)	73
Anf. 93 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	74
Anf. 94 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	75
Anf. 95 MIKAEL OSCARSSON (kd)	76
Anf. 96 ULRIK LINDGREN (kd)	77
Anf. 97 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	78
Anf. 98 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	78
Anf. 99 MIKAEL OSCARSSON (kd)	79
Anf. 100 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	80
15 § Svar på interpellation 2005/06:191 om yrkesutbildning i en yrkeshögskola	80
Anf. 101 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	80
Anf. 102 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	82
Anf. 103 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	83
Anf. 104 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	83
Anf. 105 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	84
Anf. 106 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	85
Anf. 107 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	86
16 § Svar på interpellation 2005/06:173 om kommunala satsningar på utbyggnad av stadsnät	87
Anf. 108 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	87
Anf. 109 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	88
Anf. 110 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	89

Anf. 111 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	90	Prot. 2005/06:60
Anf. 112 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	91	24 januari
Anf. 113 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	92	<hr/>
Anf. 114 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	93	
17 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträden	94	
18 § Förnyad bordläggning.....	94	
19 § Bordläggning.....	94	
20 § Anmälan om interpellationer.....	95	
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	95	
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	97	
23 § Kammaren åtskildes kl. 21.27.....	98	

Prot. 2005/06:60
24 januari

Elanders Gotab, Stockholm 2006